

ONDERWIJSVISITATIE

ergotherapie

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding
ergotherapie aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

09 december 2004

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding ergotherapie brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in het voorjaar 2004 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding ergotherapie in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens is de VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Roland Vermeesch
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
de visitatie ergotherapie.....	7
1 inleiding.....	7
2 de visitatiecommissie.....	7
2.1 samenstelling.....	7
2.2 taakomschrijving.....	8
2.3 werkwijze.....	8
2.3.1 voorbereiding.....	8
2.3.2 bezoek aan de instelling.....	8
2.3.3 rapportering.....	9
bevindingen en aanbevelingen.....	10
1 de opleiding ergotherapie in Vlaanderen.....	10
1.1 bespreking van de thema's.....	11
1.1.1 beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg.....	11
1.1.2 concretisering van de kwaliteitszorg.....	11
1.1.3 personeel.....	12
1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden.....	13
1.1.5 onderwijsdoelstellingen.....	13
1.1.6 onderwijsprogramma.....	14
1.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk.....	14
1.1.8 internationalisering.....	15
1.1.9 leersituatie.....	16
1.1.10 toetsing en evaluatie.....	17
1.1.11 studie- en studentenbegeleiding.....	17
1.1.12 studeerbaarheid en studierendement.....	18
1.1.12 afgestudeerden.....	18
1.1.13 maatschappelijke dienstverlening.....	19
1.1.14 onderzoek.....	19
1.2 conclusies.....	19
2 terugmeldingsrapporten.....	21
2.1 Arteveldehogeschool.....	21
2.1.1 bespreking van de thema's.....	21
2.1.2 conclusie.....	33
2.2 Europese Hogeschool Brussel, EHSAL.....	34
2.2.1 beschrijving van de thema's.....	34
2.2.2 conclusies.....	46
2.3 Hogeschool Antwerpen.....	47
2.3.1 beschrijving van de thema's.....	47
2.3.2 conclusies.....	59
2.4 Hogeschool Gent.....	60
2.4.1 beschrijving van de thema's.....	60
2.4.2 conclusies.....	72
2.5 Hogeschool West-Vlaanderen.....	73
2.5.1 beschrijving van de thema's.....	73
2.5.2 conclusies.....	83
2.6 Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende.....	85
2.6.1 beschrijving van de thema's.....	85
2.6.2 conclusies.....	98
2.7 Katholieke Hogeschool Kempen.....	99
2.7.1 beschrijving van de thema's.....	99

2.7.2	conclusies	111
2.8	Provinciale Hogeschool Limburg	112
2.8.1	beschrijving van de thema's.....	112
2.8.2	conclusies	123
bijlagen		124
curriculum vitae van de visitatieleden		124
thema's van het zelfevaluatierapport		126
bezoekschema.....		132

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding ergotherapie, die zij in het voorjaar 2004 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt door de Arteveldehogeschool, Europese Hogeschool Brussel EHSAL, Hogeschool Antwerpen, Hogeschool Gent, Hogeschool West-Vlaanderen, Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, Katholieke Hogeschool Kempen en Provinciale Hogeschool Limburg.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van de VLHORA in zijn vergadering van 13 juni 2003.

De commissie was als volgt samengesteld:

deelcommissie 1

voorzitter:

- Paul Van Hauwermeiren

secretaris:

- Guido Cuyvers

leden :

- Ann Aertsen
- Philippe Meeus
- Erika van der Steen

deelcommissie 2

voorzitter:

- Guy Maes

secretaris:

- Fernand Vanderheeren

leden :

- Rita Duchène
- Ivo Deraymaeker
- Jano Vanthiegem

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatie rapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 29 oktober 2003. Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht. Op dat moment heeft de commissie tevens de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatie rapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden besproken op de voorbereidende vergadering die plaatsvond op de vooravond van elk bezoek.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding ergotherapie. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatie rapport en werden door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd in de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon worden gebruikt zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de opleiding in Vlaanderen.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en op punt gesteld in het najaar 2004.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden ze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing ter zake.

bevindingen en aanbevelingen

1 de opleiding ergotherapie in Vlaanderen

woord vooraf

situering van de opleiding Ergotherapie

Er zijn in Vlaanderen acht bacheloropleidingen Ergotherapie. Aanvankelijk werd de opleiding alleen aangeboden in Oost- en West-Vlaanderen, later werden ook in de andere provincies opleidingen opgestart. Acht opleidingen zijn zeker toereikend. De meeste zijn aan de kleine kant, met het gevolg dat ze ook weinig kritische massa hebben en er weinig werk wordt gemaakt van bijvoorbeeld maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek. In meerdere opleidingen zijn alle lectoren parttime aan de opleiding op de hogeschool verbonden. Dat is in zekere mate een bewuste keuze: zo kunnen ze ook deeltijds actief blijven in het werkveld. Een minimum aan voltijdse lectoren is noodzakelijk om de opleiding te dragen. Het valt op dat de opleidingen Ergotherapie in nauw contact staan met elkaar, dat ze geregeld overleg plegen en op verschillende manieren samenwerken. In vrijwel alle opleidingen geven ergotherapeuten les die elders afgestudeerd zijn. De Belgische opleidingen hebben samen de Federatie van scholen voor Ergotherapie (FEE) opgericht en geven het tijdschrift *Ergotherapeutica Belgica* uit. Ze hebben ook het opleidingsprofiel en de curricula samen opgesteld. Behalve met elkaar onderhouden de opleidingen ook nauwe internationale contacten.

Ondanks de vele vormen van nationale en internationale samenwerking kampen de meeste opleidingen (nog) met identiteitsproblemen, onder meer omdat de ergotherapeut aanvankelijk vooral werd opgeleid tot en ingezet als bezigheidstherapeut. De buitenwereld weet blijkbaar nog onvoldoende dat de ergotherapeut de patiënten op hun vraag handelingen leert uitvoeren waardoor die tot op zekere hoogte weer deel kunnen nemen aan het maatschappelijke leven, zelfs opnieuw zelfredzaam worden (bijvoorbeeld als alleenwonende) of opnieuw hun plaats kunnen innemen in het arbeidscircuit. De ergotherapeuten moeten dus nog altijd hun specifieke plaats bevechten tussen andere paramedici. Voor ergotherapeutische behandelingen is bijvoorbeeld nog altijd niet in een terugbetaling door het ziekenfonds voorzien.

De opleiding zou zeker meer waardering krijgen als ze nog beter wetenschappelijk onderbouwd werd. Een stevige basis ontbreekt nog onder meer omdat er alleen een bacheloropleiding en dus geen specifieke vervolgopleiding bestaat. Alle betrokkenen hebben tijdens de visitatiegesprekken voor de oprichting van een masteropleiding gepleit. Nu worden de ergotherapeutische vakken immers bijna overal gegeven door lectoren die zelf bachelor zijn. Doordat de hogescholen geassocieerd zijn met een universiteit, is het waarschijnlijk dat de masteropleiding daar tot stand zal komen. Met niet minder dan vijf associaties is het gevaar groot dat er een proliferatie van masteropleidingen ontstaat, wat ook weer niet de kwaliteit ten goede zou komen.

zelfevaluatie rapporten en visitatiebezoeken

Alle zelfevaluatie rapporten zijn voldoende duidelijk, objectief en concreet. De meeste waren ook volledig genoeg, hoewel voor enkele thema's soms een lijst van sterke punten en verbeterpunten ontbrak. Samen met de bijlagen vormen de zelfevaluatie rapporten een geschikte basis voor de visitatiebezoeken. In de meeste gevallen kwam de (zorg voor de) kwaliteit van de opleiding zelf evenwel pas duidelijk tot uiting tijdens de gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen. In de zelfevaluatie rapporten kwamen de opleidingen

dus niet altijd tot hun recht. De rapporten waren met andere woorden allerminst geflatteerd en soms wat summier over (recente) lovenswaardige initiatieven van de opleidingen.

De betrokkenheid van het personeel bij het opstellen van het ZER geldt meestal maar voor een aantal thema's, zelden voor het gehele rapport, wat natuurlijk niet bevorderlijk is voor het meedenken over de opleiding in zijn geheel. De betrokkenheid van de studenten is veelal minimaal.

In de periode januari – mei 2004 heeft de commissie de acht betrokken opleidingen bezocht. Tijdens de visitatiebezoeken toonden alle hogescholen zich zeer coöperatief. De gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen verliepen heel open en waren bijzonder informatief. Alle gevraagde documenten die niet als bijlage met het ZER waren meegestuurd, konden ter plaatse worden ingekeken.

1.1 bespreking van de thema's

1.1.1 beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg

Over het algemeen wordt het beleid van de opleiding gedragen door een missie, een visie en beleidsplannen, die minstens op het niveau van de hogeschool verwoord zijn, soms ook op het niveau van de opleiding. De elementen van de hogeschoolmissie zijn niet altijd al gerealiseerd in de opleiding. Zo zijn maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek in verschillende opleidingen weinig ontwikkeld. Vrijwel nergens wordt in de visie melding gemaakt van de imagoverbetering van het beroep als strategische doelstelling. Over het algemeen moeten de opleidingen Ergotherapie de principes van de missie vertalen in concrete actieplannen.

Leiderschap en beleid worden doorgaans beschreven zowel op het niveau van de hogeschool als van de opleiding. De autonomie van de opleiding binnen de hogeschool is in de meeste opleidingen voldoende gerealiseerd, wat bijvoorbeeld blijkt uit een eigen onderwijsvisie, maar blijft voor sommige hogescholen niettemin een zwak punt.

Naast de decretaal opgelegde participatieorganen functioneren in verschillende opleidingen meerdere organen zoals vakgroepen en een curriculumcommissie die zowel input geven aan het opleidingsbeleid als meewerken aan de realisatie van het beleid van de hogeschool.

Ofschoon enkele opleidingen reeds voorzichtige stappen gezet hebben in de richting van onderwijsvernieuwing, blijven de didactiek en de structuur van de opleidingen doorgaans vrij klassiek. Een competentiegerichte benadering vraagt hier om een bijzondere inspanning.

De hogescholen hebben doorgaans de kwaliteitszorg voldoende beschreven en verantwoordelijken en werkgroepen aangewezen. Ze kiezen meestal voor het internationaal erkende EFQM-model, dat in Vlaanderen geconcretiseerd wordt in PROZA of TRIS .

1.1.2 concretisering van de kwaliteitszorg

In de meeste opleidingen is het systeem van kwaliteitszorg voldoende gedefinieerd zowel op het niveau van de hogeschool als van de opleiding.

Veelal is een medewerker minstens deeltijds aangesteld als kwaliteitscoördinator. Meestal is er ook een sterke ondersteuning door een centrale kwaliteitsdienst van de hogeschool. Omdat de kwaliteitsverantwoordelijken niet in een onhoudbare positie belanden, staan alle opleidingen voor de uitdaging om alle medewerkers bij het kwaliteitsdenken en de kwaliteitswerking te betrekken.

Hoewel de opleidingen doorgaans heel wat initiatieven nemen op het vlak van het onderwijs en de docenten enthousiast met de studenten bezig zijn, ontbreekt in het concrete werken aan kwaliteit nog te vaak een consequente toepassing van de PDCA-methodiek, zowel op het niveau van de individuele docent als op het niveau van teams en van de opleiding. Nochtans was de PDCA-benadering een duidelijk criterium in het VLHORA-refentiekader.

Een van de algemene vaststellingen is dat de manier waarop de opleidingen metingen organiseren, bijzondere aandacht vraagt. In sommige opleidingen ontbreken adequate meetinstrumenten. De meeste opleidingen beschikken niet over goed gedefinieerde indicatoren. De metingen zijn meestal te weinig geïntegreerd in een kwaliteitsplan. Het verdient daarom aanbeveling dat alle opleidingen de metingen zouden systematiseren. Bovendien is het nodig de resultaten van die metingen in een vergelijkend kader te plaatsen (bijvoorbeeld trends en benchmarking) en ze telkens ook af te wegen tegen de doelstellingen uit het beleidsplan. Enkel op die manier worden ze een integraal element in de PDCA-cyclus. Het is wellicht zinvol te overwegen om minstens op associatieniveau gezamenlijk adequate meetinstrumenten te ontwikkelen. Gezien de intense manier waarop alle ergotherapie-opleidingen net- en associatieoverschrijdend samenwerken, kunnen ze hierin ook op Vlaams niveau samen initiatieven nemen.

In verschillende opleidingen worden ook de studenten, het werkveld en de afgestudeerden in de metingen betrokken. Het moet evenwel voor alle opleidingen een aandachtspunt zijn om zowel de interne als externe belanghebbenden systematisch bij de metingen te betrekken.

Om de resultaten van al die inspanningen te consolideren is de ontwikkeling van een of ander systeem van kwaliteitsborging aan te bevelen. Slechts enkele opleidingen beschikken over een kwaliteitshandboek. Dergelijk kwaliteitshandboek kan het instrument zijn om de documentatie en de inspanningen ter voorbereiding van deze visitatie te bewaren en te verankeren. Voor de ontwikkeling van een systeem van kwaliteitsborging is ondersteuning en begeleiding vanwege de hogeschool uiteraard noodzakelijk.

Uiteraard hebben alle opleidingen bijzondere inspanningen geleverd om een adequaat zelfevaluatierapport aan de commissie te presenteren. Soms kreeg het ZER als product daarbij te veel aandacht ten nadele van het proces. Zo werd soms onvoldoende duidelijk hoe de opleiding leerde uit ervaringen en kon de commissie te weinig een PDCA-benadering in het rapport terug vinden. De commissie beveelt de opleidingen daarom aan het ZER te leren gebruiken als een werkinstrument dat het streven naar permanente kwaliteitsverbetering ondersteunt.

1.1.3 personeel

Typerend voor de ergotherapie-opleiding is enerzijds dat de meeste lectoren zelf ergotherapeut zijn met nog een sterke band met het werkveld, en anderzijds dat het aantal universitair geschoolde lectoren vrij laag is. De personeelsomkadering is overal vrij krap. Verder wordt de opleiding overal getrokken door een dynamische opleidingscoördinator die een zware taakbelasting heeft. Tegelijk ontbreekt het de meeste opleidingscoördinatoren aan een duidelijk statuut of specifieke bevoegdheden. Ze dreigen daardoor gekneld te zitten tussen de eisen van het management enerzijds en de verzuchtingen van studenten en medewerkers anderzijds.

Opvallend voor alle ergotherapie-opleidingen is:

- de sterke betrokkenheid van de personeelsleden;
- hun coöperatieve ingesteldheid;
- de arbeidstevredenheid, ondanks de steeds stijgende werkdruk;
- een gevoel dat de docenten zich in hun werk kunnen uitleven;
- een grote bereidheid om zich verder te bekwamen;
- een sterke zorg voor de studenten;
- een collegiale opstelling en teamspirit;
- hun initiatieven om de opleiding te versterken.

Hoewel de opleidingen op dit gebied erg verschillen, stelt de commissie voor dat alle opleidingen gebruik maken van belangrijke tools op het gebied van human resourcesmanagement zoals de uitgewerkte opdrachtbeschrijvingen en het competentieprofiel, de plannings- en functioneringsgesprekken en de opdrachtenfiche.

De hogeschool en de opleiding bieden doorgaans de nodige ruimte voor verdere professionalisering, hoewel de middelen in sommige opleidingen toch te beperkt zijn.

1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De visitatiecommissie kan moeilijk algemeen geldende uitspraken doen over de kwaliteit van de infrastructuur. Voor vier opleidingen voldoet de infrastructuur aan de eisen van een moderne hogeschool. Enkele opleidingen kampen met infrastructuurproblemen, maar zullen in de toekomst verhuizen, of zijn net verhuisd en lijden daardoor nog onder beperkte overgangsproblemen.

Meestal is de bibliotheek voldoende uitgerust. De videotheek is soms te beperkt in collectie. Sommige opleidingen staan al erg ver in het gebruik van ICT-toepassingen in het onderwijs, andere blijven op dat terrein achter mede door de keuzes van de hogeschool.

Het didactisch materiaal is overal (met uitzondering van één opleiding) up-to-date. De praktijkruimtes zijn doorgaans bevredigend te noemen. Soms zijn procedures op het niveau van de hogeschool remmend voor een adequaat gebruik van materialen en lokalen.

De commissie vindt het noodzakelijk dat het beleid, met het oog op de keuzes die moeten worden gemaakt in verband met de vernieuwing van de uitrusting en de infrastructuur, een open dialoog met de medewerkers onderhoudt.

1.1.5 onderwijsdoelstellingen

De opleidingen beschikken over een beroepsprofiel en een opleidingsprofiel. Sommige opleidingen hebben die bovendien geïntegreerd in een eigen onderwijsvisie.

Alle opleidingen kiezen ervoor om hun onderwijs te ontwikkelen in zeer nauwe aansluiting met het werkveld. De frequente bezoeken van ergotherapeuten aan het werkveld bieden een garantie voor een goede

begeleiding van de studenten van de theorie naar de praktijk. De sterke band tussen opleiding en werkveld waarborgt het actualiteitsgehalte en de relevantie van de opleiding.

Sommige opleidingen beschikken over een helder uitgewerkt opleidingsconcept, bij andere is dat nog erg algemeen. Het verdient aanbeveling het opleidingsconcept via de PDCA-methodiek systematisch te blijven ontwikkelen, op te volgen en bij te sturen.

De commissie stimuleert alle opleidingen om werk te maken van het herdenken van de opleidingsdoelen vanuit een competentiegerichte benadering. Sommige opleidingen hebben reeds een begin gemaakt met deze benadering, andere moeten er nog mee beginnen. De doelstellingen van de opleidingsonderdelen moeten dan uiteraard in overeenstemming gebracht worden met de verschillende soorten competenties (algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke). Alle opleidingsonderdelen kunnen van daaruit dan ook de specificiteit van het toekomstige beroep integreren vanaf het eerste jaar.

Toetsing van competenties en doelstellingen aan het werkveld moet een permanente zorg zijn.

1.1.6 onderwijsprogramma

Het opleidingsprogramma wordt doorgaans voor de studenten duidelijk beschreven in de opleidingsgids. De studenten kunnen ook terugvallen op gedetailleerd uitgewerkt cursusmateriaal.

De meeste opleidingen volgen een klassieke structuur met opdeling naar opleidingsonderdelen. Slechts twee opleidingen hebben tot nog toe resoluut gekozen voor een alternatieve structuur zoals PGO of modules.

Binnen de opleidingsprogramma's is er doorgaans veel aandacht voor het actualiteitsgehalte en de differentiatie naar de verschillende interventiedomeinen. De periode van vernieuwing waarin de opleidingen zich thans bevinden, is ideaal om overlappingsen en overtolligheden uit het curriculum te weren.

De opleidingsprogramma's leggen een sterke nadruk op de ontwikkeling van vaardigheden en attitudes. Wel adviseert de commissie om reeds in het eerste jaar specifieke ergotherapeutische vaardigheden te ontwikkelen.

De commissie moedigt de opleidingen aan de student kritisch te leren reflecteren. Ook al zien sommige studenten niet direct het nut in van een algemeen vak als filosofie, toch vindt de commissie dat een vak over waarden, deontologie en een kritische maatschappelijke reflectie niet mogen ontbreken in de opleiding.

De studenten en de afgestudeerden waarderen de inhoud en de organisatie van de opleidingen. Ze voelen zich goed voorbereid op het werkveld. De stage speelt daarin een belangrijke rol. De studenten weten zich daarin doorgaans goed begeleid.

De studenten ervaren in meerdere opleidingen een onevenwicht in werklast in de drie jaren. Daarom is het zinvol de werklast van de studenten empirisch in kaart te brengen en waar nodig bij te sturen.

1.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk

Het afstudeerwerk heeft een belangrijke plaats in de opleiding en beoogt de realisatie van een veelheid van doelstellingen. De zelfstandigheid van de student wordt hierdoor bevorderd. Bij de meeste studenten is het

afstudeerwerk aan de stage gekoppeld. Omwille van dat belang is het nodig dat de opleidingen in hun onderwijsconcept een duidelijke visie verwoorden op de betekenis van het persoonlijk werk.

Hoewel meerdere studenten de studielast van het maken van de scriptie zwaar vinden, wil de commissie de opleidingen en de studenten aanmoedigen om meer wetenschappelijke scripties te maken. Uiteraard moeten ze in de voorafgaande opleidingsonderdelen vertrouwd worden gemaakt met de wetenschappelijke manier van werken (bibliografie, refereren, enzovoort) en getraind worden in de noodzakelijke vaardigheden. Sommige opleidingen zijn hier reeds intens mee bezig, andere moeten hier duidelijk nog een inhaalbeweging maken. Indien nodig moet hier een beroep worden gedaan op samenwerking met academici die specifiek geschoold zijn in wetenschappelijk onderzoek. Wellicht bieden de accociaties hier mogelijkheden.

Wel blijkt het zinvol te zijn om de studiebelasting van stage en eindwerk empirisch in kaart te brengen en indien nodig bij te sturen.

De werkveldervaring is een belangrijke fase in de opleiding. Daarbij is een goede begeleiding zowel op de stageplaats als vanwege de opleiding een *conditio sine qua non*. In sommige opleidingen zijn de persoonlijke contacten met het werkveld teruggeschroefd en gebeurt de begeleiding schriftelijk en via ICT. De commissie dringt erop aan dat het persoonlijk contact in de begeleiding voldoende aandacht blijft krijgen en indien nodig weer opgevoerd wordt. De goede persoonlijke contacten tussen opleiding en werkveld zijn immers een kritisch punt in de beoordeling door studenten en in het engagement van het werkveld. Waar dit nog niet gerealiseerd is, zijn duidelijke afspraken een uitdrukkelijke vraag van het werkveld.

Vermits het werkveld met studenten van verschillende opleidingen te maken krijgt, vraagt ze de opleidingen om meer overeenstemming in de beoordelingsprocedures na te streven.

1.1.8 internationalisering

De opleidingen hechten een zeer verschillend belang aan de internationale dimensie van de opleiding. Enkele spelen hier een voortrekkersrol en hebben een internationaliseringsbeleid dat op kruissnelheid draait; de meeste hebben dit tot nog toe evenwel onvoldoende geïntegreerd of hebben er enkel een minimalistische invulling aan gegeven. De opleidingen die op dit vlak dynamisch zijn, blijken reeds over een uitgebreid netwerk van buitenlandse stageverblijven te beschikken. Zowel studenten als docenten participeren daar in uitwisselingsprojecten, en de internationale ervaringen worden ook geïntegreerd in het curriculum.

Ook al vinden de meeste opleidingen internationalisering tot nu toe geen prioriteit, onder meer omwille van de werkdruk en beperkte middelen, toch beveelt de commissie aan om de internationale dimensie bij hoogdringendheid meer aandacht te geven. Dat kan enerzijds door als doel voorop te stellen dat elke student aan een internationale activiteit moet deelnemen, minstens at home. Anderzijds kan de internationale dimensie ook aan bod komen door in het curriculum aandacht te hebben voor de relevante internationale instellingen en wetgeving. Ook kunnen de internationale ervaringen van docenten (via uitwisseling en deelname aan congressen) in de opleidingsonderdelen opgenomen worden.

Het lijkt voor alle opleidingen zinvol te zijn een echt internationaliseringsbeleid te ontwikkelen met een verantwoordelijke voor internationalisering, met een visie, concrete doelstellingen en actieplannen, met aandacht voor de PDCA-cyclus. Uiteraard moet ook ernstig geïnvesteerd worden in samenwerkingsovereenkomsten.

De commissie vraagt het management van de opleidingen oog te hebben voor de verhoogde werkdruk die de intensieve internationalisering meebrengt.

1.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

De commissie stelt vast dat de helft van de opleidingen reeds resoluut op weg is met nieuwe onderwijsvormen, terwijl de andere nog vasthouden aan klassieke onderwijsvormen.

In de nieuwe benaderingen verandert de verhouding tussen contacturen en zelfstudie en tussen extern en intern gestuurde onderwijsvormen. Kennisoverdracht via hoorcolleges wordt er gereduceerd ten voordele van meer zelfstandig leren. Tegelijk wordt het individuele leertraject ondersteund met ICT en andere middelen.

Om tegemoet te komen aan de eisen van het decreet moeten alle opleidingen een competentiegericht leren nastreven. Dat kan perfect samengaan met de keuze van nieuwe onderwijsvormen voor de opleidingen die daarin nog geen stappen gezet hebben. Integratie van opleidingsonderdelen kan daarbij ook nagesteeft worden.

De meeste opleidingen hechten veel belang aan het werken van studenten in kleine groepen waardoor een nauw contact tussen lectoren en studenten mogelijk is.

De commissie wil de opleidingen aanmoedigen om bij het zoeken naar en experimenteren met nieuwe onderwijsvormen de PDCA-cyclus consequent te gebruiken en via metingen de impact van de vernieuwingen op te volgen en zo nodig bij te sturen. De commissie adviseert het beleid om de belasting van de medewerkers als gevolg van de vernieuwingen te bewaken om te vermijden dat ze op termijn uitgeblust raken.

leermiddelen

In de meeste opleidingen staat een vrij uitgebreid net aan leermiddelen (cursussen, mediatheek, ICT, ...) ter beschikking van de studenten. Die leermiddelen moeten ook afgestemd zijn op de onderwijsdoelstellingen en op de nieuwe ontwikkelingen in het curriculum. Enkele opleidingen moeten een inspanning doen om hun didactisch materiaal up-to-date te maken.

De commissie waardeert dat de meeste opleidingen zich inspannen om ICT te integreren. Die middelen leiden tot flexibiliteit bij het verwerven van competenties. In het algemeen gebruikt de opleiding ICT ook om de kansen tot communicatie tussen opleiding, studenten en externen te vergroten.

Wel adviseert de commissie dat waar nodig de bestaande traditionelere leermiddelen zoals cursushandboeken consequent zouden worden herwerkt in functie van een competentiegerichte benadering en ze desgevallend geschikt te maken voor zelfstudie. De commissie verwacht dat een cursus:

- goed gestructureerd is;
- een duidelijk onderscheid maakt tussen hoofd- en bijzaken;
- weergeeft wat specifiek ergotherapeutische en wat multidisciplinaire materie is.

Alle cursussen moeten overigens een inleiding hebben met vermelding van studielast, doelstellingen, inhoud en evaluatie. Het verdient ook aanbeveling een geactualiseerde bibliografie toe te voegen die verdere zelfstudie mogelijk maakt.

Een beleid in verband met leermiddelen moet ertoe leiden dat al het studiemateriaal kritisch geëvalueerd wordt met het oog op de nieuwe onderwijsontwikkelingen en het bevorderen van de studeerbaarheid. Wel vraagt de commissie dat de opleidingen oog zouden hebben voor de mogelijke desoriëntatie en extra belasting van studenten bij de ommezwaai van een traditionele naar een innovatieve onderwijsbenadering.

1.1.10 toetsing en evaluatie

Nog al te vaak gebruiken de opleidingen alleen maar klassieke examenvormen. In het kader van een competentiegerichte benadering verdient het aanbeveling om nieuwe evaluatievormen te introduceren. Permanente evaluatie en geïntegreerde toetsen kunnen een plaats hebben in het geheel van de evaluaties. Dit is tot nog toe slechts in enkele opleidingen aan de orde. Waar dat nog niet het geval is, is het wenselijk dat de inhoud en de evaluatievormen kritisch doorgelicht worden in functie van hun bruikbaarheid in een competentiegerichte benadering.

De commissie beveelt aan dat de lectoren van wie de examens nog te sterk gericht zijn op loutere reproductie in overleg met hun collega's meer adequate examenvormen zouden uitwerken. De opleiding kan instructies uitwerken over de eisen waaraan evaluaties moeten voldoen. Om alle competenties voldoende te kunnen evalueren, worden de opleidingen ertoe aangemoedigd een diversiteit aan evaluatievormen te hanteren.

Uiteraard moeten evaluaties valide zijn. Externe begeleiding en navorming kan hier aangewezen zijn.

Het verdient aanbeveling dat alle lectoren voor hun opleidingsonderdelen duidelijke informatie geven over de soorten examenvragen - bijvoorbeeld via modelvragen - en over de wijze van quoteren zodat de examentransparantie gewaarborgd is. Uiteraard moet dat gebeuren voor het begin van de examenperiode en liefst nog tijdens de cursus. Zeker in de fase van het experimenteren met onderwijsvernieuwing is het bovendien nodig dat elke lector de eigen manier van evalueren opvolgt en bijstuurt.

Voor alle opleidingen is het van belang om systematisch evaluatiemomenten en momenten van terugkoppeling naar de studenten te organiseren.

De slaagpercentages verschillen nogal van opleiding tot opleiding. Een evaluatie en analyse ervan moeten een plaats krijgen in de PDCA-cyclus.

De permanente evaluatie van de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen in sommige opleidingen is een sterk element in de begeleiding van het leertraject. Ze draagt immers bij tot een spreiding van de studie-inspanning over het studiejaar. Ook de examinering na afloop van een module is om die reden een goede zaak.

Versillende opleidingen betrekken bij het einde van de opleiding externe evaluatoren. Dat verhoogt het realiteitsgehalte van de evaluatie en wordt door de studenten als positief ervaren.

1.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De instroom vertoont een duidelijke toename van TSO-studenten. Bovendien is de grote meerderheid van de studenten vrouwelijk.

Alle opleidingen Ergotherapie investeren heel wat in de begeleiding van hun studenten. Daarvan getuigen de vele initiatieven ter zake. De vlotte contacten tussen studenten en lectoren en hun gemakkelijke

bereikbaarheid worden ten eerste gewaardeerd door de studenten. De studentenbegeleiding wordt doorgaans breed gedragen in de opleidingen. Daaruit blijkt ook een grote verantwoordelijkheidszin van de lectoren voor dit thema.

Sommige opleidingen besteden bijzondere aandacht aan de aansluiting tussen secundair en hoger onderwijs. Het verdient aanbeveling dat alle opleidingen op dit terrein initiatieven ontplooiën. Slechts enkele opleidingen tonen ook bekommernis voor studenten die de opleiding vroegtijdig verlaten via het voeren van exitgesprekken en door kansen op heroriëntering aan te bieden.

Studenten met problemen kunnen doorgaans binnen de hogeschool ondersteuning krijgen.

Het is zinvol dat de opleidingen gegevens over de instroom gebruiken voor het ontwikkelen van een beleid terzake.

De decretaal voorgeschreven studentenparticipatie berust in verschillende opleidingen nog op vrijwilligheid. Een procedure van verkiezing zou de participatie een hoger realiteitsgehalte en meer daadkracht geven: de verkozenen kan functioneren als echte vertegenwoordiger. Hier kan ook een taak liggen voor een studentencoach. De commissie beveelt aan om te onderzoeken hoe de studentenparticipatie kan worden gestimuleerd.

1.1.12 *studeerbaarheid en studierendement*

Het studierendement verschilt erg naargelang de opleiding. Opleidingen met een hoog slaagcijfer stellen dat dit te danken is aan hun intense studentenbegeleiding. Veranderingen in studierendement zouden dan weer te maken hebben met een veranderende instroom.

Alle opleidingen nemen studiebevorderende maatregelen zoals mentoraat, vlotte contacten met studenten en studiebegeleiding. Ook het gebruik van goed ontwikkeld schriftelijk studiemateriaal kan de studeerbaarheid bevorderen. Een kritische doorlichting van dat materiaal is voor alle opleidingen een nuttige oefening.

Niet alle opleidingen hebben zicht op de studielast omdat bijvoorbeeld studietijdmetingen ontbreken.

De commissie beveelt alle opleidingen aan om de slaagcijfers systematisch in kaart te brengen en studietijdmetingen te organiseren. Dat is zeker nodig om de gevolgen van vernieuwingen in het curriculum te kunnen opvolgen. Ook zijn vervolgmetingen nodig om evoluties te kunnen traceren en de inspanningen voor kwaliteitsverbetering te bewaken. Bovendien zijn die metingen noodzakelijk om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen permanent te toetsen.

Ook is het nodig het fenomeen van de afhakers empirisch te onderzoeken en de resultaten daarvan op te nemen in het beleid.

1.1.12 *afgestudeerden*

De afgestudeerden van alle opleidingen geven aan goed voorbereid te zijn op het werkveld. De stages zijn daarin een belangrijk element.

De contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden gebeuren op basis van goede netwerking met het werkveld en een sterke band tussen de opleiding en externe organisaties.

De commissie beveelt de opleidingen aan de afgestudeerden systematisch en regelmatig te bevragen en de resultaten van de bevragingen te integreren in hun kwaliteitswerking. Slechts enkele opleidingen betrekken de afgestudeerden nu al bij de evaluatie van de opleiding.

Een ontbrekende schakel bij de meeste opleidingen is de posthogeschoolvorming. Afgestudeerden en werkveld zijn hier vragende partij. Het verdient dan ook aanbeveling dat de opleidingen hiervoor een beleid ontwikkelen.

1.1.13 maatschappelijke dienstverlening

Slechts enkele opleidingen engageren zich reeds sterk in de maatschappelijke dienstverlening inzake ergotherapie. De meeste opleidingen hebben hier nog weinig initiatieven genomen, naar eigen zeggen als gevolg van de werkdruk en het gebrek aan personeelsmiddelen. De hogescholen moeten duidelijkheid verschaffen over de omkadering die ze ter beschikking stellen om de inspanningen voor maatschappelijke dienstverlening binnen de opdrachten van het personeel mogelijk te maken.

De commissie beveelt de opleidingen aan om een beleidsplan te ontwikkelen voor de maatschappelijke dienstverlening. Dat plan moet ook doelstellingen formuleren op het vlak van prospectie van nieuwe mogelijkheden. Naast de beleidsplanning moet er voor de maatschappelijke dienstverlening ook een systematische evaluatie en indien nodig een bijsturing komen. Het is verder noodzakelijk dat de resultaten, financiële en andere, consequent gecommuniceerd worden naar alle medewerkers toe. Overigens moeten de ervaringen met en de resultaten van maatschappelijke dienstverlening in het curriculum geïntegreerd worden.

1.1.14 onderzoek

Slechts enkele opleidingen engageren zich reeds sterk in projectmatig wetenschappelijk onderzoek inzake ergotherapie. De meeste hebben nog maar weinig initiatieven genomen op dit vlak.

De commissie beveelt de opleidingen aan om ook voor het projectmatig wetenschappelijk onderzoek een beleidsplan te ontwikkelen. Bovendien moet projectmatig wetenschappelijk onderzoek ook systematisch geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd worden. Het is verder noodzakelijk dat de resultaten, financiële en andere, consequent gecommuniceerd worden naar alle medewerkers toe. Overigens moeten de ervaringen met en de resultaten van projectmatig wetenschappelijk onderzoek in het curriculum geïntegreerd worden. Het spreekt voor zich dat ook hier voor de associaties een belangrijke rol weggelegd is.

1.2 conclusies

De kwaliteit van de opleiding Ergotherapie in Vlaanderen is niet in alle hogescholen even goed, maar ze is wel overal voldoende tot goed.

De meeste opleidingen hebben een begin gemaakt met een gestructureerde, integrale kwaliteitszorg. De vorderingen zijn vrijwel overal haast spectaculair en bewijzen dat ook in de opleiding Ergotherapie het nut van

de kwaliteitsontwikkeling wordt ingezien. In de meeste hogescholen gaf de voorbereiding van de visitaties ertoe aanleiding om verschillende instrumenten van kwaliteitsborging in te voeren en te gebruiken.

De kwaliteitszorg moet zich maximaal richten op verbeteren en bijsturen, zodat de optimalisatiecyclus op gang komt. De commissie verwacht dat deze visitatie een stimulans is voor continue verbetering.

De opleidingen maken deel uit van een deskundig geleid en functioneel georganiseerd geheel (de hogeschool en bijna altijd ook een departement). De integratie in het departement en/of de hogeschool is op de meeste plaatsen nog niet van die aard dat er maximaal gebruik wordt gemaakt van de aanwezige expertise in andere opleidingen en departementen.

De personeelsmiddelen waarover de opleidingen Ergotherapie beschikken, zijn nogal krap bemeten. Dat komt vooral tot uiting in de als erg zwaar ervaren opdracht van de opleidingsverantwoordelijke, op de meeste plaatsen de enige fulltime ergotherapeut.

De tevredenheid over de opleiding is bij zowel de studenten, de afgestudeerden als de vertegenwoordigers van het werkveld opvallend groot.

De acht gevisiteerde opleidingen vormen beroepsbekwame therapeuten, die sociaal vaardig zijn en als werknemer vrij zelfstandig kunnen functioneren.

Ergotherapie is een opleiding die niet zoals andere opleidingen uit de gezondheidszorg is ingedeeld in opties die elk corresponderen met een werkterrein. Alle studenten worden voorbereid op een beroepsbezigheid in elk van de vier werkterreinen waarop de ergotherapeut zich kan bewegen. Door hun brede inzetbaarheid vinden de afgestudeerden wellicht gemakkelijker werk dan wanneer ze op één terrein zouden focussen.

De ergotherapeut is niet meer weg te denken uit onze verzorgingsmaatschappij. Ergotherapie onderstreept, zoals geen ander paramedisch beroep, het recht deel te nemen aan een betekenisvol maatschappelijk leven en werkt vanuit de overtuiging dat beperkingen niet noodzakelijk afbreuk doen aan de menswaardigheid en de kwaliteit van het leven. Daarom is het wenselijk dat in de toekomst voldoende jongens en meisjes uit alle richtingen van het middelbaar onderwijs voor de opleiding Ergotherapie kiezen.

2.1 Arteveldehogeschool

Het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen voldeden als uitgangspunt voor de visitatie. Na de gesprekken met de diverse groepen van betrokkenen, kon de commissie zich voldoende vergewissen van de kwaliteiten van de opleiding.

2.1.1 bespreking van de thema's

2.1.1.1 *beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg in de opleiding*

Het beleid van de opleiding wordt gedragen door een beleidsplan dat zowel strategische als operationele doelen stelt. Belangrijk is ook dat de verschillende dimensies van de onderwijsorganisatie zoals internationalisering, kwaliteitszorg en wetenschappelijk onderzoek in de missie van de hogeschool geïntegreerd zijn en op het niveau van de opleiding consequent worden vertaald in actieplannen.

Leiderschap en beleid worden beschreven op het niveau van de hogeschool en van de opleiding.

De Arteveldehogeschool heeft gekozen voor een structuur van opleidingen en centrale ondersteunende diensten. De aanspreekpunten in de opleiding helpen het centrale beleid implementeren en inpassen in de specifieke opleidingscultuur.

De autonomie van de opleiding lijkt goed gerealiseerd, wat onder meer blijkt uit de eigen onderwijsvisie van de opleiding. De integratie van de opleiding in de hogeschool blijkt uit het samengaan van een topdown- en bottomup-beweging. Naast de decretaal opgelegde participatieorganen functioneren in de opleiding meerdere organen zoals vakgroepen en een curriculumcommissie die zowel input geven aan het opleidingsbeleid als meewerken aan de realisatie van het beleid.

De opleiding engageert zich sterk in het onderwijs en de maatschappelijke dienstverlening. Ze levert reële inspanningen om ook de derde decretale opdracht, namelijk het projectmatig wetenschappelijk onderzoek, sterker in de opleiding te verankeren.

sterke punten

De hogeschool beschikt over een specifieke organisatiestructuur die de autonomie van de opleiding voldoende tot haar recht laat komen en anderzijds toch de integratie van de opleiding in het grotere geheel realiseert.

De belangrijke dimensies van de opdrachtverklaring worden consequent vertaald in actieplannen.

2.1.1.2 concretisering van de kwaliteitszorg

De opleiding werkt op een gestructureerde wijze aan de kwaliteitsontwikkeling van zowel haar programma als van de organisatie. Eén medewerker is deeltijds aangesteld als kwaliteitscoördinator van de opleiding. De zorg voor kwaliteit wordt breed gedragen in de opleiding. De kwaliteitszorg is verder ook geïntegreerd in de missie van de hogeschool.

De PROZA-evaluatie kent een opvolging in de kwaliteitsverbetersteams. De commissie stelt vast dat veel medewerkers betrokken zijn bij die verbeterinitiatieven. Er is ook een systematische opvolging van de verbetersteams. De kwaliteitswerking is goed gedocumenteerd en wordt gedragen door concrete actieplannen, met duidelijke timing en aanduiding van verantwoordelijkheden. Verder vindt de commissie het positief dat ook de studenten betrokken zijn bij de PROZA-evaluaties. De andere aandachtsgebieden van het EFQM-model (zoals leiderschap, beleid & strategie) krijgen op diezelfde manier via PROZA aandacht, maar waren op het moment van het visitatiebezoek nog niet geëvalueerd.

Om de resultaten van die inspanningen te consolideren, adviseert de commissie dat de opleiding zou blijven werken aan de kwaliteitsborging. ERGONET biedt hiertoe bijvoorbeeld mogelijkheden.

De opleiding beschikt over een aantal meetinstrumenten. De commissie beveelt de opleiding aan om de resultaten van die metingen in een vergelijkend kader te plaatsen (bijvoorbeeld trends en benchmarking) en ze telkens ook af te wegen tegen de doelstellingen uit het beleidsplan. Op die manier worden ze een integraal element in de PDCA-cyclus .

sterke punten

De zorg voor kwaliteit wordt breed gedragen in de opleiding. Verbeterinitiatieven worden systematisch opgevolgd zodat op dat vlak de PDCA-cirkel gerealiseerd wordt.

aanbevelingen

De opleiding moet verder werk maken van een systeem van kwaliteitsborging. De metingen moeten in verband gebracht worden met de doelstellingen, zodat ze een integraal element van de PDCA-cyclus worden.

2.1.1.3 personeel

Tijdens de gesprekken met de vertegenwoordigers van het personeel kwamen volgende aspecten sterk tot uiting:

- de sterke betrokkenheid van de personeelsleden;
- hun coöperatieve ingesteldheid;
- een grote tevredenheid over de werksfeer;
- een gevoel dat ze zich in hun werk kunnen uitleven;
- een grote bereidheid om zich verder te bekwamen;
- een collegiale opstelling en teamspirit;
- hun initiatieven om de opleiding te versterken.

Belangrijke tools op het gebied van human resources management zijn:

- de uitgewerkte opdrachtbeschrijvingen en het competentieprofiel;
- de plannings- en functioneringsgesprekken;
- de opdrachtenfiche.

De hogeschool en de opleiding bieden de nodige ruimte voor verdere professionalisering.

De commissie waardeert dat de personeelsleden in onderling overleg kunnen bepalen wie zich op welk gebied verder kan bekwalen. De professionalisering groeit dus uit de belangstelling bij de betrokkene zelf. Ze is ook niet vrijblijvend, wat blijkt uit het opleidings- en het kwaliteitsplan waarin de noden en mogelijkheden voor bijscholing worden aangegeven. De commissie stelt verder vast dat de personeelsleden zich in de opleiding gewaardeerd voelen door het beleid.

sterke punten

De lectorenploeg is dynamisch en is ingesteld op samenwerking. De opleiding geeft ook blijk van een sterke overlegcultuur.

De lectoren staan open voor verandering en zijn bereid zich verder te professionaliseren.

aanbevelingen

De werkdruk van de lectoren moet worden bewaakt om burn-out te voorkomen.

Ook is het nodig de medewerkers consequent te betrekken bij beslissingen die de kerntaken van de opleiding aanbelangen, want dat bevordert het meedenken over de opleiding als geheel.

2.1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

In het vooruitzicht van de verhuis naar een geschikte nieuwbouw op de campus Kantienberg is de opleiding ondergebracht in een oud, maar toch behoorlijk uitgerust gebouw. Ze beschikt over de nodige praktijklokalen, audiovisuele apparatuur, computeruitrusting en faciliteiten voor studenten en lectoren. De mediatheek is goed uitgerust en functioneert naar behoren.

De commissie adviseert het beleid het opleidingsteam voldoende te betrekken bij de inrichting van praktijklokalen in de nieuwbouw. De inrichting zou moeten getuigen van een visie op technische en creatieve vaardigheden.

De medewerkers worden bij het financiële beleid van de opleiding betrokken: ze kunnen wensen en voorstellen formuleren aan de budgetverantwoordelijke die de procedures bewaakt. Tevens is er een strikte bewaking van het opleidingsbudget. Wel rijst de vraag naar betere boekhoudkundige rapportering naar de opleiding.

sterke punten

De mediatheek is behoorlijk uitgerust.

aanbevelingen

Het opleidingsteam moet door het beleid voldoende betrokken worden bij de planning van de nieuwe gebouwen opdat de specifieke behoeften van de opleiding voldoende in de nieuwe infrastructuur verankerd worden.

De boekhoudkundige rapportering moet geoptimaliseerd worden.

2.1.1.5 onderwijsdoelstellingen

Het opleidingsconcept van de opleiding is een consequente concretisering van het algemeen onderwijsconcept van de Arteveldehogeschool en wordt goed beschreven in het ZER.

De opleiding kiest ervoor haar onderwijs te ontwikkelen in zeer nauwe aansluiting met het werkveld. Naar analogie van het werkveld worden specifieke ergotherapeutische opleidingsonderdelen in vier interventiedomeinen ingedeeld.

De keuze voor een modulaire organisatie maakt het mogelijk dat inhoudelijke themata centraal staan. De ondersteunende opleidingsonderdelen worden goed uitgewerkt, waarbij rekening wordt gehouden met die themata en met verwachtingen van de ergotherapeuten-lectoren.

De internationale contacten werken bevruchtend voor de ontwikkeling van de onderwijsvisie en -doelstellingen. Ook het netwerk van werkveldcontacten is een bron van inspiratie en toetsing en is tevens een garantie voor het actualiteitsgehalte van de opleiding.

De visietekst over 'ergotherapeutisch handelen' is een steunpunt voor curriculumimplementatie.

Ook het opleidingsconcept stelt precieze krachtlijnen voor studenten en leerkrachten.

De stagebeleiding door de opleiding garandeert een goede begeleiding van de studenten van de theorie naar de praktijk.

De commissie waardeert de goede samenwerking tussen lectoren van ondersteunende opleidingsonderdelen en ergotherapeuten. Ze vraagt aandacht voor de stagementoren voor wie begeleiding van stagiairs veel tijd vraagt.

sterke punten

Het opleidingsconcept is een sterke basis voor de onderwijsontwikkeling van de opleiding.

De sterke band tussen opleiding en werkveld waarborgt het actualiteitsgehalte en de relevantie van de opleiding.

aanbevelingen

Het verdient aanbeveling het opleidingsconcept via de PDCA-methodiek systematisch te blijven ontwikkelen, opvolgen en bijsturen.

2.1.1.6 opleidingsprogramma

Het opleidingsprogramma is een goede concretisering van de missie en van de strategische doelstellingen van de Arteveldehogeschool. Het wordt overigens duidelijk beschreven voor de studenten in de opleidingsgids.

Binnen het opleidingsprogramma is er veel aandacht voor het actualiteitsgehalte, de differentiatie naar de verschillende interventiedomeinen, de ervaringsgerichte aanpak en het hanteren van een ergotherapeutisch praktijkmodel. De studenten kunnen terugvallen op gedetailleerd beschreven gidsen en cursusmateriaal. Er worden duidelijke inspanningen geleverd om de ondersteunende opleidingsonderdelen op maat van het opleidingsprofiel uit te werken en in te passen.

Het is een terechte bezorgdheid van het opleidingsteam om in de opbouw van de programma's de rode draad te bewaken doorheen de drie opleidingsjaren. De commissie beschouwt dit als een belangrijke aanzet om de studiebelasting te bewaken. Ze stelt voor om verdere afstemming tussen de verschillende opleidingsonderdelen te optimaliseren door:

- in de opleiding te beginnen met een gedegen ergotherapeutische basis;
- die te verfijnen naar de verschillende interventiedomeinen;
- het interdisciplinair samenwerken voldoende te situeren.

De commissie moedigt de opleiding aan de student hierover kritisch te leren reflecteren. Ze waardeert de sterke aandacht voor internationalisering in het curriculum en voor de inspanningen tot toenemende wetenschappelijke onderbouwing.

Ook al zien sommige studenten niet direct het nut in van een leereenheid als filosofie, toch vindt de commissie dat een opleidingsonderdeel over waarden, deontologie en een kritische maatschappelijke reflectie niet mag ontbreken in de opleiding.

De studenten en de afgestudeerden waarderen de inhoud en de organisatie van de opleiding. Als sterke punten vermelden ze dat ze beschikken over een degelijke basiskennis en dat ze geleerd hebben om zelfstandig informatie op te zoeken. Die competentie wordt overigens door de afgevaardigden van het werkveld bevestigd. De studenten dringen er evenwel op aan om overlappingsen in de opleidingsonderdelen weg te werken. Ook bepleiten ze een variatie in werkvormen. Ten slotte ervaren ze de werklast in het derde jaar als te zwaar.

sterke punten

Het opleidingsprogramma is actueel en hecht veel belang aan het leren door ervaring. Het wordt gevoed door internationale contacten.

De opleiding stimuleert de zelfstandigheid van de student in het opzoeken van informatie.

aanbevelingen

De commissie beveelt volgende acties aan: de kritische zelfreflectie en een maatschappijkritische instelling bij de studenten blijvend stimuleren; de afstemming tussen de verschillende opleidingsonderdelen optimaliseren en de werklast van de studenten regelmatig empirisch in kaart brengen en waar nodig bijsturen.

2.1.1.7 afstudeerwerk en/of werkveldervaring

Het afstudeerwerk heeft een belangrijke plaats in de opleiding en beoogt de realisatie van een veelheid van doelstellingen. De zelfstandigheid van de student wordt hierdoor bevorderd. Bij de meeste studenten is het afstudeerwerk aan de stage gekoppeld.

De opleiding heeft een goed uitgewerkte visie over hoe ze de complexe competenties die nodig zijn voor de realisatie van een persoonlijk werk door de opleiding heen wil ontwikkelen. De studenten worden heel vroeg bewust gemaakt van het belang van het eindwerk. Reeds vanaf het eerste jaar worden ze hier systematisch op voorbereid. De scriptiegids is daarbij een goede handleiding.

De studenten mogen de onderwerpen zelf kiezen. Ze krijgen steun en begeleiding bij de realisatie van het eindwerk. De evaluatiewijze is goed uitgebouwd en geeft het woord aan interne en externe beoordelaars.

Hoewel meerdere studenten de studielast van het maken van de scriptie zwaar vinden, wil de commissie de opleiding en de studenten ertoe aanmoedigen meer wetenschappelijke scripties te maken.

sterke punten

De opleiding heeft een duidelijke visie op de betekenis van het persoonlijk werk.

De evaluatie van de eindwerken gebeurt op weloverwogen wijze.

De opleiding begeleidt de studenten goed bij het maken van een eindwerk.

aanbevelingen

De belasting van het maken van een eindwerk moet systematisch-empirisch in kaart worden gebracht en de resultaten moeten worden benut om het eindwerk bij te sturen. De studenten moeten worden gestimuleerd om meer wetenschappelijk onderbouwde eindwerken te maken.

2.1.1.8 internationale dimensie

De opleiding speelt al jaren een voortrekkersrol op het vlak van internationalisering. Ze heeft een eigen deeltijdse verantwoordelijke voor internationalisering. De intensieve internationalisering komt vooral tot uiting in:

- een groot aantal buitenlandse stageverblijven;
- studentenuitwisselingen;
- projecten met buitenlandse partnerinstellingen en daaraan gekoppelde lectorenuitwisselingen;
- deelname aan internationale congressen en werkgroepen;

- participatie in brede samenwerkingsnetten;
- als gevolg daarvan kwaliteitsverbetering van het curriculum.

Om de kwaliteit van de internationalisering te verhogen wil de opleiding initiële buitenlandse partnerinstellingen vervangen door meer geschikte instellingen.

In de toekomst zou volgens de opleiding elke student aan een of andere vorm van internationalisering moeten deelnemen.

De commissie waardeert ten eerste dat de studenten die in het buitenland stage lopen tijdens hun stageverblijf geregeld contact houden met de opleiding, onder meer via ERGONET.

De commissie vraagt het beleid oog te hebben voor de verhoogde werkdruk die de intensieve internationalisering bij de medewerkers meebrengt.

sterke punten

De opleiding speelt een voortrekkersrol op het vlak van internationalisering. Ze beschikt over een netwerk van internationale partners.

De studenten participeren in sterke mate aan de internationale activiteiten.

aanbevelingen

Het beleid moet oog hebben voor de verhoogde werkdruk die intensieve internationalisering meebrengt.

2.1.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

De opleiding stemt haar werkvormen heel bewust af op haar onderwijsdoelstellingen. In een klimaat van voortdurende - ook extern opgelegde - veranderingen blijven medewerkers enthousiast zoeken naar optimale werkvormen. De curriculumcommissie vervult hier een stimulerende en sturende rol.

De opleiding biedt een groot pakket aan onderwijsvormen aan, waarbij in de loop van de drie studie jaren een overgang merkbaar is van hoorcolleges naar andere onderwijsvormen zoals case studies en projectwerking, die meer gericht zijn op het werkveld ergotherapie. De commissie waardeert dat allerlei vernieuwingen ook getoetst worden op hun effectiviteit en opgevolgd worden in het kader van permanente kwaliteitsverbetering, bijvoorbeeld via de EVOP.

De confrontatie met het werkveld in de vorm van studiebezoeken en langere stages in het tweede en derde jaar bieden de mogelijkheid de verschillende interventiedomeinen te leren kennen.

Nieuwe onderwijsvormen zoals het teleleerplatform, Blackboard en het portfolio ter ondersteuning van het individueel leertraject werden geïntroduceerd. Personeelsleden krijgen duidelijk kansen om zich verder te professionaliseren inzake nieuwe werkvormen.

De verhouding contacturen-zelfstudie en andere onderwijsactiviteiten wijzigt door de opleiding heen en is een indicatie van de innovatieve ingesteldheid van de opleiding. De commissie waardeert dat de kennisoverdracht via hoorcolleges geleidelijk gereduceerd wordt ten voordele van meer zelfstandig leren.

Het enthousiasme van de personeelsleden blijkt onder meer uit het feit dat velen in hun vrije tijd aan nieuwe ontwikkelingen meewerken.

De commissie adviseert het beleid om de inzet van de medewerkers op het vlak van onderwijsvernieuwing te bewaken om te vermijden dat ze op termijn uitgeblust raken.

sterke punten

De opleiding ademt een geest uit van vernieuwing. Ze biedt de medewerkers voldoende kansen professioneel te leren omgaan met innovaties.

De medewerkers staan open voor en werken enthousiast mee aan de introductie van nieuwe werkvormen.

aanbevelingen

De inzet van de medewerkers op het vlak van de onderwijsvernieuwing moet systematisch bewaakt worden volgens de PDCA-methodiek: ze moet eerst empirisch in kaart gebracht worden en vervolgens, indien nodig, bijgestuurd worden.

leermiddelen

Een uitgebreid net aan leermiddelen (cursussen, mediatheek, ...) staat ter beschikking van de studenten. Er moet over worden gewaakt dat die leermiddelen ook afgestemd zijn op de onderwijsdoelstellingen en op de nieuwe ontwikkelingen in het curriculum.

De commissie stelt vast dat de personeelsleden frequent participeren aan nascholingen in verband met leermiddelen.

De commissie waardeert de inspanningen van de opleiding om ICT te integreren. Daarvan getuigt onder meer het gebruik van Blackboard en het project ERGONET. Die middelen leiden tot flexibiliteit bij het verwerven van competenties. In het algemeen gebruikt de opleiding ICT ook om de kansen tot communicatie tussen opleiding, studenten en externen te vergroten.

Wel adviseert de commissie dat waar nodig de bestaande traditionelere leermiddelen zoals cursushandboeken consequent zouden worden herwerkt als ze voor zelfstudie gebruikt worden. Overigens vragen studenten om meer structuur in het schriftelijk cursusmateriaal. Alle cursussen moeten overigens een inleiding hebben met vermelding van studielast, doelstellingen, inhoud en evaluatie. Het verdient ook aanbeveling een geactualiseerde bibliografie toe te voegen die verdere zelfstudie mogelijk maakt.

De commissie adviseert om de kwaliteitsborging verder te ontwikkelen.

sterke punten

De opleiding biedt de studenten kansen tot het flexibel verwerven van competenties.

aanbevelingen

Een beleid in verband met leermiddelen moet ertoe leiden dat al het studiemateriaal kritisch geëvalueerd wordt met het oog op de nieuwe onderwijsontwikkelingen en het bevorderen van de studeerbaarheid. Het traditionele cursusmateriaal moet, indien relevant, geschikt gemaakt worden voor zelfstudie.

2.1.1.10 toetsing en evaluatie

De commissie waardeert dat de lectoren door de dienst onderwijsontwikkeling en onderzoek begeleid worden in het opmaken van cursusmateriaal en het examineren. Ze juicht ook toe dat studenten op het eind van hun opleiding een synthese-examen afleggen. De permanente evaluatie van de beroepsspecifieke opleidingsonderdelen is een sterk element in de begeleiding van het leertraject. Ze draagt immers bij tot een spreiding van de studie-inspanning over het studiejaar. Ook de examinering na afloop van een module is om die reden een goede zaak.

De opleiding gebruikt verschillende vormen van toetsing en evaluatie. Een onderzoek van de effectiviteit van de verschillende vormen in functie van de onderwijsdoelstellingen is noodzakelijk.

Bij het einde van de opleiding worden externe evaluatoren betrokken. Dat verhoogt het realiteitsgehalte van de evaluatie en wordt door de studenten als positief ervaren. Evaluatieprocedures en -criteria worden duidelijk beschreven en verhogen de evaluatietransparantie. De studenten krijgen ook inzage in de examens met kans tot nabespreking.

Via de stagebegeleiding komt de student tot zelfreflectie. De talrijke stagebezoeken vergen evenwel een grote inzet van de personeelsleden. Als dit tot een te grote taakbelasting leidt, kan worden overwogen een deel van de verantwoordelijkheid over te dragen op het werkveld.

De studenten vragen aandacht voor de efficiëntie van de organisatie van de examens. Ze vragen vooral dat over de organisatie van de examens ruim op voorhand gecommuniceerd zou worden.

sterke punten

De opleiding hanteert diverse evaluatievormen. De permanente evaluatie van beroepsspecifieke opleidingsonderdelen past in de begeleiding van het leertraject.

aanbevelingen

De communicatie over de praktische organisatie van de examens is voor verbetering vatbaar. De efficiëntie en de effectiviteit van de verschillende evaluatievormen moet systematisch onderzocht worden en indien nodig bijgestuurd worden.

2.1.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De verschillende vormen van studie- en studentenbegeleiding zijn goed ingebed in de opleiding en zijn afgestemd op maat van de individuele student. De drempel tussen lectoren en studenten is laag. Gegevens uit het instroomprofiel werden opgenomen in de instroombegeleiding. Communicatielijnen zijn uitgeschreven en worden ondersteund met de nodige procedures en informatisering. De personeelsleden functioneren in het eerste jaar als studiebegeleiders voor groepen van 20 studenten.

De opleiding heeft expliciet aandacht voor de aansluitingsproblematiek tussen secundair en hoger onderwijs via instaptoetsen en initiatieven van kwaliteitsverbeteringsteams. De studenten spreken zich overigens positief uit over de informatie en de instroombegeleiding.

De zorg voor de student blijkt uit de exitgesprekken met studenten die hun studies stopzetten en ook uit de kansen tot heroriëntering.

De commissie betreurt dat de studentenvertegenwoordiging bij gebrek aan kandidaten niet tot stand kan komen via democratische verkiezingen. Hier kan ook een taak liggen voor de studentencoach. De commissie beveelt aan om te onderzoeken hoe de studentenparticipatie kan worden gestimuleerd.

De studenten waarderen vooral het rechtstreekse contact met de lector en zijn/haar bereikbaarheid. De commissie hoopt dan ook dat dit contact een belangrijke plaats blijft innemen.

sterke punten

De vlotte contacten met en de gemakkelijke bereikbaarheid van de lectoren is een belangrijke studiebevorderende factor. In het algemeen is de zorg voor de student een sterk punt. Die blijkt onder meer uit de aandacht voor de aansluitingsproblematiek, de vormen van studie- en studentenbegeleiding en de exitgesprekken.

aanbevelingen

De studentenparticipatie kan nog meer verankerd worden in de opleiding.

2.1.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Schriftelijk materiaal is doorgaans behoorlijk uitgewerkt en de procedures worden goed omschreven. Dat is uiteraard een voorwaarde om het leren van studenten te ondersteunen. De studiebegeleiding en de modulaire aanpak zijn belangrijke studiebevorderende maatregelen.

Niet alle instromende studenten schijnen op de hoogte te zijn van de studielast. Het opvallende percentage van uitval in het eerste jaar is uiteraard te verklaren door meerdere factoren. De verschuiving van ASO naar TSO kan dat niet alleen verklaren, ook in het derde jaar zijn er studenten die niet slagen. De commissie vraagt zich af of dat soms te maken heeft met een verkeerd of onvolledig beeld over ergotherapie bij de instromende studenten. Het studierendement in totaliteit (slaagcijfers, uitval, studieduur) is normaal.

De studietijd is gemeten. Daaruit blijkt dat de studietijd binnen de grenzen van 1500-1800 uren ligt. De studiebelasting neemt toe van het eerste naar het derde jaar. Ook de reële en begrote studietijd liggen redelijk dicht bij elkaar. De studenten van het derde jaar ervaren de belasting als te zwaar.

De commissie waardeert dat de opleiding aandacht heeft voor de permanente bijsturing van de studeerbaarheid via kwaliteitsverbetersteams en curriculumcommissie. Verder beveelt ze de opleiding aan om de gegevens uit de studietijdmeting consequent te gebruiken bij de bijsturing en ontwikkeling van het curriculum. Alleen op die manier kan er sprake zijn van een systematische PDCA-aanpak. Daarna blijven vervolgmetingen nodig om evoluties te kunnen traceren en de inspanningen voor kwaliteitsverbetering te bewaken. Die metingen zijn ook nodig om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen permanent te toetsen.

sterke punten

De opleiding heeft aandacht voor de permante bijsturing van de studeerbaarheid.

aanbevelingen

De gegevens uit de studietijdmeting en uit andere metingen moeten een plaats krijgen in de PDCA-systematiek om een kwaliteitsverbetering te kunnen waarborgen.

Ook moet de haalbaarheid van onderwijsvernieuwingen via empirisch onderzoek systematisch geanalyseerd worden.

2.1.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden geven aan goed voorbereid te zijn op het werkveld. De stages zijn daarin een belangrijk element. Vooral de attitude om zelfstandig informatie op te zoeken ervaren ze als positief. Dat wordt door de afgevaardigden van het werkveld bevestigd. Die waarden verder de goede instructies voor de stage en de visie en de houding van de studenten tegenover cliënten. Wel adviseren ze de opleiding om de kritische zin van de studenten verder aan te scherpen.

De opleiding begeleidt de studenten bij hun overgang van de school naar het werkveld onder meer door het aanbieden van een brochure, de afstudeerdag en informatie in verband met tewerkstelling en beroepsorganisaties.

De contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden gebeuren op basis van een goed netwerk met het werkveld en een sterke band tussen de opleiding en externe organisaties. Tevens biedt de opleiding de mogelijkheid om studiedagen en bijscholingen te volgen in de hogeschool.

De commissie stelt vast dat de spreiding van de tewerkstelling van de afgestudeerden in de verschillende interventiedomeinen in overeenstemming is met de brede basis van de opleiding Ergotherapie.

sterke punten

De tevredenheid van de afgestudeerden over de genoten opleiding is groot. Ze zijn goed voorbereid op het werkveld en ze zijn goed in staat om zelfstandig informatie op te zoeken.

aanbevelingen

De opleiding moet de kritische zin van de studenten blijvend aanscherpen.

De systematische bevestigingen van afgestudeerden moeten volgens de PDCA-systematiek verder worden gebruikt als element van kwaliteitsverbetering.

2.1.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Het sterk maatschappelijke engagement van de opleiding Ergotherapie komt ook tot uiting in de maatschappelijke dienstverlening op het vlak van de ergotherapie. Deze opleidingsgebonden dienstverlening neemt verschillende vormen aan:

- de opleiding is nauw betrokken bij de beroepsvereniging en het vaktijdschrift;
- ze stelt ook themagerichte keuzemodules open voor het werkveld;
- ze participeert ook aan verschillende externe werkgroepen en neemt hierin een voortrekkersrol op;
- ze stelt haar expertise inzake curriculumdesign ter beschikking van haar buitenlandse partners.

De commissie acht het wenselijk dat de opleiding ook in de toekomst vormen van maatschappelijke dienstverlening detecteert en de medewerkers blijft motiveren om eraan deel te nemen. Ze moedigt de opleiding aan om de expertise die ze opdoet in de externe werkgroepen te officialiseren via de beroepsvereniging.

sterke punten

De opleiding engageert zich sterk in maatschappelijke dienstverlening.

aanbevelingen

Het beleidsplan op het vlak van maatschappelijke dienstverlening moet ook doelstellingen formuleren op het vlak van prospectie van nieuwe mogelijkheden. Naast de beleidsplanning moet de maatschappelijke dienstverlening ook systematisch geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd worden. Het is verder noodzakelijk dat de resultaten, financiële en andere, consequent gecommuniceerd worden naar alle medewerkers.

2.1.1.15 onderzoek

De opleiding heeft een passend kader gecreëerd voor de beoefening van het wetenschappelijk onderzoek. Er is onder meer een medewerker aangesteld als halftijdse verantwoordelijke voor onderzoek en er is een werkgroep 'wetenschappelijk onderzoek in de ergotherapie' actief.

Er wordt vooral werk gemaakt van de verwetenschappelijking van de eindwerken. Met het oog daarop zijn in het curriculum de opleidingsonderdelen 'toegepast wetenschappelijk onderzoek' en 'statistiek' opgenomen.

De verwetenschappelijking van de opleiding beantwoordt duidelijk aan de wensen van de studenten die ook vragende partij zijn voor een vervolgopleiding, bij voorkeur een specifieke master.

In het academiejaar 2002-2003 hebben een vijftal lectoren meegewerkt aan onderzoeksprojecten. In datzelfde jaar hebben de lectoren ook een behoorlijk aantal lezingen gegeven op binnen- en buitenlandse congressen en symposia.

De commissie adviseert dat de opleiding ook in de toekomst haar medewerkers zou blijven sensibiliseren om hun expertise inzake onderzoek te vergroten.

sterke punten

De opleiding neemt initiatieven om wetenschappelijk onderzoek te integreren in de opleiding.

aanbevelingen

Er is nood aan een beleidsplan voor wetenschappelijk onderzoek met duidelijke doelstellingen op korte en lange termijn en aan een gestructureerd actieplan. Een bijzonder aandachtspunt is daarbij de medewerkers sensibiliseren en stimuleren om te participeren aan dergelijk plan.

2.1.2 conclusie

De opleiding Ergotherapie van de Arteveldehogeschool is ten eerste bekommerd om de kwaliteit. Dat blijkt uit een dynamische aanpak van kwaliteitsverbeterinitiatieven. Op het vlak van onderwijs vertrekt de opleiding met een duidelijke visie en kiest ze voor een expliciet therapeutisch model. De sterke praktijkgerichtheid, de theoretische onderbouw en de stimulering van zelfstandig werken typeren de opleiding. De medewerkers blijven in een klimaat van voortdurende verandering enthousiast zoeken naar optimale werkvormen. Daarbij is de evolutie van kennisoverdracht naar zelfstandig leren een goede oriëntatie. Ook integreert de opleiding nieuwe leermiddelen die het flexibel verwerven van competenties ondersteunen. De opleiding heeft ook aandacht voor de permanente bijsturing van de studeerbaarheid.

Zowel de studenten als de afgestudeerden waarderen het directe contact met en de vlotte bereikbaarheid van de lectoren. De afgestudeerden geven aan dat ze goed voorbereid zijn op het werkveld. De contacten met het werkveld verlopen in een goede sfeer.

De opleiding speelt een voortrekkersrol onder meer op het vlak van internationalisering, met een verhoogde werkdruk voor de medewerkers als gevolg. De opleiding is ook actief bezig met maatschappelijke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek. Een beleidsplan met doelstellingen en actieplannen, aandacht voor de sensibilisering van de medewerkers en een systematische terugkoppeling van de resultaten kunnen de opleiding op deze terreinen nog verder brengen.

Samenwerking met andere opleidingen Ergotherapie en de beroepsvereniging inzake het imago en de identiteit van de ergotherapeut valt sterk aan te bevelen. De pertinente vraag naar een mastersopleiding kan alleen in overleg en samenwerking met de andere opleidingen zinvol bepleit worden.

2.2 Europese Hogeschool Brussel, EHSAL

Het zelfevaluatie-rapport was een voldoende basis voor de visitatie. Het kwam over als een waarheidsgetrouwe weergave van de stand van zaken inzake kwaliteitszorg. De commissie had de indruk dat de beschrijving van het hogeschoolniveau te veel ruimte in beslag nam ten koste van het opleidingsniveau. Na de gesprekken met de diverse groepen van betrokkenen kon de commissie zich echter voldoende vergewissen van de kwaliteiten van de opleiding.

2.2.1 beschrijving van de thema's

2.2.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De Europese Hogeschool heeft gekozen voor een structuur van groepen, studiegebieden, opleidingen en centrale ondersteunende diensten. De aanspreekpunten in de opleiding helpen het centrale beleid implementeren en inpassen in de specifieke opleidingscultuur. De opleiding ervaart de ondersteuning vanuit de centrale diensten die er na de fusie gekomen is uitdrukkelijk als een meerwaarde. Ook het feit dat de opleiding als kleine eenheid opgenomen is in een grote hogeschool blijkt heel wat kansen te bieden. De opleiding geeft aan dat ze haar eigenheid en haar krachtlijnen voldoende heeft kunnen bewaren. De integratie van de opleiding in de hogeschool kan blijkbaar nog geoptimaliseerd worden door het verder ontwikkelen van zowel de topdown- als de bottomup-communicatie.

Leiderschap en beleid worden beschreven op het niveau van de hogeschool en van de opleiding. Er is een nieuwe opdrachtverklaring in ontwikkeling waarin de missies van de drie fusiepartners geïntegreerd worden. Voor stafdiensten en centra is al een opdrachtverklaring uitgeschreven, die beschikbaar is in het kwaliteitshandboek. De beleidsteksten van de hogeschool over het onderwijs, de kwaliteitszorg, de academisering en de internationalisering dienen als achterliggend plan voor de werking van de opleiding die al concrete taakstellingen per academiejaar heeft ontwikkeld.

De autonomie van de opleiding lijkt goed gerealiseerd, wat onder meer blijkt uit de eigen vertaling van de onderwijsvisie. Kernpunten als de zorg voor een goede communicatie en een innovatieve ingesteldheid blijken gerealiseerd en worden door zowel studenten als werkveld onderkend.

Naast de decretaal opgelegde participatieorganen functioneren in de opleiding verschillende organen zoals de coördinatiegroep, het onderwijsteam en werkgroepen die zowel input geven aan het opleidingsbeleid als meewerken aan de realisatie van het centrale beleid.

De opleiding heeft een duidelijke visie op en een theoretische onderbouw van de identiteit van de ergotherapie ontwikkeld.

sterke punten

De opleiding is goed geïntegreerd in de hogeschool met behoud van voldoende autonomie. Ze heeft een duidelijke visie op en een theoretische onderbouw van de identiteit van de ergotherapie.

aanbevelingen

De communicatie tussen de opleiding en de hogeschool moet verder worden ontwikkeld.

2.2.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is geïntegreerd in het beleid van de hogeschool. De commissie stelt vast dat de centrale kwaliteitsdienst ondersteunend werkt voor de opleiding en tegelijk voldoende ruimte laat voor eigen klemtonen en prioriteiten van de opleiding zelf. De centrale kwaliteitsdienst heeft een kwaliteitshandboek ontwikkeld, ondersteunt de opleiding bij metingen en de verwerking ervan, en stimuleert haar tot permanente kwaliteitsverbetering via de interne auditoren. Het kwaliteitszorgsysteem maakt de realisatie van de PDCA-cyclus mogelijk. Er wordt gewerkt met beleidsvisies en actieplannen, er bestaan procedures die kwaliteitsborging mogelijk maken en er wordt onder meer projectmatig aan de realisatie van de plannen gewerkt; er is veel aandacht voor de evaluatie via systematische metingen met verschillende instrumenten (onder andere PROZA) en ook de bijsturing op basis van de metingen krijgt voldoende aandacht.

Kwaliteitszorg is ook op het niveau van de opleiding geïntegreerd. De opleiding zelf werkte ook in het verleden, dus voor de fusie, al op een gestructureerde wijze aan de kwaliteitsontwikkeling van zowel haar programma als van de context. Ze beschikte toen al over een kwaliteitshandboek en werkte met jaarlijkse actieplannen. De zorg voor kwaliteit wordt voldoende breed gedragen in de opleiding. De commissie stelt vast dat veel medewerkers betrokken zijn bij verbeterinitiatieven, bijvoorbeeld bij de onderwijsvernieuwing en de curriculumhervorming. Wel blijken metingen en de opvolging van actieplannen meer aandacht te verdienen.

De commissie stelt met genoeg vast dat ook de studenten, de afgestudeerden en het werkveld betrokken zijn bij de evaluaties.

De commissie beveelt de opleiding aan om de metingen te systematiseren. Bovendien is het nodig om de resultaten van die metingen in een vergelijkend kader te plaatsen (bijvoorbeeld trends en benchmarking) en ze telkens ook af te wegen tegen de doelstellingen uit het beleidsplan. Op die manier worden ze een integraal element in de PDCA-cyclus .

sterke punten

De opleiding werkt op een gestructureerde wijze aan kwaliteitsontwikkeling. Ze wordt daarbij ondersteund door de centrale kwaliteitszorgsystemen. Zelf betreft ze studenten, afgestudeerden en werkveld bij de evaluaties.

aanbevelingen

De opleiding moet de metingen systematiseren en in een vergelijkend kader plaatsen. De metingen moeten worden opgezet en opgevolgd vanuit de PDCA-systematiek.

2.2.1.3 personeel

Voor externe werving van OP- en ATP-leden wordt een vaste procedure gebruikt. Een commissie ad hoc staat in voor de selectie en legt een gemotiveerde rangschikking van de geselecteerde kandidaten voor aan het directiecomite. De aanstelling van de geselecteerde kandidaten moet door de raad van bestuur bekrachtigd worden.

Tot de taakinfilling behoren naast onderwijsverstrekking en begeleidingstaken ook maatschappelijke dienstverlening, wetenschappelijk onderzoek, onderwijs- en beleidsondersteunende opdrachten en algemene taken.

Bij de samenstelling van het takenpakket wordt vooral rekening gehouden met de noden van de hogeschool en met de competenties en interesses van de docent.

Het personeel wordt vooral geëvalueerd aan de hand van info uit zelfevaluatie en de evaluatie van studenten of andere klanten.

Ondanks de grote werkdruk zijn de OP-leden tevreden. Ze worden door de studenten hoog gewaardeerd om hun toegankelijkheid en hulpvaardigheid. Dat geldt in gelijke mate voor de personeelsleden van de ondersteunende diensten.

Belangrijke tools van het personeelsbeleid zijn evaluatie- en functioneringsgesprekken. De personeelsleden ervaren de jaarlijkse functioneringsgesprekken als ondersteunend.

De navorming van de personeelsleden bestaat uit de individuele professionalisering en de door het beleid gestuurde navorming. Beide aspecten krijgen de nodige aandacht.

Voor de teamwerking in de opleiding zijn het onderwijsteam en de coördinatiegroep van kapitaal belang. Beide teams worden geleid door de opleidingscoördinator die duidelijk de centrale figuur is van de opleiding en als dusdanig wordt erkend door de personeelsleden en de studenten.

Aan de opleiding zijn 21 OP-leden verbonden. Samen vertegenwoordigen ze 5,4 FT-equivalenten. Met dat aantal is het personeelskader momenteel onderbezet. Er is duidelijk gekozen voor parttime medewerkers omdat die ook nog actief zijn in het werkveld.

Bij de OP-leden is er een opvallend hoog percentage aan hooggekwalificeerden.

De commissie juicht het plan toe om bij de selectie van onderwijzend personeel op een systematische manier aandacht te besteden aan de kennis van, de interesse voor en de ervaring met onderwijsvernieuwing, kwaliteitszorg en het gebruik van ICT en internet.

De hogeschool beschikt over zowel een vertrouwenspersoon als een ombudsdienst voor de personeelsleden.

De personeelsleden betonen een grote betrokkenheid en een blijvende bereidheid tot vernieuwing.

sterke punten

De docentenploeg is dynamisch ingesteld en wordt door studenten gewaardeerd voor haar grote toegankelijkheid en hulpvaardigheid. De docenten staan open voor verandering en zijn bereid zich blijvend te professionaliseren. Functioneringsbegeleiding wordt als ondersteunend ervaren.

aanbevelingen

Er moeten maatregelen worden genomen om de werkdruk van de docenten als gevolg van onderbezetting enerzijds en de vernieuwingen en extra opdrachten anderzijds te verminderen.

2.2.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De opleiding Ergotherapie benut de onderwijsruimten op de campus samen met de andere opleidingen. Verdere uitbouw van opleidingsgerichte skillslabs blijft voor de toekomst noodzakelijk.

De mediatheek van de campus profileert zich als een werkruimte voor studenten en docenten. Voor de studenten ergotherapie biedt ze een ruime keuze aan boeken, tijdschriften en databanken. Ze vinden hier ook veel informatie in andere domeinen die aansluiten bij hun opleiding. Het aankopen van nieuw materiaal gebeurt in samenspraak met docenten. Ook studenten kunnen suggesties doen. Het vele werk belet de medewerkers van de mediatheek zelf instructielessen te geven. Zij zorgen wel voor een eerste kennismaking.

Studenten ergotherapie kunnen voldoende gebruik maken van computerfaciliteiten. Op de campus en thuis kunnen ze gebruik maken van N@tschool.

De verschillende ondersteunende studenten- en docentenfaciliteiten die de hogeschool en de campus ter beschikking stelt, volstaan ruimschoots en zijn goed uitgebouwd.

De commissie adviseert de werking van de cursusdienst, die in de huidige vorm nieuw werd opgericht, te blijven evalueren.

De verhuizing naar de campus Nieuwland heeft niet tot noemenswaardige aanpassingsproblemen geleid bij de studenten. De campus wordt door de studenten in tegendeel als een ontmoetingsplaats en een rustpunt in de drukke stadsomgeving ervaren. De bereikbaarheid van de campus wordt als zeer positief ervaren.

De hogeschool streeft ernaar om haar opdracht ook financieel goed uit te voeren, maar blijft ijveren voor meer werkingsmiddelen vanuit de overheid.

sterke punten

De studenten ervaren de campus als positief, zowel qua bereikbaarheid als qua functie.

aanbevelingen

De werking van de ondersteunende diensten moet worden gestuurd vanuit de PDCA-systematiek, met blijvende aandacht voor evaluatie en bijsturing.

2.2.1.5 onderwijsdoelstellingen

De opleiding heeft reeds voor de fusie een duidelijk onderwijsconcept ontwikkeld waarin competentieleren, ervarings-, collaboratief en reflectief leren centraal staan. Dat concept heeft in het onderwijsontwikkelingsplan van de nieuwe hogeschool een plaats gekregen. De onderwijsdoelstellingen van de opleiding vinden hun vertaling in competenties en doelstellingen per opleidingsonderdeel. Docenten worden betrokken bij en geïnformeerd over de ontwikkeling en bijsturing van de onderwijsvisie; ook de studenten worden via introductiedagen en de onderwijsgids goed geïnformeerd.

De opleiding Ergotherapie heeft een zeer duidelijk beeld van het beroep en koppelt dat aan een specifieke onderwijsvisie. Van het eerste tot het derde jaar worden de studenten begeleid tot zelfstandigheid in het uitvoeren van het beroep.

De theoretische en medische informatie onderbouwen het therapeutisch denken en handelen. Het kernwoord van de opleiding is manifest 'reflecteren'. Vanaf het eerste jaar worden de studenten verzocht hun eigen vaardigheden te analyseren. Aandacht wordt gegeven aan het verwoorden van gevoelens en gedachten. Door de vele feedback van de docenten en stagebegeleiders worden de studenten zich steeds meer bewust van hun therapeutische competenties.

De cursus ethiek wil het ethisch handelen bevorderen, maar wordt door de studenten voornamelijk als theoretisch ervaren. De commissie beveelt aan om deze cursus meer af te stemmen op het ergotherapeutische werkveld.

sterke punten

De opleiding beschikt over een duidelijk eigen onderwijsconcept waarin competentieleren en ervaringsleren centraal staan. Bovendien koppelt ze die onderwijsvisie aan een helder beeld op het beroep dat zowel door docenten als studenten kan worden verwoord. Reflectie heeft een belangrijke plaats gekregen in de opleiding.

aanbevelingen

Alle opleidingsonderdelen moeten gaandeweg de specificiteit van het toekomstige beroep integreren om echt competentiegericht leren te realiseren.

2.2.1.6 opleidingsprogramma

De eerste twee opleidingsjaren zijn opgedeeld in semesters, het derde jaar is modulair georganiseerd. Het valt de commissie op dat er veel aandacht gaat naar de coherente en graduele opbouw van de verschillende opleidingsonderdelen. Er werden grote inspanningen geleverd om de onderstroom te organiseren in functie van de modules inzake de werkveldervaring. De planning houdt uitdrukkelijk rekening met de kansen tot integratie van leerinhouden in andere opleidingsonderdelen.

De inhoud van het programma is een sterke basis om te komen tot het therapeutisch handelen. De opleiding heeft veel oog voor nieuwe ontwikkelingen in de beroepsoriënterende opleidingsonderdelen. Het klinisch redeneren is ook een sterkte om binnen multidisciplinaire teams de meerwaarde van het ergotherapeutisch handelen aan te tonen. De commissie moedigt de opleiding aan om ook de doelgroep 'psychiatrie' voldoende in het programma aan bod te laten komen.

De commissie waardeert ten zeerste de aandacht voor het multidisciplinair werken. Ze moedigt de opleiding aan om op hogeschoolniveau nieuwe werkvormen te ontwikkelen. Ze vindt ook de mogelijkheid om individuele leertrajecten te ontwikkelen positief.

De jaarlijkse evaluatie en bijsturing van het opleidingsprogramma, mede op basis van metingen, evenals het brede forum van actoren dat bij de besprekingen betrokken wordt, zijn een waarborg voor een permanente kwaliteitsverbetering van de opleiding. De commissie moedigt de opleiding aan de inspanningen voor die kritische reflectie vol te houden, ook in tijden waarin veel extern gestuurde veranderingen op de opleiding afkomen.

sterke punten

Het opleidingsprogramma is coherent opgebouwd op een modulaire onderstroom en sluit aan bij nieuwe ontwikkelingen. De aandacht voor het multidisciplinair werken is een sterkte. De opleiding werkt consequent aan de permanente kwaliteitsverbetering van haar opleidingsprogramma.

aanbevelingen

De doelgroep 'psychiatrie' moet voldoende aandacht krijgen in de opleiding.

2.2.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk

De studenten worden gedurende drie opleidingsjaren goed voorbereid op het maken van een eindproef. Het opleidingsonderdeel 'Wetenschappelijk onderzoek' draagt systematisch bij tot het 'toepassen van wetenschappen'. De studenten waarderen ten zeerste dat zij in het kader van hun eindwerk zelf stageplaatsen kunnen voorstellen.

Het werkveld vindt dat de eindwerken goed begeleid en opgevolgd worden door de opleiding. De studenten benadrukken dat overleg tussen werkveld en opleiding in een vroeg stadium nodig is om wederzijdse verwachtingen te verduidelijken en een realistische tijdsplanning mogelijk te maken.

Bij het begin van het academiejaar 2002-2003 werd de betekenis en de plaats van de stage in het curriculum uitdrukkelijk verantwoord vanuit het competentie- en ervaringsleren. De opleiding streeft ernaar beroepscompetenties te ontwikkelen door theoretische kennis, therapeutische vaardigheden en attitudes te integreren in verschillende werkvormen. Het valt de commissie op dat de opleiding via deze verschillende werkvormen vanaf het eerste opleidingsjaar een veilige en doordachte manier ontwikkeld heeft om studenten kennis te laten maken met het werkveld.

Om de werkervaring niet te veel te spreiden over korte stageperiodes werd er onder andere voor gekozen om de doelgroep 'geriatrie' te situeren in andere interventiedomeinen. Hierdoor is de kans reëel dat studenten pas tegen het einde van het laatste opleidingsjaar met alle interventiedomeinen kennis hebben gemaakt.

De commissie suggereert de opleiding om het opleidingsonderdeel 'psychiatrie' aan bod te laten komen voordat de keuze van het eindwerk moet worden gemaakt.

Het werkveld apprecieert de goede ondersteuning van de opleiding tijdens de stage. De studenten worden goed voorbereid op zelfstandig én therapeutisch werken. Het leren klinisch redeneren geeft de studenten hiertoe een sterke aanzet en een houvast.

Het werkveld vindt steun in goede evaluatiesystemen en merkt op dat studenten beter dan vroeger kunnen verwoorden wat ergotherapie is. Het proces van voortdurend reflecteren vanaf het eerste opleidingsjaar wordt hierin zichtbaar. Het werkveld ervaart dat de opleiding minder nadruk legt op het leren van technieken. De commissie adviseert dat de opleiding duidelijke afspraken maakt met het werkveld over waar die technieken moeten worden getraind zodat alle partijen goed weten wat van hen verwacht wordt.

Het werkveld dringt erop aan dat de opleiding duidelijke afspraken zou maken met de studenten over praktische aangelegenheden zoals het nemen van vrije dagen tijdens de stage.

sterke punten

De studenten worden door de opleiding goed voorbereid, begeleid en ondersteund tijdens hun stage en bij het eindwerk. De opleiding beschikt over duidelijke procedures voor het eindwerk.

aanbevelingen

Duidelijk overleg plegen met het werkveld over wederzijdse verwachtingen en over de praktische organisatie is noodzakelijk. De eigen manier van werken moet nog beter worden gecommuniceerd naar het werkveld.

2.2.1.8 internationalisering

De internationale dimensie is in de opleiding reeds lang uitdrukkelijk aanwezig. Dat blijkt uit:

- het feit dat elke student minstens één keer in zijn opleiding moet deelnemen aan een internationale activiteit;
- de intensieve internationale contacten van sommige docenten;
- de vele voorstellen in ontwikkeling;
- de uitwerking van ECTS .

Voor de studenten blijkt de taal geen onoverkomelijke moeilijkheid te vormen om deel te nemen aan internationale contacten. Ze geven zelf aan dat ze de kennis en ervaring die ze vanuit het buitenland meebrengen, ook in de opleiding aan bod laten komen.

Het CES, het Centrum voor Externe Samenwerking, dat gegroeid is vanuit de hogeschool, ondersteunt de opleiding in haar internationale aspiraties.

De commissie stelt voor dat de opleiding een beleid ontwikkelt voor de docentenmobiliteit zodat meer docenten gestimuleerd worden en ruimte in hun docentenbelasting krijgen om internationale ervaring op te doen en die te integreren in het onderwijs.

sterke punten

De internationalisering is geïntegreerd in de opleiding.

Elke student maakt minstens één internationale activiteit mee tijdens de opleiding.

aanbevelingen

Er moet een beleidsplan worden ontwikkeld zodat docenten meer gesensibiliseerd en gestimuleerd worden om actief te participeren in internationale activiteiten. Daarvoor moet tevens ruimte worden gemaakt in de taakbelasting van de docenten.

2.2.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

Competentiegericht leren staat centraal in de onderwijsvormen waarvoor de opleiding heeft gekozen.

De commissie waardeert dat veel aandacht gaat naar eerst extern, daarna naar intern gestuurde onderwijsvormen. Referenties en aanbevolen lectuur bieden de student de kans om zich verder te informeren. Het blijft belangrijk dat de studenten met een brede waaier van werkvormen geconfronteerd worden zodat verschillende leerstijlen aan bod komen.

De commissie vindt het positief dat het programma gerealiseerd wordt in sterke interactie tussen docenten en studenten.

De commissie stelt vast dat de hogeschool heel wat kansen biedt tot didactische bijscholing, gestuurd vanuit het beleid of op vraag van het personeel. Die bijscholing moet waarborgen dat de docenten zelf ook de kans krijgen om de nodige nieuwe didactische competenties te ontwikkelen.

Er wordt regelmatig gebruik gemaakt van casuïstiek om het klinisch redeneren bij studenten te stimuleren. Zo kunnen ze theorie en therapie beter linken en zich meer bewust worden van het ergotherapeutisch denken.

sterke punten

De opleiding streeft competentiegericht leren na, wat blijkt uit de evolutie naar intern gestuurde onderwijsvormen. Ook de interactie tussen studenten en docenten is een sterk punt.

leermiddelen

De studenten kunnen beschikken over een breed gamma van leermiddelen zoals cursussen, praktijkruimtes en mediatheek. Een optimaal gebruik van het recent geïntroduceerde leerplatform N@tschool biedt nieuwe kansen tot communicatie, bijvoorbeeld met studenten en docenten die in het buitenland verblijven en met studenten tijdens de stage. Dat medium kan ook de zelfstudie zinvol ondersteunen. Bovendien kan het belangrijk worden bij de ondersteuning van individuele leertrajecten. Daarom beveelt de commissie de opleiding aan een beleid te ontwikkelen om dit leerplatform te laten renderen en vooral doelgericht te integreren in het nieuwe leerconcept.

Het cursusmateriaal is doorgaans van goede kwaliteit. Ook geeft elk opleidingsonderdeel voldoende verduidelijking over doelstellingen en evaluatievormen. Wel moeten in het kader van de onderwijsvernieuwing

de doelstellingen van de cursussen kritisch doorgelicht worden om ze congruent te maken met de competenties. In het kader van begeleide zelfstudie is het ook nodig dat een geactualiseerde bibliografie voor elke cursus aanwezig is.

De studiegids geeft gedetailleerde informatie over de onderwijsleersituatie. Bijzonder nuttig is dat de evaluatiemodaliteiten al in september duidelijk zijn.

De geplande ontwikkeling van een skillslab zal nog meer consistentie geven aan het aanleren en trainen van therapeutische vaardigheden.

Wetenschappelijk onderzoek zal bijvoorbeeld kunnen profiteren van 'medline' dat al het onderzoek op het vlak van gezondheidszorg ter beschikking stelt.

sterke punten

De studenten kunnen over een breed gamma aan leermiddelen beschikken.

aanbevelingen

Er moet cursusmateriaal worden ontwikkeld dat het competentie leren ondersteunt en, indien relevant, moet het materiaal geschikt worden gemaakt voor zelfstudie.

Er is nood aan een beleid om het elektronisch leerplatform te integreren in het nieuwe onderwijsconcept.

2.2.1.10 toetsing en evaluatie

Voor het eerste en tweede opleidingsjaar is in drie examenperiodes voorzien. In het derde jaar, dat modulair is opgebouwd, zijn er examens na elke module. Er worden door de studenten geen klachten geformuleerd over de concrete examenplanning. De studenten met een IAJ-programma en topsporters kunnen uitzonderingen vragen, die vlot bespreekbaar zijn. Bij de examenombudsdienst kunnen de studenten terecht met vragen of problemen.

De evaluatietransparantie wordt gewaarborgd door de duidelijke informatie voor studenten over evaluaties en over de voorwaarden om te slagen voor een opleidingsonderdeel.

De examens blijken over het algemeen voldoende aan te sluiten bij een meer competentiegerichte benadering. De commissie beveelt wel aan dat de docenten van wie de examens nog te sterk gericht zijn op loutere reproductie, in overleg met de collega's meer adequate examenvormen zouden uitwerken. De docenten krijgen van de hogeschool duidelijke instructies over de eisen waaraan evaluaties moeten voldoen. Desgewenst kunnen ze een beroep doen op onderwijskundige ondersteuning.

In de loop van de opleiding worden de studenten ook meer betrokken bij het evaluatieproces. Het toetsen van vaardigheden en competenties krijgt een duidelijkere plaats in de hogere opleidingsjaren. De studenten melden dat de vraagstelling goed aansluit bij de inhoud van de cursussen. De permanente opvolging, toetsing en evaluatie met behulp van het reflectieboek ervaren de studenten als positief. Ook het werkveld beschouwt de nadruk op de reflectievaardigheid als een sterk punt.

De commissie adviseert om gebruik te blijven maken van permanente evaluaties en geïntegreerde proeven in de opleiding.

sterke punten

De opleiding hanteert diverse evaluatievormen die aansluiten bij het onderwijsconcept. De evaluatieprocedure is transparant. De hogeschool ondersteunt de professionalisering op het vlak van evaluaties. De reflectie als element van evaluatie wordt erkend als een sterk punt.

aanbevelingen

Voor alle vakken moeten adequate evaluatievormen worden gebruikt. In het eerste en tweede jaar moeten de permanente evaluatie en geïntegreerde toetsen een duidelijke plaats krijgen in het geheel van evaluaties. De efficiëntie van de verschillende evaluatievormen moet systematisch worden onderzocht en indien nodig bijgestuurd.

2.2.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De opleiding heeft een duidelijk zicht op het instroomprofiel van haar studenten. Wel worden gegevens daarover blijkbaar nog onvoldoende gebruikt om een echt instroombeleid te ontwikkelen.

De studie- en studentenbegeleiding in de opleiding bestaat uit:

- de studiekeuzebegeleiding bij de voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- de bijkomende eerstejaarsbegeleiding;
- de trajectbegeleiding voor alle studiejaar;
- het exitgesprek met vroegtijdige uitstappers;
- wekelijkse monitoraten;
- wekelijkse permanentie voor individuele studie- en probleembegeleiding.

De studiebegeleiding wordt in de opleiding gedragen door zowel de opleidingsverantwoordelijken als de individuele docenten en docententeams.

De commissie vraagt dat bij het uittekenen van individuele leertrajecten voldoende aandacht zou worden besteed aan de verdeling van de studielast.

sterke punten

De opleiding neemt heel wat initiatieven in verband met studie- en studentenbegeleiding. Die begeleiding wordt overigens breed gedragen door de medewerkers. De vlotte contacten en de bereikbaarheid van de docenten zijn belangrijke studiebevorderende factoren.

aanbevelingen

De gegevens van de instroom moeten worden gebruikt als element van een beleid.

2.2.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De opleiding heeft een duidelijk zicht op studieafhakers, slaagcijfers en studiebelasting dankzij metingen en vergelijkend cijfermateriaal. Uiteraard blijven vervolgmetingen noodzakelijk om evoluties te kunnen traceren en de inspanningen voor kwaliteitsverbetering te kunnen bewaken. Die metingen zijn ook nodig om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen permanent te toetsen.

Het studierendement uitgedrukt in slaagcijfers wordt mede beïnvloed door de veranderende instroom (onder andere meer ASO-studenten). Momenteel is het slaagpercentage hoog dankzij het onderwijsvernieuwingsproces, de gebruikte onderwijsvormen en de stagebegeleiding. Het valt de commissie evenwel op dat het slaagpercentage hoog is, maar de studielast is blijkens de metingen laag. De commissie beveelt aan de studielast in overeenstemming te brengen met de decretale bepalingen ter zake.

De modulaire organisatie, de betrokkenheid van de docenten bij de studiebegeleiding en de vlotte contacten tussen studenten en docenten zijn voor deze opleiding studiebevorderende factoren.

sterke punten

De opleiding volgt studeerbaarheid en studierendement empirisch op.

aanbevelingen

Er moeten systematisch vervolgmetingen worden georganiseerd om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen op te volgen en, indien nodig, bij te sturen. Ook de studielast moet empirisch en blijvend worden onderzocht.

2.2.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden werden goed voorbereid op het werkveld, mede door de sterke theoretische vorming en de stages. De uitstroombegleiding krijgt vorm tijdens de terugkomdagen in het derde jaar en wordt verder opgenomen door de dienst Job Service.

De commissie apprecieert dat de afgestudeerden betrokken worden bij de evaluatie van de opleiding. De afgestudeerden waarderen de opleiding omwille van:

- de sterke theoretische onderbouw;
- de studentenbegeleiding;
- de nadruk op reflectie;
- de mogelijkheden om zelf als persoon te groeien.

De mate waarin de opleiding moet specialiseren, is ook voor de afgestudeerden een punt van discussie. Ze suggereren dat de opleiding nog meer werk zou maken van de training van communicatievaardigheden. Ook vragen ze naar kansen tot navorming.

De alumniwerking zou systematischer kunnen verlopen en meer kunnen worden gericht op de broodnodige navorming.

sterke punten

De afgestudeerden geven aan goed voorbereid te zijn op het werkveld en waarderen de sterke theoretische vorming en de studentenbegeleiding. De reflectie vinden ze ook een meerwaarde.

aanbevelingen

De posthogeschoolvorming moet worden gestimuleerd, en er dient een beleid voor een gestructureerde alumniwerking te worden ontwikkeld.

2.2.1.14 maatschappelijke dienstverlening

De maatschappelijke dienstverlening van de opleiding bestaat uit de organisatie van jaarlijkse studiedagen en uit kleine projecten die in samenwerking met de studenten worden uitgewerkt in het kader van hun opleiding en de eindproef. De commissie adviseert de dienstverlening in de opleiding meer te structureren. Daartoe is een pro-actief beleid met doelstellingen en actieplannen noodzakelijk. Overigens kan de opleiding daarbij steunen op het beleid dat door de hogeschool is uitgewerkt.

aanbevelingen

Er moet een beleid worden ontwikkeld inzake de maatschappelijke dienstverlening. Enerzijds moet daartoe binnen de taakbelasting in voldoende ruimte voorzien worden, anderzijds kan worden overwogen om dienstverleningscontracten af te sluiten met het werkveld. In dat beleid is aandacht vereist voor kwaliteitsbewaking. Overigens moeten de ervaringen met en de resultaten van de maatschappelijke dienstverlening in de opleiding geïntegreerd worden.

2.2.1.15 onderzoek

De opleiding doet weinig of niet aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek, hoewel het werkveld dienaangaande duidelijk wel vragende partij is. De afwezigheid van dergelijk onderzoek wordt ervaren als een rem op de ontwikkeling van de ergotherapie.

De studenten wordt wel een wetenschappelijke attitude bijgebracht. Dat gebeurt via:

- onderzoeksprojecten in het tweede opleidingsjaar;
- het opleidingsonderdeel wetenschappelijke vaardigheden;
- eindproeven met een onderzoeksgedeelte;
- de herwerking van de eindproef in artikelvorm.

De commissie adviseert de opleiding na te gaan hoe ze kan deelnemen aan onderzoek binnen het studiegebied gezondheidszorg en de associatie met de KU Leuven. Ook op dit terrein is een pro-actief beleid nodig.

sterke punten

De commissie looft de aandacht voor de ontwikkeling van een wetenschappelijke attitude bij de studenten.

aanbevelingen

Er moet een beleid worden ontwikkeld inzake projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Daartoe moet binnen de taakbelasting van docenten in ruimte worden voorzien. Ook met het werkveld moeten contracten worden afgesloten om onderzoeksprojecten te ontwikkelen. In dat beleid is het onontbeerlijk aandacht te besteden aan kwaliteitsbewaking. De kennis die via projectmatig wetenschappelijk onderzoek ontwikkeld wordt, moet in het onderwijs worden geïntegreerd.

2.2.2 conclusies

De opleiding Ergotherapie werd pas onlangs opgenomen in de Europese Hogeschool. Dit grotere geheel biedt de opleiding nieuwe kansen en vooral ondersteuning door de centrale diensten. Toch kon ze haar eigenheid en autonomie voldoende bewaren.

Deze opleiding profileert zich met een duidelijke onderwijsvisie en een heldere visie op de identiteit van de ergotherapie. De sterke theoretische onderbouw van het onderwijs en de aandacht voor het multidisciplinair werken zijn een sterkte. De opleiding werkt consequent aan de permanente kwaliteitsverbetering van haar opleidingsprogramma. Zowel de studenten als de afgestudeerden waarderen het engagement van de docenten en hun gemakkelijke bereikbaarheid.

Op het gebied van de maatschappelijke dienstverlening en het projectmatig wetenschappelijk onderzoek kan een systematisch beleid nieuwe kansen bieden. Een beleidsplan met doelstellingen en actieplannen, met aandacht voor de sensibilisering van de medewerkers en een systematische terugkoppeling van de resultaten kunnen de opleiding op deze terreinen verder brengen.

De opleiding werkt reeds langer op een gestructureerde wijze aan de ontwikkeling van de kwaliteit. De kwaliteitszorg is geïntegreerd in de opleiding en wordt goed ondersteund door de centrale kwaliteitsdienst.

De geografische ligging in een grootstad blijkt een aantrekkingskracht uit te oefenen op studenten.

2.3 Hogeschool Antwerpen

Het zelfevaluatie-rapport is met enorme bescheidenheid opgesteld. De gevolgde procedure wordt nauwkeurig uit de doeken gedaan, maar de verdiensten van de opleiding worden onderbelicht. Tijdens haar bezoek was de commissie dan ook herhaaldelijk aangenaam verrast door wat ze ter plaatse kon ervaren en wat niet uit de voorgelegde documenten bleek. Deze discrepantie komt in het vervolg van dit rapport verschillende malen aan bod.

2.3.1 beschrijving van de thema's

2.3.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De opleiding Ergotherapie van Hogeschool Antwerpen maakt, samen met de opleidingen Kinesithherapie, Verpleegkunde (op twee vestigingsplaatsen) en Vroedkunde, deel uit van het departement Gezondheidszorg. De opleiding Ergotherapie ging in 1989 van start in het toenmalig Hoger Instituut voor Kinesithherapie van het OCMW Antwerpen. Deze inrichtende macht, die nog steeds vertegenwoordigd is in het bestuur van de hogeschool, steunt nog altijd de studierichtingen die ze vroeger zelf organiseerde. De gefuseerde hogeschool werkt met een bestuursmodel dat ruime autonomie geeft aan de zeven departementen, zowel op pedagogisch, organisatorisch als financieel vlak. Na de voorafnames voor het financieren van de centrale diensten krijgen de departementen, na bespreking in het adviescollege met alle departementshoofden, hun eigen allocatie. De centrale diensten werken voornamelijk ondersteunend voor de verschillende departementen, op domeinen zoals personeel, infrastructuur, veiligheid, internationalisering en kwaliteitszorg. De hogeschool maakt deel uit van een associatie rond de Universiteit Antwerpen, wat heel wat mogelijkheden biedt, maar anderzijds samenwerking met andere hogescholen en universiteiten niet uitsluit.

Bij de aanvang was de ergotherapie zeer sterk verbonden met de kinesithherapie, wat tot uiting kwam in een groot pakket van gemeenschappelijke algemene vakken. Geleidelijk aan is de ergotherapie erin geslaagd daarvan los te komen, maar de opleiding heeft haar identiteit pas ten volle kunnen ontplooiën na de overgang van de opleiding Kinesithherapie naar twee cycli. Men ondervindt geen nadelen van het samengaan van opleidingen van één en twee cycli in één departement, veeleer integendeel. Vanuit de basis en het overleg met de andere opleidingen Ergotherapie is het besef van de noodzaak aan een masteropleiding gegroeid. Tot op heden zijn er nog geen concrete plannen inzake deze bovenbouw.

Het onderwijs is nog volledig gestructureerd op de klassieke indeling in opleidingsonderdelen, waarbij nieuwe werkvormen slechts aarzelend een ingang vinden. Wel is de opleiding ervan overtuigd dat de evolutie naar flexibilisering en modularisering een andere aanpak zal vereisen. Informatie- en communicatietechnologie wordt reeds op sommige punten aangewend, zoals in de mediatheek met studielandschap.

Kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking krijgen heel wat aandacht, zowel op het centrale als op het departementale niveau. Het oorspronkelijke team van wedertewerkgestelde leerkrachten ergotherapie is volledig verdwenen en een jonge ploeg van enthousiaste medewerkers, onder leiding van een opleidingscoördinator, is in de plaats gekomen. De hoge werkdruk wordt in het zelfevaluatie-rapport slechts éénmaal vermeld: alhoewel die zeker bestaat, wordt hij niet als hinderlijk ervaren. De opleiding heeft deelgenomen aan het onderzoek van de SERV, maar de gegevens konden niet worden verwerkt door de beperktheid van het staal.

Geheel eigen aan de situatie in deze hogeschool is de functie van campuscoördinator, een ambt waar, evenmin als dat van opleidingscoördinator, statutair in voorzien is. Deze beide personen fungeren als leden van het middenkader en zijn in dit departement ook lid van de departementsraad, wat de samenhang tussen besluitvorming en uitvoering uiteraard ten goede komt. Alle departementshoofden zetelen in een adviesorgaan met de centrale diensten en vergaderen maandelijks, alhoewel deze procedure decretaal niet verplicht is.

sterke punten

Er is een goed evenwicht en een goede taakverdeling tussen het centrale beleid van de Hogeschool Antwerpen en het departement Gezondheidszorg.

aanbevelingen

De kwaliteitszorg is van bij de aanvang erg centraal geconcipieerd, wat te verantwoorden viel voor een concept dat in 1995 voor het eerst decretaal werd opgelegd. Nu is het ogenblik aangebroken om de creativiteit van de opleidingen meer aan bod te laten komen. De departementen moeten goed beseffen dat het PROZA-instrument, of eender welk ander systeem, slechts een middel is dat zeker niet slaafs gevolgd moet worden, maar geïnterpreteerd moet worden in functie van de realiteit van de opleiding. Het zeer grote aantal aandachtspunten kan gemakkelijk aanleiding geven tot een bureaucratische overbelasting van het personeel als er niet weloverwogen rekening wordt gehouden met deze realiteit. Het is de bedoeling dat kwaliteitszorg een onderdeel wordt van de eigen onderwijscultuur van de opleiding Ergotherapie en niet enkel aan de orde komt bij bijvoorbeeld een visitatie.

2.3.1.2 concretisering kwaliteitszorg

Het zelfevaluatie-rapport volgt de indeling van de VLHORA en maakt gebruik van PROZA als meetinstrument. De kwaliteitscoördinator is sedert de invoering van dit laatste in 1997 actief. Een stuurgroep rond het departementshoofd en de campuscoördinatoren is vanaf 2000 gestart, en na gespreksgroepen en het uitwerken van tussentijdse rapporten is, met voortdurende feedback van de opleidingsraad, het ZER totstandgekomen. De opleiding heeft zich hierbij zeer bescheiden opgesteld en er werd zelfs een niveau 0 ingevoerd om aan te geven dat ze nog niet toe was aan bepaalde items. Het rapport geeft reeds uitgebreid de sterke punten en de verbeterpunten aan, maar toch ligt de klemtoon nog te veel op de meta-evaluatie, op de beschrijving van het proces, en te weinig op de feitelijke gegevens. Die zijn wel grotendeels in de bijlagen terug te vinden en er werd ondertussen (februari 2004) ook een gedetailleerde stand van zaken opgesteld met de diverse verbeteringsteams en verbetertrajecten op korte, middellange en lange termijn.

Door deze werkwijze stelt de commissie bij het bezoek vast dat de opleiding op heel wat terreinen al veel verder staat dan in het rapport en de overzichten ervan weergegeven is. Dit bewijst dat de opleiding Ergotherapie, misschien onder druk van een naderende visitatie, intussen veel is geëvolueerd, wat enkel als positief kan worden ervaren. Voor de toekomst, zowel nabij als verderaf, kunnen de verwachtingen ingelost worden in het licht van het engagement en de attitudes van het personeel enerzijds en de uitstekende student-docentinteractie anderzijds. Daar komt bij dat internationalisering goed gestructureerd en succesvol is en dat maatschappelijke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek reeds meer zijn dan plannen en aanzetten.

sterke punten

De lectoren zijn bijzonder kritisch over hun eigen functioneren en staan open voor eender welke verbetering, ook al kost dit bijkomende inspanningen.

aanbevelingen

Er werd te veel aandacht besteed aan het ZER als product en te weinig aan het proces dat door de personeelsleden gestalte werd gegeven. In het verslag komen te weinig elementen aan bod van een opleiding in evolutie. Hoe deze organisatie heeft geleerd en het geleerde heeft toegepast in zijn eigen onderwijs, komt onvoldoende uit de verf.

2.31.3 personeel

De opleiding wordt geschraagd door een jonge ploeg van ergotherapeuten, bijgestaan door een vrij heterogeen team van docenten algemene vakken. De opleidingscoördinator staat in voortdurende communicatie met het departementshoofd en de campuscoördinator. Haar ambt is statutair niet vastgelegd en omvat 40 % van haar opdracht.

Bij de aanwerving van nieuw personeel schrijft de opleiding een profiel uit, waarbij het bezit van een licentiaatdiploma een pluspunt is. Het departement organiseert de eigenlijke aanwerving. De opleidingscoördinator maakt geen deel uit van het selectiecomité om niet bevooroordeeld te zijn. De departementsraad, samengesteld uit afgevaardigden van de personeelsleden, de studenten en externe deskundigen, staat in voor de aanstelling.

Van de docenten algemene vakken is niemand uitsluitend aan de opleiding Ergotherapie verbonden. De meesten hebben niet alleen een opdracht in andere opleidingen, maar ook buiten de hogeschool. Dat verhoogt wel de deskundigheid van de betrokkenen, maar het belet een hechte teamvorming. De contacten van deze docenten met de opleiding en de leidinggevende verlopen meestal informeel. De docenten algemene vakken zijn wel goed op de hoogte van de behoeften van toekomstige ergotherapeuten en stemmen hun onderricht daar op af. De voordelen van het inzetten van gastprofessoren, die onder meer het wetenschappelijk onderzoek stimuleren, wegen ruimschoots op tegen de nadelen.

Functioneringsgesprekken worden nu alleen georganiseerd in probleemgevallen. Het is de bedoeling die in de toekomst systematisch te laten uitvoeren door het departementshoofd, wat wel vragen oproept over de haalbaarheid ervan. Het werken aan de professionalisering van de docenten wordt nog steeds geleid door het aanbod. De vraag is echter groter dan het aanbod. Toch doet het departement aan een zekere sturing vanuit de eigen behoeften.

sterke punten

De opleiding beschikt over een zeer gemotiveerd en hecht team, dat wordt geleid door een zeer betrokken opleidingscoördinator.

De visie om meer academisch geschoolden bij de opleiding te betrekken is zeer positief en werd ook gerealiseerd.

aanbevelingen

De opleidingscoördinator is te zwaar belast en zou voor haar taak een ruimere opdracht moeten krijgen, ook een waardering in de vorm van een promotie of een mandaatvergoeding is wenselijk indien haalbaar. Functioneringsgesprekken worden georganiseerd door het departementshoofd. Organisatorisch is dit soms moeilijk te realiseren. Daarom suggereert de commissie om deze gesprekken te verdelen in evaluatiegesprekken met het departementshoofd en begeleidingsgesprekken met de opleidingscoördinator. Er kan worden overwogen om het probleem van de analyse en bespreking van studentenenquête's inzake het didactisch functioneren van de lectoren toe te vertrouwen aan de opleidingscoördinator.

Het is aangewezen een meerjarig navormingsplan op te stellen dat uitgaat van de behoeften en beperkingen van de opleiding en het personeel, dus vraaggestuurd en niet enkel aanbod gestuurd.

2.3.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Op de campus in Merksem heeft de jongste jaren een ingrijpende verandering plaatsgehad. De verschillende opleidingen zijn er goed gehuisvest en beschikken over ruime en degelijk uitgeruste lokalen voor theorie en praktijk. Deze laatste zijn geschikt zowel voor theorie van de ergotherapie als voor de praktijk in de grote vakdomeinen. Het didactisch materiaal is up-to-date. Ook de andere voorzieningen zijn optimaal uitgewerkt: mediatheek met studielandschap, docentenlokalen, studentensecretariaat, restaurant, enzovoort. In één van de kelderruimtes staat een proefopstelling voor een wetenschappelijk onderzoeksproject in samenwerking met een universiteit. Het is de bedoeling in de toekomst meer dergelijke projecten binnen te halen.

sterke punten

De opleiding beschikt over een zeer goed uitgeruste en onderhouden infrastructuur.

Er is een symbiose tussen het opleidingsinstituut en de nabijgelegen OCMW-organisaties.

De ruimtes nodigen uit om aan zelfverving te gaan doen. De studenten kunnen er in kleine groepen terecht om vaardigheden uit te proberen.

aanbevelingen

Na de realisatie van het voorgenomen masterplan moet de samenwerking met het OCMW worden geconsolideerd.

De allocatie van de financiële middelen, op basis van de solidariteit met meer hulpbehoevende departementen, moet na negen jaar worden beperkt.

Het enige auditorium biedt onvoldoende zitplaatsen.

2.3.1.5 onderwijsdoelstellingen

De opleiding Ergotherapie is evenwichtig verdeeld over de diverse vakgebieden van het ruime werkveld. De aanvankelijke sterke binding met de kinesitherapie is weggewerkt. De klemtoon ligt nu hoofdzakelijk op de psychosociale aspecten van de beroepsuitoefening, alhoewel een stevige basiskennis van anatomie, fysiologie en pathologie nog altijd kenmerkend is.

sterke punten

Door de zeer sterke motivatie is de groep lectoren erin geslaagd op zeer korte termijn een metamorfose van de opleiding te realiseren.

De inhoud van het ZER is achterhaald doordat veel verbeterpunten reeds gerealiseerd zijn.

aanbevelingen

Nog te veel doelstellingen worden enkel impliciet en op intuïtief niveau nagestreefd.

Explicitering van de opleidingsdoelstellingen moet leiden tot een meer systematische benadering en duidelijkheid voor lectoren en studenten.

2.3.1.6 opleidingsprogramma

Het opleidingsprogramma voorziet reeds in het eerste jaar in een beperkte stage-ervaring. Het is meer dan een kijkstage, hoewel de studenten heel goed beseffen dat zij op een ergodienst nog niet veel kunnen doen door hun tekort aan voorkennis. De eigenlijke stages beginnen in het tweede jaar, dat door de studenten omwille van de dertig uren contactonderwijs per week als zwaar wordt ervaren. Het derde jaar omvat het grootste aantal stage-uren en het eindwerk. Per jaar maken een zestal studenten gebruik van een buitenlands uitwisselingsproject, en alle derdejaarsstudenten gaan op buitenlandse studiereis. In het tweede jaar moeten studenten op stage soms zaken in praktijk brengen die in de schoolopleiding nog niet aan bod kwamen, maar ze worden daarin uitstekend opgevangen door het personeel van de diensten.

Regelmatig worden in het kader van uitwisselingsprogramma's lessen in het Engels gegeven door docenten van buitenlandse instellingen. In het tweede jaar moeten de studenten ook wetenschappelijke artikels kritisch lezen, voor de klas brengen en ter discussie leggen. Deze kritische lectuur wordt tevens meegegeven ter voorbereiding van de wetenschappelijke onderbouw van het eindwerk in het derde jaar.

sterke punten

Het aantrekken van buitenlandse collega's, die ook enkele lessen geven, draagt de goedkeuring weg van de commissie.

Er is een systematische voorbereiding op wetenschappelijk werk in functie van het eindwerk.

aanbevelingen

Over het algemeen wordt het tweede jaar als te zwaar ervaren (30 contacturen per week). Een meer evenwichtige verdeling tussen de verschillende leerjaren kan worden overwogen. Vooral de onderwijsvorm is hier belangrijk.

De opleiding of beter nog de hogeschool kan zelfstudiepakketten vreemde talen ter beschikking stellen.

Een alternatief is het maken van afspraken met instellingen voor het onderwijs aan volwassenen uit de omgeving, om taalcursussen aan te bieden.

2.3.1.7 *werkveldervaring en afstudeerwerk*

De onderwerpen voor de eindwerken worden door de studenten vaak in overleg met de stageplaatsen gekozen en aldus werken zij dikwijls problemen uit voor het betrokken werkveld, wat kan worden gezien als een vorm van maatschappelijke dienstverlening. Er wordt gewerkt met externe promotors, die meestal concrete problemen aanreiken, terwijl een interne promotor toeziet op het wetenschappelijk niveau en de ergotherapeutische inslag. De wetenschappelijke onderbouw van de eindwerken is prominent aanwezig, wat zich uit in een eerste theoretisch deel van het werk en weerspiegeld wordt in de uitgebreide bibliografie van zowel Nederlandstalige als anderstalige literatuur. Die staat er niet alleen ter verfraaiing van het geheel, maar er zijn in de tekst duidelijke verwijzingen naar alle aangehaalde bronnen. Ook leren de studenten kritisch om te gaan met de overvloed aan informatie die op het internet te vinden is. Een docent van de Universiteit Antwerpen bereidt de tweedejaarsstudenten doelgericht voor op de omgang met wetenschappelijke boeken en artikels.

Door de breedte van het werkveld is het ook hier onmogelijk de studenten met alle domeinen van de beroepsuitoefening te laten kennismaken tijdens de opleiding. Het klassieke dilemma wordt ook hier aangevoeld: meer stages in meer diverse terreinen leiden onvermijdelijk tot het verlies van diepgang en de onmogelijkheid om patiënten en cliënten gedurende voldoende lange tijd te kunnen volgen om er daadwerkelijk iets uit te leren.

De stagebegeleiders werken zeer graag met de studenten uit deze opleiding. Zij zien de stagiairs niet als een last of als goedkope werkkrachten, maar als jonge collega's waar zij bij momenten ook iets van kunnen leren. Door de kennismaking die de studenten hebben met nieuwe methodes en technieken, met informatie uit de vakliteratuur, met de buitenlandse contacten, onder andere via docentenuitwisseling, en het uitwerken van specifieke problemen in hun eindwerken, hebben de studenten ook een invloed op de stageplaats die als waardevol ervaren wordt. De stage-evaluatie begint met een zelfevaluatie waarover communicatie plaatsvindt met de stagementoren en de stagebegeleiders vanuit de hogeschool. Ook de nabespreking op school, in kleine groep en onder leiding van een docent, wordt als zeer waardevol ervaren.

sterke punten

Er is een zeer goede stimulans voor een meer wetenschappelijke benadering via de eindwerken.

Zelfevaluatie van de stage is een krachtig vormingsmiddel in functie van het gericht nastreven van de eindcompetenties.

De nabesprekingen van de stage-ervaringen in groep, waardoor het reflectief denken gestimuleerd wordt, zijn lovenswaardig.

Er is een gewaardeerde inbreng van vernieuwingselementen door de studenten in het werkveld, via de stages.

aanbevelingen

Het dilemma van het brede toepassingsgebied en toch voldoende diepgang geven bij de stage moet nogmaals van naderbij bekeken worden.

2.3.1.8 *internationalisering*

De opleiding staat heel sterk wat dit aspect betreft, mede dankzij een medewerkster met grote ervaring op dat terrein die bewust aangetrokken werd. Ieder jaar komen studenten uit buitenlandse opleidingen naar Merksem

en gaan studenten naar het buitenland. Tot op heden stijgt dit aantal ieder jaar. De studenten worden intensief begeleid, op voorwaarde dat de motivatie goed gefundeerd is en dat de studenten in kwestie een bijkomende taalopleiding volgen voor het gastland. Dat laatste wordt niet mee verrekend in de totale studiebelasting. Volgens de verantwoordelijke voor internationalisering zouden er meer gegadigden kunnen zijn indien rekening wordt gehouden met alle aanvragen, maar het vele werk dat die uitwisselingen met zich brengen, noodzaakt tot een beperking. Hieraan wordt verholpen door ook systematisch aan docentenuitwisselingen te doen en door het organiseren van een verplichte buitenlandse studiereis voor de derdejaarsstudenten. Financiële bekommernissen mogen deze projecten niet in de weg staan en de sociale dienst voor studenten speelt daarbij een discrete doch efficiënte rol.

sterke punten

De internationalisering is flink uitgebouwd.
Er is een verplichte buitenlandse studiereis.

aanbevelingen

De nodige inspanningen moeten worden geleverd om de stijgende trend van de buitenlandse uitwisselingen ook in de toekomst door te zetten.

2.3.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

De opleiding omvat nog steeds een groot aantal contacturen met hoorcolleges, practica en stages. Slechts occasioneel wordt met andere onderwijsvormen gewerkt. De school scoort wel zeer hoog voor wat betreft de student-docent-interactie. De lessen ergotherapie worden in kleine groepen verstrekt en er is onmiddellijke aansluiting van theorie met praktijk, de lokalen zijn ingericht ten behoeve van beide onderwijsaspecten. Het invoeren van flexibilisering en het modulair onderwijs zal wel enige veranderingen met zich brengen. Het clusteren van vakken in opleidingsonderdelen leidt soms tot anomalieën. Door deze klassieke opstelling en de grote onafhankelijkheid, vooral van docenten algemene vakken, komen nogal eens voor overlappingsen. Lesblokken van drie uur na elkaar van éénzelfde vak worden door de studenten als bijzonder zwaar ervaren.

Nochtans leggen de studenten een grote mondigheid aan de dag en blijkt er geen probleem te zijn bij de overstap van de opleiding naar het werkveld. Vooral de stages spelen hierbij een emancipatorische rol.

Lichamelijke opvoeding, inclusief zwemmen, maakt integraal onderdeel uit van de opleiding Ergotherapie. Het is meer dan een erfenis uit de tijd toen er nog zoveel mogelijk gemeenschappelijke vakken waren met de opleiding Kinesitherapie. Deze bewegingsvakken zijn helemaal gericht op het werk in de ergotherapeutische diensten in de verschillende werkvelden. De werkwijze en de beoordeling zijn dan ook helemaal niet prestatiegericht, maar bereiden voor op bewegingsactiviteiten in de beroepsuitoefening.

In samenwerking met de Universiteit Antwerpen wordt volgend jaar in het derde jaar een interprofessionele week gepland: een module met een team van geneesheren, verpleegkundigen, kinesitherapeuten en ergotherapeuten die zullen werken rond een aantal casussen.

sterke punten

De studenten hebben een zeer goed contact met de lectoren onder andere door het werken met kleine groepen.

Er is aandacht voor de lichamelijke conditie van de studenten.

Er is een sterke wisselwerking met de Universiteit Antwerpen die nog verder wordt uitgebreid.

Er wordt reeds met casussen gewerkt, wat een goede aanzet is tot probleemgestuurd en geïntegreerd onderwijs.

aanbevelingen

De opleiding heeft een veeleer conservatief standpunt ten opzichte van nieuwe didactische werkvormen. De verdeling van de bespreking van casussen kan beter en evenwichtiger doorheen de drie opleidingsjaren. Vooral in het eerste jaar kunnen die reeds zeer verhelderend zijn.

Navorming en in servicetraining via externe begeleiding kunnen een positief effect hebben.

Clustering van opleidingsonderdelen moet gebeuren op basis van verwantschap.

Overlappingsen kunnen worden weggewerkt via intern overleg in vakwerkgroepen.

Het opzetten van een gericht actieplan om nieuwe didactische onderwijsvormen uit te bouwen is nodig. Op dit ogenblik blijft de opleiding hangen op het niveau van 'goede intenties' zonder concrete vertaalslag naar haalbare doelen.

Mits externe begeleiding werken aan visie geeft waarschijnlijk voldoende opening tot het formuleren van een gericht stappenplan.

De onderwijsvernieuwing moet worden gedragen door het hele team en ondersteund door de leidinggevendenden. Het toevertrouwen aan een team zonder externe ondersteuning is gevaarlijk en kan het proces doen stilvallen of tot overbelasting van dynamische krachten leiden.

Onderwijsvernieuwing heeft behoefte aan een breed draagvlak binnen het team.

leermiddelen

In het licht van het klassieke onderwijssysteem steunt de opleiding nog hoofdzakelijk op cursussen. Voor een aantal vakken zijn die goed uitgewerkt, misschien zelfs iets te lijk, maar voor andere laten ze duidelijk nog veel te wensen over. Sommige cursussen omvatten slechts kopieën van de Powerpoint-presentaties van de hoorcolleges, aangevuld met enkele artikels uit wetenschappelijke tijdschriften. Inhoudelijk blijken de lessen in orde te zijn, zodat mag worden verondersteld dat, mits enige logistieke ondersteuning, het mogelijk moet zijn degelijke cursussen te ontwikkelen. Deze ondersteuning kan gaan van hulp bij de lay-out, met andere woorden het ontwikkelen van een huisstijl, tot het inschakelen van ghostwriters voor bepaalde vakken. Een aantal actieve werkvormen blijkt bij navraag in verschillende opleidingsonderdelen aan bod te komen, maar dit wordt niet zichtbaar gemaakt in de cursussen.

De mediatheek is goed uitgerust en maakt deel uit van de campus, zodat de studenten zich niet moeten verplaatsen naar een centrale bibliotheek, wat een ernstige drempel zou betekenen. De opleiding beperkt zich ook niet tot een papieren collectie, maar beschikt over alle moderne informatiedragers en toegangen tot verdere gegevens via internet en het interbibliotheecair leenverkeer. Er is ook continu deskundige omkadering om de studenten bij te staan in hun opzoekwerk. Een studielandschap is in verdere uitbouw. Blackboard is volop in ontwikkeling als een bijkomende vorm van onderwijsinnovatie op het vlak van leermiddelen.

sterke punten

De goed uitgebouwde praktijklokalen bevorderen de integratie tussen de theoretische en de praktische vorming. De studenten hebben de kans zeer veel vaardigheden in 'praktijk' te leren.

Die worden niet in een hoorcollege onderwezen, maar via proefondervindelijke opstellingen uitgeprobeerd.

aanbevelingen

Meerdere cursussen moeten dringend worden herzien of anders opgevat, vooral inzake vanzelfsprekende didactische principes, die in elke cursus moeten worden geïntegreerd. Ook hier is externe begeleiding aangewezen.

Door het ontbreken van degelijke Nederlandstalige handboeken voor ergotherapie is samenwerking van de acht opleidingen bij het ontwikkelen van cursussen aangewezen.

Er kan nog meer aandacht worden besteed aan de principes van evidence based medicine.

2.3.1.10 toetsing en evaluatie

Opvallend zijn de hoge slaagpercentages in het eerste jaar. Na het eerste semester worden de instapcompetenties getoetst, waarbij iedere leerkracht er een aantal in zijn vak te onderzoeken heeft. De vraag blijft hoe systematisch dit gebeurt. De goede student-docentinteractie optimaliseert de opvang en begeleiding van eerstejaarsstudenten. Het examensysteem moet transparanter zijn. Vooral bij geneesheren, die kleinere en meer gespecialiseerde vakken onderwijzen, is het vaak moeilijk te weten hoe het examen precies zal verlopen.

In het eerste jaar bestaan de examens nog hoofdzakelijk uit kennisvragen; vanaf het tweede jaar komen inzicht en toepassing meer aan bod. Door de overlappingen tussen sommige cursussen wordt de samenhang tussen de vakken niet meteen duidelijker. De examenroosters worden door de studenten opgemaakt.

In het eerste jaar organiseert de school een wiskundetoets waar slechts heel weinig studenten voor slagen, maar die hen er blijkbaar toe aanzet zich bijzonder in te spannen voor fysica en chemie. Men kan zich vragen stellen over de validiteit van deze wiskundetoets voor de chemie en de fysica, toegepast in de ergotherapie. Het eerste is gekoppeld aan bewegingsanalyse, het tweede aan fysiologie. Sommige examens hebben iets kunstmatigs, zoals de theoretische proef inzake lichamelijke opvoeding, waar de opleiding zich beter zou beperken tot de permanente evaluatie.

Vakoverschrijdende competenties worden eveneens geëvalueerd omdat de examens ergotherapie afgenomen worden door een team van leerkrachten en mensen uit het werkveld in plaats van door iedere leerkracht afzonderlijk en gebeuren aan de hand van casussen. Theorie en praktijk maken deel uit van één opleidingsonderdeel en vormen het voorwerp van één quotering. Falen wordt niet als dusdanig aangerekend, maar de opleiding spitst zich toe op medewerking en het verwerven van inzicht in de eigen tekorten. Het portfoliosysteem wordt geleidelijk ingevoerd.

sterke punten

Het examineren in teamverband is een meerwaarde.
De zelfevaluatie van de stage is een aanzet tot levenslang leren.

aanbevelingen

De validiteit van sommige examensystemen en -vragen kan worden betwijfeld. Toetsing ervan via het werkveld kan verbetering brengen.

2.3.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De meisjes vormen ook hier de overgrote meerderheid van de studentenbevolking, die overwegend uit generatiestudenten bestaat. Ergotherapie blijkt dus een bewuste keuze te zijn en niet een noodoplossing na het mislukken in andere studies. De meeste studenten komen uit het TSO, maar zijn er zich goed van bewust dat er in het hoger onderwijs terdege moet worden gestudeerd om te slagen. De opleiding levert een bijzondere inspanning om deze studenten de nodige leercapaciteit bij te brengen. De opleiding wordt als boeiend en veelzijdig ervaren, net als het werkerrein. Het studentensecretariaat bevindt zich in de algemene inkomhal van de campus en fungeert als draaischijf, ook voor de buitenlandse uitwisselingsstudenten. Bij het afhaken in de loop van de studies, wat vooral in de eerste helft van het eerste jaar gebeurt, worden studenten geholpen bij hun heroriëntatie.

Studenten met psychosociale problemen, bijvoorbeeld inzake assertiviteit en faalangst, worden doorverwezen naar SOVOHA. Ook de eventuele financiële ondersteuning gebeurt vanuit deze centrale dienst. Zo wordt onder andere de deelname van alle studenten van het derde jaar aan de buitenlandse studiereis mogelijk gemaakt.

De ombudsman is betrokken bij ieder evaluatiemoment van de studenten, dus niet alleen bij de examens, maar ook bij tentamens, toetsen, permanente evaluatie en stagebeoordeling, zodat zijn taak over het gehele academiejaar gespreid is. Studietijdmetingen worden uitgevoerd na de zomervakantie, maar de euforie van het verlof en de voorbije examens leiden er blijkbaar toe dat de cijfers veeleer laag uitvallen, hoewel vooral tweedejaarsstudenten aangeven zwaar belast te zijn. Ook de retrospectieve benadering van deze enquête geeft volgens de studenten aanleiding tot onjuiste of zeker subjectief gekleurde antwoorden.

De studentenvertegenwoordigers participeren op verschillende niveaus van beleid en advies binnen het departement en de hogeschool. Bij de voorbereiding van vergaderingen kunnen zij voor ondersteuning steeds terecht bij de campuscoördinator.

sterke punten

Er is een bijzonder verzorgde onthaalfunctie, ook vanwege het administratief personeel en ook naar de buitenlandse studenten.

aanbevelingen

De opleiding moet zich vragen stellen over de onderzoeken inzake de studietijd en de objectiviteit van deze enquêtes. Overigens is dit een zeer omslachtige procedure voor een team dat reeds zwaar belast is.

De gegevens van de studietijdmeting moeten niet enkel kwantitatief worden geanalyseerd, maar vooral kwalitatief.

2.3.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Alhoewel deze opleiding ook meer studenten uit het TSO dan het ASO heeft, blijkt de overgang van secundair naar hoger onderwijs vlot te verlopen. De hoge slaagcijfers van de eerstejaars zijn daarvan een eerste getuigenis. De opleiding schrijft dit toe aan een goede begeleiding en een vlotte interactie tussen studenten en docenten, zowel voor de ergovakken als voor de algemene cursussen, die toch het grootste deel van het studiepakket van het eerste jaar uitmaken.

De wiskundetoets bij de aanvang van het eerste jaar is geen onderwijsdoel op zich, maar heeft enkel tot bedoeling de studenten te oriënteren naar bijsturing via de wetenschappelijke zelfstudiepakketten.

sterke punten

Er is een hoog slaagpercentage in het eerste jaar.

aanbevelingen

Scheikunde en fysica blijken zwaar door te wegen in het curriculum van het eerste jaar en dan vooral in de evaluaties. Dit berust wellicht op de voormalige verbondenheid met de opleiding Kinesithérapie. De selecterende realiteit van deze opleidingsonderdelen kan worden gerelativeerd door een nog meer doorgedreven integratie met de ergotherapievakken met het oog op het bereiken van de eindcompetenties.

2.3.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden kijken met tevredenheid terug naar hun opleiding. Velen werden reeds in april van het derde jaar gecontacteerd voor sollicitatiegesprekken en allen konden onmiddellijk na het beëindigen van de studies beginnen werken. Slechts enkele afgestudeerden kiezen ervoor om verder te studeren: het zouden er meer zijn indien de mogelijkheid bestond een masteropleiding in het eigen vakgebied te volgen. Er wordt dan ook gesproken van een vierde jaar met verdere uitdieping van één bepaald werkterrein.

De afgestudeerden vinden dat zij voldoende zelfredzaamheid en zin voor initiatief ontwikkeld hebben om hun taak aan te kunnen. De meesten komen er in het werkveld alleen voor te staan en moeten soms heel wat vooroordelen van collega's uit andere disciplines verwerken. Iemand had de gelegenheid een nieuw werkterrein te mogen opstarten, namelijk ergotherapie in het justitieel welzijnswerk. De stages en het

eindwerk werden als goede voorbereiding ervaren. De algemene vakken kunnen de afgestudeerden wel goed plaatsen en het nut ervan is onbetwist.

Er zijn nog steeds veel informele contacten met de vroegere docenten, waaruit een positieve feedback is voortgekomen. Het invoeren van de stage in het eerste jaar is daar een voorbeeld van. Een suggestie vanuit het werkveld is het houden van voordrachten door ervaren ergotherapeuten, vooral vanuit de minder gekende vakgebieden. De jonge gediplomeerden zijn ook bezig met het opstarten van een alumnivereniging.

sterke punten

De integratie van de stage (kijkstage) in het eerste jaar is motiverend en biedt de studenten een duidelijker beeld van het zeer uitgebreide werkveld.

Na het afstuderen blijft het contact met de hogeschool op informele manier bestaan.

Er is voldoende competentie bij de instap in het werkveld.

aanbevelingen

Er is nood aan een gestructureerd aanbod voor de navorming.

2.3.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Voor de personeelsleden van de opleiding Ergotherapie zijn de mogelijkheden tot effectieve maatschappelijke dienstverlening in hun sector niet zo evident. In het ZER is men dan ook uiterst bescheiden op dit vlak. Toch zijn er een aantal aanzetten die gegroeid zijn vanuit de samenwerking tussen de opleiding en de stageplaatsen. Een aantal eindwerken is sterk gericht op het uitwerken van methodes en technieken die dan verder in de stage-instellingen, de opleiding en de bedrijfswereld gebruikt worden. De hogeschool organiseert jaarlijkse mentorendagen, waarvan de inhoud gesteund is op een bevraging van het werkveld en waarbij men zorgt voor sprekers en de mogelijkheid biedt actuele problemen uit te werken.

De posthogeschoolvorming wordt georganiseerd door een werkgroep en via de opleidingsraad wordt een jaarprogramma opgesteld. Bij het opmaken van het ZER situeerde men de opleiding in fase 0, thans is een map voorhanden met alle concrete projecten. Maatschappelijke dienstverlening gebeurt ook via een forum op het internet. Binnen een multisectorale hogeschool zijn er wel mogelijkheden voor interdisciplinair werk op dat vlak: bijvoorbeeld inzake woningaanpassingen voor personen met een handicap is samenwerking mogelijk met de opleidingen Architectuur en Economie.

sterke punten

De bereidheid voor maatschappelijke dienstverlening is sterk aanwezig.

aanbevelingen

Volgende suggesties inzake maatschappelijke dienstverlening kunnen overwogen worden:

- contractonderwijs ten opzichte van de inrichtende machten in functie van her- en bijscholing van ergotherapeuten in dienst;
- adviesfunctie voor verzekeringsmaatschappijen en overheidsinstellingen;

- adviesfunctie voor architecten en bouwmaatschappijen, ...

De opleiding moet zich duidelijker profileren ten aanzien van het werkveld en de maatschappij, een functie van woordvoerder zou moeten worden overwogen.

2.3.1.15 onderzoek

Samenwerking met universitaire opleidingen is hier essentieel en interdisciplinair werk binnen het eigen departement is een tweede sleutel tot succes. De onderzoeksraad behandelt de vragen en concrete projecten zijn reeds opgestart, zoals inzake de ergotherapeutische aanpak van het chronisch vermoeidheidssyndroom. Het huidige curriculum omvat reeds de fundamentele begrippen van statistiek en wetenschappelijk onderzoek. De opleiding ziet ook de noodzaak in van meer publicaties door ergotherapeuten, niet alleen in de eigen tijdschriften maar ook in die van andere disciplines.

sterke punten

Voor het hoger onderwijs van één cyclus heeft deze opleiding een voorbeeldfunctie wat wetenschappelijk onderzoek betreft.

aanbevelingen

Structureel uitbouwen van de integratie van wetenschappelijk onderzoek binnen de associatie.

2.3.2 conclusies

De opleiding Ergotherapie in deze hogeschool heeft in enkele jaren tijd een grote metamorfose ondergaan: van een beginnende optie binnen de opleiding fysische behandelingen is zij uitgegroeid tot een volwaardige en kwalitatief hoogstaande, zelfstandige opleiding. Gedragen door een dynamisch en sterk gemotiveerd team en gehuisvest in een infrastructuur die zowel tot studeren als tot praktijkervaring uitnodigt, heeft ze ook de nadruk weten te leggen op andere aspecten van een modern hoger onderwijs. De goed gestructureerde internationale uitwisselingen, ook op het niveau van gastdocenten, en het inrichten van een verplichte buitenlandse studiereis, maken dat alle studenten hier hun voordeel mee kunnen doen. Ook op het vlak van het toegepast wetenschappelijk onderzoek is de opleiding het stadium van de goede intenties reeds voorbij.

2.4 Hogeschool Gent

Het zelfevaluatierapport scheen aanvankelijk een voldoende basis voor de visitatie. Het kwam over als een waarheidsgetrouwe weergave van de stand van zaken inzake kwaliteitszorg. Na de gesprekken met de diverse groepen van betrokkenen, bleek dat het verslag evenwel onvoldoende melding maakte van de vele recente initiatieven in verband met kwaliteitsverbetering. Veel belangrijke informatie heeft de commissie dan soms ook tijdens de gesprekken gekregen.

2.4.1 beschrijving van de thema's

2.4.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De Hogeschool Gent heeft gekozen voor een structuur van departementen en centrale ondersteunende diensten. De aanspreekpunten in de opleiding helpen het centrale beleid implementeren en inpassen in de specifieke opleidingscultuur. De opleiding ervaart de ondersteuning vanuit de centrale diensten uitdrukkelijk als een meerwaarde. Ook het feit als kleine eenheid opgenomen te zijn in een grote hogeschool blijkt heel wat kansen te bieden en gaf de opleiding een nieuwe impuls, wat bijvoorbeeld blijkt uit het sindsdien gestegen aantal studenten.

Leiderschap en beleid worden beschreven op het niveau van de hogeschool en van de opleiding. De hogeschool hanteert een systeem van stimuli om opleidingen te ondersteunen als ze initiatieven nemen (maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, publicaties ...). De opleiding geeft zelf aan hier nog te weinig gebruik van te maken.

De autonomie van de opleiding lijkt goed gerealiseerd, wat onder meer blijkt uit de eigen missie en een eigen onderwijsvisie. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de sterke sociale bekommernis die in de missie van de hogeschool beschreven wordt, in de opleiding effectief tot uiting wordt gebracht onder meer in de dagdagelijkse omgang met studenten en in de zorg voor studenten die het moeilijk hebben. Andere kernpunten zoals de zorg voor een goede communicatie en een innovatieve ingesteldheid blijken eveneens gerealiseerd te worden, wat door zowel studenten als werkveld wordt onderkend.

De integratie van de opleiding in de hogeschool blijkt uit het samengaan van een topdown- en bottomup-beweging. Naast de decretaal opgelegde participatieorganen functioneren in de opleiding meerdere organen zoals vakgroepen en de opleidingscommissie die zowel input geven aan het opleidingsbeleid als meewerken aan de realisatie van het centrale beleid.

De opleiding engageert zich sterk in het ontwikkelen en bevestigen van de identiteit van de ergotherapie.

sterke punten

De opleiding is goed geïntegreerd in de hogeschool en ervaart de ondersteuning door de centrale diensten als een meerwaarde. Tegelijk kan ze haar autonomie voldoende realiseren. De opleiding wordt getypeerd door haar sterke sociale bekommernis. De goede communicatie met de studenten en de innovatieve ingesteldheid zijn pluspunten.

aanbevelingen

De opleiding kan de stimuli vanuit de hogeschool aangrijpen om zich ook op andere domeinen dan het onderwijs verder te ontwikkelen.

2.4.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is geïntegreerd in de missie van de hogeschool, en wordt ontwikkeld vanuit het EFQM-model. De commissie stelt vast dat de centrale kwaliteitsdienst ondersteunend werkt voor de opleiding en tegelijk voldoende ruimte laat voor eigen klemtonen en prioriteiten van de opleiding zelf.

De opleiding werkt op een gestructureerde wijze aan de kwaliteitsontwikkeling van zowel haar programma als van de context. Een medewerker fungeert als ankerpunt. De zorg voor kwaliteit is voldoende breed gedragen in de opleiding.

De TRIS-evaluatie kent een opvolging in de kwaliteitverbetersteams (K-team) op departementaal niveau en in het opleidingsteam en door de opleidingscoördinator op opleidingsniveau. De commissie stelt vast dat veel medewerkers betrokken zijn bij verbeterinitiatieven, bijvoorbeeld het oprichten van vakgroepen, curriculumhervorming, ... zonder dat ze daar de term 'kwaliteitszorg' voor gebruiken. Als de kwaliteitszorg formeel aan bod komt, blijken personeelsleden de noodzaak daarvan onvoldoende in te zien. Hieruit blijkt de permanente behoefte aan motivatie en overtuiging.

De kwaliteitswerking is goed gedocumenteerd en wordt gedragen door concrete actieplannen. Het is positief vast te stellen dat ook de studenten, afgestudeerden en het werkveld betrokken zijn bij de evaluaties. Het feit dat leiderschap, beleid en andere aspecten van het management in de bevestigingen aan bod komen, is positief en leidt ertoe dat van een echte integrale kwaliteitszorg kan worden gesproken.

Om de resultaten van die inspanningen te consolideren adviseert de commissie dat de opleiding zou werken aan de ontwikkeling van een of andere vorm van kwaliteitsborging, bijvoorbeeld een eigen kwaliteitshandboek. In het opleidingsdossier blijken trouwens al een aantal elementen voor dergelijk handboek aanwezig te zijn. Een kwaliteitshandboek is het instrument bij uitstek om de documentatie en de inspanningen ter voorbereiding van deze visitatie te bewaren en te verankeren. Verder kunnen de geleverde inspanningen nog geoptimaliseerd worden door ook de opvolging en bijsturing van de verbeterplannen te systematiseren.

De opleiding gebruikt een aantal meetinstrumenten. De commissie beveelt de opleiding aan de resultaten van die metingen in een vergelijkend kader te plaatsen (bijvoorbeeld trends en benchmarking) en ze telkens ook af te wegen aan de doelstellingen uit het beleidsplan. Op die manier worden ze een integraal element in de PDCA-cyclus.

sterke punten

De opleiding werkt op een gestructureerde wijze aan kwaliteitsontwikkeling en de zorg voor kwaliteit wordt voldoende breed gedragen in de opleiding. Veel medewerkers zijn betrokken bij verbeterinitiatieven. Alle geledingen van de opleiding worden betrokken bij kwaliteitsevaluaties.

aanbevelingen

Via opleiding moeten medewerkers gemotiveerd worden voor de verschillende dimensies van kwaliteitsontwikkeling. Ook kan de opleiding voordeel halen uit de ontwikkeling van een systeem van kwaliteitsborging. De metingen moeten gaandeweg integraal deel uitmaken van een PDCA-methodiek.

2.4.1.3 personeel

De opleiding heeft een krappe personeelsomkadering, die vooral historisch te verklaren is.

Het personeelsbestand wordt sinds kort op een planmatige manier structureel verbeterd. Zo wordt bij de aanwerving van praktijklectoren gezocht naar mensen die binnen het ergotherapeutische werkveld minimum zes jaar praktijkervaring hebben. Positief is ook dat nieuwe personeelsleden een jaar lang gecoacht worden. Het systeem van periodieke zelfevaluatie ondersteunt het personeelsbeleid. Negatief is dan weer dat er nog niet systematisch gebruik wordt gemaakt van functioneringsgesprekken. Ze blijken enkel informeel en occasioneel plaats te hebben. Ook het onderscheid tussen functionerings- en evaluatiegesprekken is niet duidelijk.

De opleiding kent een rijke overlegcultuur. In dat verband verwijst de commissie naar de coördinatievergaderingen voor organisatorische aangelegenheden en naar de opleidingscommissie en de nieuw opgerichte vakgroepen van het departement voor het inhoudelijke aspect. De personeelsleden worden betrokken bij de samenstelling van hun opdrachtenpakket.

Vernieuwingen komen vooral aan bod in de opleidingsvergaderingen (vergaderingen van de praktijklectoren met de opleidingscoördinator). Gezien de grote verwevenheid van theorie- en praktijkvakken is het wenselijk dat ook de niet-ergotherapeuten onder de docenten bij dit overleg betrokken worden. De commissie stelt bij de personeelsleden een grote bereidheid vast om het onderwijs mee te laten evolueren met nieuwe maatschappelijke en professionele tendensen.

De opleiding besteedt de nodige aandacht aan de professionalisering van het personeel. De leden van het OP bepalen in onderling overleg wie op welke manier welke competenties verder zal ontwikkelen via deelname aan studiedagen, congressen, ... Wel blijkt de professionalisering in verband met wetenschappelijk onderzoek achterwege te blijven.

Inspanningen inzake professionalisering zijn niet vrijblijvend. Ze worden door de personeelsleden zelf bijgehouden in een persoonlijk portfolio.

De docenten van de opleiding Ergotherapie werken goed samen. Er is een grote bereidheid tot vernieuwingen. De overschakeling naar competentiegericht onderwijs zal evenwel zo spoedig mogelijk ook zijn neerslag moeten vinden in het cursusmateriaal en de examens.

De personeelsleden hebben een grote waardering voor elkaar en ze worden ook ten zeerste gewaardeerd door de studenten, vooral om hun grote bereikbaarheid en bereidheid om te helpen.

Ondanks de bijwijken hoge werkdruk zijn de personeelsleden tevreden met hun werksituatie.

sterke punten

De docentenploeg is dynamisch, enthousiast en innovatief ingesteld. Er heerst een rijke overlegcultuur. De zorg voor de studenten is groot. Het personeel neemt deel aan initiatieven tot professionalisering.

aanbevelingen

Functioneringsgesprekken, duidelijk te onderscheiden van evaluatiegesprekken, moeten een integraal element zijn van de systematische begeleiding van docenten. De werkdruk van de docenten moet empirisch onderzocht en indien nodig bijgestuurd worden.

2.4.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Binnen het departement Gezondheidszorg van de Hogeschool Gent beschikt de opleiding Ergotherapie over goed uitgeruste theorie- en praktijkruimtes, die ook zeer net zijn en goed onderhouden. De praktijklokalen zijn uitstekend voorzien van een brede waaier aan materialen die met respect gebruikt worden door lectoren en studenten. Voor het werken in kleine groepen beschikt de opleiding over aangepaste ruimtes.

Het lokaal van de opleidingscoördinator en van de praktijklectoren ligt centraal in het opleidingsgebouw. De opendeurpolitiek bevordert het contact met de studenten.

Zowel studenten als docenten consulteren de mediatheek/bibliotheek regelmatig. De lessen stimuleren ook het bibliotheekbezoek.

Zoals in het zelfevaluatie rapport wordt vermeld, is de uitbouw van de videotheek voor verbetering vatbaar.

Computerfaciliteiten met internet- en intranetaansluiting staan ter beschikking van studenten en docenten. De opleiding kan ook gebruik maken van digitale leerplatformen. De overkoepelende dienst informatisering van de hogeschool ondersteunt de opleiding technisch en door het aanbieden van bijscholing.

De catering voor het departement zorgt voor ongenoegen.

De hogeschool heeft het gebouw niet in eigen beheer. Daardoor kan ze niet adequaat reageren op praktische problemen die zich nochtans regelmatig voordoen. Dit leidt tot frustraties, zowel bij de leidinggevenden als in de opleiding.

sterke punten

Theorie- en praktijkruimtes zijn goed uitgerust en onderhouden. De opleiding kan gebruik maken van de nodige ICT-ondersteuning.

aanbevelingen

Er moet uitdrukkelijk gezocht worden naar wegen om frustraties te vermijden als gevolg van gebreken en defecten in de infrastructuur. Die frustraties kunnen op termijn het engagement van medewerkers ondermijnen.

2.4.1.5 onderwijsdoelstellingen

De belangrijkste doelstelling van de opleiding bestaat erin een sterk bewustzijn voor de praktijk te ontwikkelen bij de studenten. In het leerproces ligt de klemtoon dan ook op het verwerven van vaardigheden en attitudevorming. Bij het verwerven van kennis moet in sommige opleidingsonderdelen, waar nu nog te veel loutere reproductie aangemoedigd wordt, nog meer aandacht gaan naar het verwerken en toepassen van de kennis.

De studenten geven aan dat de visie op mens en beroep sterk en overtuigend aan bod gebracht wordt. Bovendien treden de lectoren voor de studenten op als rolmodel voor de communicatie met en de omgangsvormen tussen ergotherapeut en cliënt.

Via formele en informele contacten met het werkveld worden de curricula bijgestuurd zodat ze steeds meer op de toekomstige, erg brede werksituatie zijn afgestemd. Dat bevordert de motivatie van de studenten.

De opleiding is steeds meer gestoeld op het ergotherapeutisch gedachtegoed. Er wordt ruime aandacht besteed aan ethische vragen rondom het beroep. Teamwork en communicatieve vaardigheden komen in de opleiding impliciet en occasioneel aan bod.

De vernieuwing in de richting van competentiegericht onderwijs is nog maar gedeeltelijk geïntegreerd in het opleidingsconcept. De commissie vindt hiervan bijvoorbeeld weinig sporen terug in het cursusmateriaal. Ook de vertaling van globaal geformuleerde competenties naar eigen opleidingsdoelen en vervolgens in doelstellingen voor opleidingsonderdelen stelt de opleiding nog voor een belangrijke opgave.

De commissie waardeert de goede samenwerking tussen lesgevers van algemene vakken en van de specifieke ergotherapeutische vakken. Ze vraagt aandacht voor de stagementoren voor wie de begeleiding van de stagiairs veel tijd vraagt.

sterke punten

De opleiding heeft een sterke visie op mens en beroep. Het praktijkbewustzijn is een belangrijk ontwikkelingsdoel voor studenten. De lectoren willen uitdrukkelijk optreden als rolmodel voor de studenten.

aanbevelingen

De onderwijsvernieuwing in de richting van competentiegericht leren moet consequent en volgehouden uitgebouwd worden en in alle opleidingsonderdelen tot een grondige reflectie leiden over zowel doelen als werkvormen. Ook het cursusmateriaal moet in functie van de competentiebenadering kritisch doorgelicht worden.

2.4.1.6 opleidingsprogramma

Het opleidingsprogramma steunt op onderwijsdoelstellingen die zijn verdeeld in algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. De opleiding wil het manifest niet uitsluitend over kennisleren hebben, maar ook over ontwikkeling van individuele vaardigheden en attitudes. Daarom werd specifiek gekozen voor werken in kleine groepjes, projectwerking, attitudeverwerving en zelfevaluatie. In het programma blijkt dat de opleiding rekening houdt met evoluties in maatschappij en werkveld.

Veel therapeutische competenties worden uitgediept tijdens de stage.

Door het invoeren van een mentoraat biedt de opleiding elke student de kans op een zo individueel mogelijke begeleiding. De nauwe contacten tussen lectoren en studenten worden zowel door studenten, afgestudeerden als het werkveld sterk gewaardeerd.

Het goede overleg tussen de opleiding en de stageplaatsen linkt de theorie aan de praktijk. Toch vermelden de stageleiders dat het soms heel veel werk vraagt om studenten te begeleiden.

sterke punten

Het opleidingsprogramma legt een sterke nadruk op de ontwikkeling van vaardigheden en attitudes en kiest werkvormen die dat stimuleren. Het programma sluit aan op de actualiteit. De student kan via mentoraat verdere individuele begeleiding krijgen. De nauwe contacten tussen docenten en studenten zijn een sterk punt.

aanbevelingen

De opleiding zou de werkbelasting voor stagebegeleiders empirisch in kaart moeten brengen. In overleg met het werkveld en met andere ergotherapieopleidingen moet worden gewerkt aan het imago en de identiteit van de ergotherapeut.

De commissie adviseert dat er op het niveau van de theorie meer formele contacten zouden worden ontwikkeld tussen opleiding en werkveld.

2.4.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk

In verband met het afstudeerwerk is in deze opleiding al veel ervaring opgebouwd en veel denkwerk verricht. Zowel het werkveld als de opleiding zelf menen dat via de realisatie van de scriptie een veelheid aan doelstellingen wordt bereikt.

De studenten van het derde jaar worden goed begeleid vanuit de opleiding. Ook vanuit het werkveld stelt de commissie een grote bereidheid vast om het afstudeerwerk verder te ondersteunen.

Zowel het werkveld als de opleiding merken op dat er grote resultaatsverschillen bestaan tussen de studenten. Daarom is het wenselijk dat bij de geplande wijzigingen studenten duidelijke opdrachten krijgen vanaf het eerste opleidingsjaar. De complexe competenties die nodig zijn voor de realisatie van een

persoonlijk werk kunnen op die manier systematisch ontwikkeld worden. De opleiding moet hierbij een goed opgemaakte scriptiegids ontwikkelen.

Aangezien de studenten de studielast voor het maken van een scriptie als zwaar ervaren, kan de commissie het idee steunen dat de opleiding andere modaliteiten uitschrijft voor het afstudeerwerk.

De commissie meent evenwel dat het schrijven van wetenschappelijke scripties moet worden aangemoedigd. Onderzoeksthema's kunnen worden aangeleverd zowel door werkveld als opleiding. Er is reeds een goede inventaris opgemaakt van de knowhow van elke stageplaats.

De opleiding hecht veel belang aan een goede stagebegeleiding. Het herwerken van het beoordelingsformulier is positief: het stelt het werkveld in staat objectiever te evalueren.

Het voorstel om vanaf het eerste opleidingsjaar stage te laten lopen in elk van de vier interventiedomeinen is positief. Daardoor zullen studenten zich vlugger een beeld kunnen vormen van het beroepsprofiel. Die stage-ervaring zal zowel de opleiding als de student vrij vroeg in staat stellen te ontdekken of hun studiekeuze beantwoordt aan de individuele mogelijkheden en verwachtingen.

De studenten merken op dat ze veel verslagen moeten maken en dat de werkwijze voor elke leerkracht nogal verschillend kan zijn.

Aangezien de verschillende hogescholen samen een goed uitgewerkt competentieprofiel van de student hebben opgemaakt, hoopt het werkveld dat ze ook de wijze van beoordelen zullen uniformiseren. De commissie vraagt dat de opleiding stappen zet om tot een gelijkvormig beoordelingsformulier te komen.

sterke punten

De studenten worden goed begeleid bij de stage en het eindwerk.

aanbevelingen

In overleg met andere ergotherapieopleidingen moet de opleiding proberen tot overeenstemmende beoordelingsprocedures te komen. Om het eindwerk te optimaliseren is een scriptiegids noodzakelijk. Meer wetenschappelijk onderbouwde eindwerken moeten aangemoedigd worden. Ook moet de studielast van het eindwerk empirisch onderzocht en eventueel bijgesteld worden.

2.4.1.8 internationalisering

De internationalisering wordt georganiseerd op het niveau van de hogeschool, het departement en de opleiding. Op de drie niveaus zijn er verantwoordelijken aangesteld.

De internationalisering krijgt gestalte via uiteenlopende initiatieven:

- deelname aan buitenlandse congressen;
- verplichte lectuur van teksten in een vreemde taal;
- studiereizen.

Toch komt deze invulling over als vrij minimalistisch. Er zijn met name:

- weinig buitenlandse stages;

- geen docentenuitwisselingen;
- geen bilaterale samenwerkingsprojecten.

Alhoewel de opleiding zelf internationalisering momenteel geen prioriteit vindt, adviseert de commissie toch dat ze dringend werk zou maken van meer docenten- en studentenmobiliteit en van vormen van samenwerking met buitenlandse partners. De internationale dimensie en de resultaten van die internationale activiteiten moeten overigens terug te vinden zijn in de opleidingsonderdelen.

Terecht hecht de opleiding veel belang aan de motivatie van de studenten die naar het buitenland op stage willen gaan en aan de kwaliteit van de buitenlandse stageplaatsen. Toch zou ze ook pro-actief de internationale dimensie in de opleiding kunnen stimuleren. Het streefdoel zou kunnen zijn dat elke student in zijn studieloopbaan deelneemt aan internationale activiteiten, ter plekke (internationalisation at home) of in het buitenland.

aanbevelingen

De opleiding moet pro-actief een internationaliseringsbeleid ontwikkelen zodat alle studenten de kans krijgen een internationale activiteit mee te maken, minstens at home. Tegelijk moeten ook docenten gesensibiliseerd worden voor participatie aan internationale uitwisselingen en projecten. Uiteraard moet daarvoor ruimte vrijgemaakt worden in de taakbelasting. De resultaten van de internationalisering moeten in het curriculum geïntegreerd worden.

2.4.1.9 leersituatie

leermiddelen

Een uitgebreid net aan leermiddelen (cursussen, praktijkruimtes, mediatheek, ...) staat ter beschikking van de studenten. Het is van belang erover te waken dat die leermiddelen ook afgestemd zijn op de onderwijsdoelstellingen en op de nieuwe ontwikkelingen in het curriculum.

De commissie verwacht dat door een goede afstemming tussen verschillende opleidingsonderdelen en door het helder omschrijven van leerdoelen, leermethoden en leermiddelen de studeerbaarheid vergroot en de studielast onder controle kan worden gehouden.

Het inschakelen van de elektronische leeromgeving is een goede aanzet om communicatie te verbeteren. De commissie meent dat die leeromgeving belangrijker zal worden bij de ondersteuning van individuele leertrajecten. Bovendien leiden de elektronische leermiddelen tot flexibiliteit bij het verwerven van competenties.

Het cursusmateriaal is doorgaans van goede kwaliteit, al zijn de doelstellingen meestal onvoldoende uitgeschreven. De commissie adviseert dat in het kader van het competentiegericht leren het herdenken en accuraat uitschrijven van doelstellingen in functie van competenties prioriteit zou krijgen.

Ook adviseert de commissie dat, waar nodig, de traditionelere leermiddelen zoals cursushandboeken consequent zouden worden herwerkt als ze voor zelfstudie gebruikt worden. Alle cursussen moeten overigens een inleiding hebben met vermelding van de studielast, van goed omschreven doelstellingen die gekoppeld

zijn aan de competenties, van inhoud en van evaluatievorm(en). Uiteraard moet ook een geactualiseerde bibliografie toegevoegd worden die verdere zelfstudie mogelijk maakt.

De commissie waardeert dat de opleiding de studenten systematisch bevraagt over de kwaliteit van de onderwijsvormen en leermiddelen. Uiteraard moet de evaluatie dan ook gevolgd worden door actieplannen indien bijsturing nodig blijkt.

sterke punten

De studenten beschikken over een uitgebreid net aan leermiddelen.

aanbevelingen

In het kader van competentiegericht leren moeten de doelstellingen voor alle opleidingsonderdelen goed uitgeschreven worden. Voor elk opleidingsonderdeel moeten vervolgens relevante leermiddelen aangewend worden. Ook moeten de traditionele leermiddelen kritisch doorgelicht worden in functie van hun betekenis in het competentiegericht leren. Regelmatige evaluaties van de leermiddelen blijven noodzakelijk.

2.4.1.10 toetsing en evaluatie

De opleiding Ergotherapie is opgebouwd volgens een semestersysteem in de twee eerste opleidingsjaren met tweemaal een examenperiode; in het afstudeerjaar concentreren de examens zich op het einde van het jaar. Er zijn permanente, schriftelijke en mondelinge evaluaties. Zowel studenten als lectoren ervaren die permanente evaluaties als zeer positief.

De planning van de examens wordt tijdig meegedeeld en eventuele problemen kunnen met de lectoren besproken worden. Toch blijkt dat voor sommige vakken de examens sterk gericht zijn op het reproduceren van de leerstof. Ook studenten en afgestudeerden ervaren dat als een probleem. In het kader van een competentiegericht leren moet dat kritisch herbekeken worden. Positief is dat er in het derde jaar vakoverschrijdende vragen gesteld worden die meer inzicht in concrete situaties vereisen.

Voor veel opleidingsonderdelen blijkt het handboek modelvragen te bevatten die de examentransparantie vergroten. Uiteraard moeten alle opleidingsonderdelen dergelijke modelvragen ter beschikking stellen.

De commissie merkt op dat de studenten hun eigen planning in verband met studeren en de eraan gekoppelde examens/evaluaties zelf steeds meer in de hand wensen te houden. Voorbeelden daarvan zijn het spreiden van examens over twee zittijden en het gebruik van een IAJ-jaar .

sterke punten

De opleiding hanteert permanente evaluaties die door alle betrokkenen als positief ervaren worden. Vakoverschrijdende evaluaties stimuleren het toepassen van de leerstof op reële situaties.

aanbevelingen

De inhoud en de evaluatievorm moeten kritisch doorgelicht worden in functie van hun bruikbaarheid in een competentiegerichte benadering. Daarin zijn louter reproductieve evaluatievormen minder relevant.

2.4.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De instroom bestaat voor 50 % uit studenten met een ASO-opleiding en 50 % komt uit het TSO. De opleiding houdt rekening met die twee profielen, maar biedt geen specifieke opleidingen aan voor de TSO-studenten: de mentoraatsessies staan open voor beide groepen. Deelnemers beschouwen dit aanbod als positief.

De permanente evaluatie, uitgewerkt in de verschillende praktijkgroepen, maakt de lacunes van sommige studenten duidelijk. Toch moeten sommigen gestimuleerd worden om van het mentoraat gebruik te maken.

De studenten wordt gevraagd vertegenwoordigers te kiezen voor de departements- en studentenraad. Op die vraag komt evenwel weinig respons omdat weinig gebruik wordt gemaakt van die raden. De uitstekende contacten met de docenten maakt het gemakkelijker om op een informele wijze te werken. De ombudsdienst krijgt wellicht om dezelfde reden weinig klachten.

De commissie waardeert de betrokkenheid van de lectoren, maar adviseert toch om de officiële en formele inspraakorganen niet te verwaarlozen.

sterke punten

De docenten zijn sterk betrokken bij de begeleiding van de studenten. De opleiding is laagdrempelig voor de studenten.

aanbevelingen

De formele studentenparticipatie moet onderzocht en gestimuleerd worden.

2.4.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Het mentoraat, de korte afstand tussen studenten en docenten en de studiebegeleiding zijn duidelijk studiebevorderende maatregelen.

Het studierendement in slaagcijfers wordt beïnvloed door de veranderende instroom (onder andere meer TSO-studenten), de mogelijkheden om te studielast over een langere periode te spreiden (IAJ) en het recente examenreglement (onder andere clustering van vakken). Vergelijkingen van recente en vroegere slaagcijfers zijn daardoor moeilijk.

De commissie waardeert dat de opleiding aandacht heeft voor de permanente bijsturing van de studeerbaarheid via de opleidingscommissie. Wel stelt ze vast dat de totale studielast en de studielast per vak nog onvoldoende gemeten zijn. Het derde jaar wordt door de studenten als zwaar ervaren. Ze zouden gebaat zijn met meer informatie over de verdeling van de studielast bij het uittekenen van individuele studietrajecten. Daarom beveelt de commissie aan dat de opleiding regelmatig en methodisch de studiebelasting in kaart brengt en die gegevens ook gebruikt voor de bijsturing en de ontwikkeling van het curriculum. Alleen op die manier kan sprake zijn van een systematische PDCA-cyclus. Uiteraard blijven vervolgmetingen nodig om evoluties te kunnen traceren en de inspanningen voor kwaliteitsverbetering te bewaken. Ook zijn die metingen noodzakelijk om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen permanent te toetsen.

Sommige mensen uit het werkveld en sommige studenten zijn van mening dat niet alle afgestudeerden een einddiploma verdienen.

sterke punten

Het mentoraat, de korte afstand tussen docenten en studenten en de studiebegeleiding zijn belangrijke studiebevorderende factoren.

De opleiding heeft aandacht voor de permanente bijsturing van de studeerbaarheid.

aanbevelingen

De opleiding moet de studielast systematisch meten en de resultaten ervan gebruiken voor bijsturing van het curriculum. Ook zijn vervolgmetingen noodzakelijk om de haalbaarheid van onderwijsvernieuwingen te toetsen.

2.4.1.13 afgestudeerden

De stap naar het werkveld wordt voorbereid door de theoretische en technische basisvorming en via stages. Uitstroombegeleiding krijgt vorm in het organiseren van een loopbaan–infodag en initiatieven in verband met solliciteren en een jobbeurs vanuit de hogeschool.

Via de jobdienst van de opleiding Ergotherapie worden vacatures doorspeeld aan jong- afgestudeerden.

Er is een voortdurend contact tussen werkveld en afgestudeerden via de stageplaatsen. Het werkveld waardeert de praktijkgerichte vorming en de communicatievaardigheden van de afgestudeerden.

De afgestudeerden zelf melden dat ze een goede basiskennis verworven hebben om hun loopbaan aan te vatten en beseffen dat het noodzakelijk is om zelf voortdurend nieuwe kennis op te zoeken.

De commissie waardeert dat de afgestudeerden betrokken worden bij de evaluatie van de opleiding. De algemene tevredenheid over de opleiding is hoog; de afgestudeerden blijven nog vragen formuleren over verdere specialisatie.

Van enige alumniwerking is noch in de opleiding noch in de hogeschool veel te merken. De opleiding drukt haar voorkeur uit voor de organisatie van de alumniwerking op opleidingsniveau.

sterke punten

De studenten worden voorbereid op het werkveld en krijgen uitstroombegeleiding. De afgestudeerden zijn tevreden over de opleiding in het algemeen en over de basiskennis die ze hebben meegekregen. Ze worden betrokken bij de evaluatie van de opleiding.

aanbevelingen

De opleiding moet een beleid ontwikkelen voor een posthogeschoolvorming en voor een alumniwerking.

2.4.1.14 maatschappelijke dienstverlening

De maatschappelijke dienstverlening blijft beperkt tot (zelfbedruipende) vraag- en aanbodgestuurde bijscholing.

De commissie begrijpt dat een ruimere maatschappelijke dienstverlening moeilijk kan worden uitgebouwd met de huidige personeelsomkadering, maar ze wil de opleiding toch adviseren ook andere vormen van maatschappelijke dienstverlening op te zetten. Daartoe is het natuurlijk noodzakelijk dat ze zelf een beleid met doelstellingen en actieplannen ontwikkelt in verband met maatschappelijke dienstverlening. Overigens kan ze daarbij gebruik maken van de stimuli die de hogeschool daarvoor ter beschikking stelt.

aanbevelingen

De opleiding moet een beleid ontwikkelen inzake maatschappelijke dienstverlening. Enerzijds moet ze daartoe binnen de taakbelasting in voldoende ruimte voorzien. Anderzijds kan worden overwogen om dienstverleningscontracten af te sluiten met het werkveld. In dat beleid moet ook aandacht zijn voor kwaliteitsbewaking. Overigens moeten de ervaringen met en de resultaten van de maatschappelijke dienstverlening in de opleiding geïntegreerd worden.

2.4.1.15 onderzoek

Via het opleidingsonderdeel 'statistiek en inleiding op het wetenschappelijk onderzoek' wordt de basis gelegd voor wetenschappelijk beter onderbouwde eindwerken. Het projectmatig wetenschappelijk onderzoek, bij voorkeur in opdracht van en gefinancierd door instanties buiten de hogeschool, is nog niet van de grond gekomen.

Dit soort onderzoek is voor de professionele bachelor decretaal niet meer verplicht, maar een jong en nog altijd niet voldoende geprofileerd beroep moet kunnen steunen op onderzoeksresultaten. De noodzaak om daar een begin mee te maken is des te groter omdat er vooralsnog geen bovenbouw bestaat voor ergotherapie waarbinnen het onderzoek kan plaatsvinden.

De commissie beveelt de opleiding aan om een beleid terzake te ontwikkelen met lange- en kortetermijndoelstellingen en een actieplan.

aanbevelingen

De opleiding moet een beleid ontwikkelen inzake projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Daartoe moet binnen de taakbelasting van docenten in ruimte worden voorzien. Tevens kunnen met het werkveld contracten afgesloten worden om onderzoeksprojecten te ontwikkelen. In dat beleid moet er zeker ook aandacht zijn voor kwaliteitsbewaking. De kennis die via projectmatig wetenschappelijk onderzoek ontwikkeld wordt, moet in het onderwijs geïntegreerd worden.

2.4.2 conclusies

De integratie van de opleiding Ergotherapie in de Hogeschool Gent betekende voor haar een meerwaarde. Ze kan een beroep doen op de ondersteuning door de centrale diensten. Tegelijk kan ze haar autonomie op het vlak van onderwijsvisie en de visie op het beroep handhaven.

De opleiding werkt op een gestructureerde wijze aan de kwaliteitsontwikkeling. Veel medewerkers zijn betrokken bij verbeterinitiatieven zonder dat dit wordt ingepast in een formeel kader van kwaliteitszorg. Wel werkt de opleiding aan kwaliteitsverbetering op basis van actieplannen. De centrale kwaliteitsdienst ondersteunt de opleiding op dit vlak.

De opleiding heeft een sterke positie op het vlak van onderwijs. Ze getuigt daarbij van een sterke sociale bekommernis en een authentieke studentgerichtheid. De docenten fungeren daarbij uitdrukkelijk als rolmodel voor de studenten. De opleiding is de weg ingeslagen van een competentiegerichte benadering, maar moet die nog omzetten in een systematische dagelijkse praktijk. Zowel het herdenken van doelstellingen, het aanpassen van de leermiddelen als het uitwerken van adequate evaluatievormen zijn taken voor de onmiddellijke toekomst. De praktijkgerichtheid van de opleiding blijkt uit de aandacht voor de ontwikkeling van vaardigheden en attitudes en niet alleen voor de verwerving van kennis. De gerichtheid op de praktijk komt verder tot uiting in de voorbereiding op en de begeleiding van de studenten in het werkveld.

Tot nog toe engageerde de opleiding zich, mede door het krappe personeelskader, minder in verband met internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Op die terreinen moet een opleiding in het hoger onderwijs niettemin een beleid ontwikkelen dat enerzijds medewerkers en studenten motiveert en anderzijds garandeert dat de ervaringen en resultaten in het onderwijs geïntegreerd worden.

Door haar situering heeft deze opleiding af te rekenen met concurrerende opleidingen. Samenwerking met die opleidingen inzake de problematiek van het imago en de identiteit van de ergotherapeut zijn sterk aan te bevelen. De pertinente vraag naar een masteropleiding kan alleen in overleg en samenwerking met de andere opleidingen zinvol bepleit worden.

2.5 Hogeschool West-Vlaanderen

Het zelfevaluatierapport is zeer sterk gericht op de opleiding en veel minder op het instrument en het proces van de kwaliteitszorg. Wel is het op sommige plaatsen nogal ambitieus in de planning en de vooruitzichten, waarvan nog maar weinig gerealiseerd zijn, zoals op het terrein van de internationalisering.

2.5.1 beschrijving van de thema's

2.5.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De Hogeschool West-Vlaanderen is een Vlaamse Autonome Hogeschool, die is ontstaan uit de fusie van zes hogescholen uit drie netten – gemeenschapsonderwijs, provinciaal onderwijs en vrij niet-confessioneel onderwijs – en gegroepeerd is in vijf departementen, die min of meer afspiegelingen zijn van de vroegere afzonderlijke instellingen. Deze departementen zijn dan ook grotendeels multisectoraal. De opleiding Ergotherapie, voorheen sterk verbonden met kinesithérapie, is nu zowat de enige opleiding uit het studiegebied gezondheidszorg in een departement dat verder economische en sociale studierichtingen omvat. Ergotherapie wordt in de hogeschool aangeboden sedert de jaren zestig en is enig in de regio Zuid-West-Vlaanderen, wat grote voordelen biedt inzake de vorming van professionele netwerken voor de stages. Numeriek is het altijd een kleine opleiding geweest, maar met heel wat aandacht voor kwaliteit en de zorg voor de student.

Het onderwijs in de ergotherapie is nog klassiek ingedeeld en gestructureerd. Het beleid wil zo snel mogelijk overgaan tot een modulaire structuur, met modules van zes studiepunten die volledig competentiegericht zijn. Via interdepartementale studiedagen wil men het personeel voorbereiden op deze overgang. Omwille van de visitatie werd met ergotherapie nog gewacht, maar de betrokkenen van de opleiding zelf voelen er zich nog niet klaar voor en zouden liever nog wat meer uitstel krijgen. Een masteropleiding in ergotherapie is voorlopig niet aan de orde. De geplande masteropleidingen in de hogeschool zijn verpleegkunde, maatschappelijk werk en toerisme. Er wordt wel op twee niveaus geijverd voor een masteropleiding in ergotherapie, namelijk binnen de associatie met de beide Gentse hogescholen en de Universiteit Gent en via de beroepsvereniging.

De kwaliteitscoördinator van de hogeschool speelt eveneens een voortrekkersfunctie bij het invoeren van nieuwe structuren. In dergelijk kwaliteitsvol gemodulariseerd hoger onderwijs moet er ook ruimte zijn voor keuzemodules, zoals een taalpakket 'wetenschappelijk Engels', een module KMO, zoals binnen bedrijfsbeheer, of een module ziekenhuisorganisatie zoals in de verpleegkunde. Deze laatste zijn ook belangrijk voor wie, zoals de ergotherapeuten, niet juridisch zelfstandig is, maar vaak alleen zijn beroep uitoefent in een instelling.

sterke punten

De opleiding beschikt over een degelijk en concreet geformuleerd zelfevaluatierapport, dat een goede weergave is van de eigenheid van deze opleiding.

Er is een gefaseerde en goed gestructureerde voorbereiding van gemodulariseerd onderwijs.

Het beleid laat voldoende ruimte voor individuele initiatieven (cf. Kemmeldagen).

aanbevelingen

Navorming en ondersteuning in verband met het herschrijven van de curricula in functie van gemodulariseerd onderwijs en de flexibilisering is een absolute noodzaak. Alle participanten moeten de tijd krijgen om zich in te leven en te identificeren met deze revolutionaire verandering van het hoger onderwijs. Bij de implementatie is een trajectondersteuning door een onderwijskundige noodzakelijk.

2.5.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De kwaliteitscoördinator van het departement is ook deels verbonden aan de centrale administratie en heeft een taak binnen de associatie. Daardoor heeft hij een belangrijke brugfunctie met deze niveaus. De kwaliteitscoördinator van de opleiding Ergotherapie geeft ook nog les inzake ontwikkelingsstoornissen en is daarenboven nog beroepsmatig actief.

Studentenenquêtes hebben een algemeen deel en een deel per opleidingsonderdeel, en worden na centrale verwerking aan de collega's gegeven.

Er worden hoge verwachtingen gesteld aan de invoering van het modulair systeem, dat zeker de samenwerking en integratie tussen algemene en gespecialiseerde vakken ten goede zal komen, maar de commissie vreest dat de eindcompetenties die de acht opleidingen Ergotherapie in onderling overleg hebben opgesteld, zeer moeilijk haalbaar zullen zijn. De koppeling van het modulair systeem aan ECTS gebeurt in samenwerking met de Hogeschool Utrecht.

sterke punten

Zowel de algemene kwaliteitscoördinator als de departementale verantwoordelijke voor de kwaliteit en de kwaliteitscoördinator van de opleiding hebben voortreffelijk werk geleverd bij het opstellen van het zelfevaluatie rapport. Het is een evenwichtig document dat op duidelijke wijze de bekommernis om de kwaliteit illustreert en een duidelijk beeld geeft van de dagelijkse werking van de opleiding Ergotherapie.

Het vergt moed om studentenenquêtes inzake het didactisch functioneren van de lectoren in te voeren, het vergt nog meer moed om het vol te houden.

aanbevelingen

Studentenenquêtes waarvan de consequenties alleen afhangen van de betrokken lectoren, zijn iets te vrijblijvend. Zij kunnen de basis vormen voor bijvoorbeeld begeleidings- of functioneringsgesprekken.

2.5.1.3 personeel

Allereerst valt op dat er voor deze opleiding slechts één voltijds personeelslid ergotherapie is. Deze persoon is, naast opleidingscoördinator, ook coördinator voor de stages en eindwerken. In totaal zijn zeventien personeelsleden verbonden aan de opleiding, waarvan dertien lectoren en vier gastprofessoren. Bij de aanwerving van een nieuwe medewerker schrijft de opleidingscoördinator het profiel uit en maakt zelf ook deel uit van de selectiecommissie. De hogeschool organiseert ook ieder jaar bijscholing op pedagogisch vlak met een hoge deelname van jonge lectoren op vrijwillige basis. Hoewel bijna alle personeelsleden deeltijdse medewerkers zijn, is er een grote participatie aan de teamvergaderingen. Het personeel voelt zich sterk

betrokken bij de opleiding en levert grote persoonlijke inspanningen om de lessen sterk te onderbouwen met eigen materiaal, meegebracht vanuit de werkkring.

De evaluatie van het personeel gebeurt formeel door het departementshoofd, jaarlijks voor de tijdelijken en om de vijf jaar voor de vastbenoemden. Door de openheid in het team moet het tevens mogelijk zijn functioneringsgesprekken systematisch toe te passen.

Het centraal navormingsbeleid is deels door het aanbod en deels door de vraag gestuurd, maar moet uiteraard binnen het financieel beleid passen. Een cursus over het gebruik van ICT als didactisch middel was bijvoorbeeld een vraag van de lectoren.

sterke punten

De didactische vorming van startende en jonge collega's krijgt veel aandacht.

Het betrekken van deeltijdse lectoren uit het arbeidsveld is op zich waardevol.

De waardering van de functie van opleidingscoördinator via bevordering tot hoofdlector is een positief signaal.

aanbevelingen

Een opleiding met slechts één voltijdse leerkracht is bijzonder kwetsbaar en te persoonsgebonden.

De versnippering van de opdrachten over 13 deeltijdse lectoren is niet bevorderlijk voor de coördinatie, zeker in het licht van de op til zijnde onderwijsontwikkelingen.

De opleiding drijft te veel op inzet en goodwill, waarbij structuur en globaal onderwijsconcept werden veronachtzaamd.

Statutair behoort de evaluatie van het personeel tot de verantwoordelijkheden van het departementshoofd. Er kan worden overwogen dit te delegeren naar de opleidingscoördinator.

2.5.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het gehele departement is goed gehuisvest op de campus en de globale infrastructuur voldoet aan alle eisen van een moderne hogeschool. Auditoria, mediatheek, studieruimten, eetzaal, docentebureaus en vergaderruimten zijn uitstekend. Iedere opleiding heeft binnen dit geheel een eigen ruimte, bestaande uit één of meerdere gangen met lokalen, waar met wegwijzers naar verwezen wordt, maar toch ontbreekt de ergotherapeutische atmosfeer door het minimaal aanbod aan (enigszins verouderd) didactisch materiaal in het (enige) praktijklokaal. De afzonderlijke gangen voor de verschillende opleidingen van het departement blijken vaak ook te leiden tot beschotten tussen de opleidingen. Praktijklectoren brengen het meeste demonstratiemateriaal mee van de dienst of de instelling waar zij werkzaam zijn, of geven demonstraties op de stageplaatsen, maar het zou toch beter zijn indien ze meer eigen uitrusting konden beschikken. Ook de anatomieklas zou gebaat zijn bij een uitbreiding van het didactisch materiaal. Een lokaal voor het aanleren van ADL-technieken zou zeker geen overbodige luxe zijn: het hoeft daarom niet uitgerust te zijn met de allernieuwste en duurste materialen om efficiënt te kunnen bijdragen tot een degelijke opleiding.

sterke punten

Deze groene campus is bijzonder aantrekkelijk en beschikt over twee moderne en goed uitgeruste auditoria.

De cafetaria met uitbating in eigen beheer is aantrekkelijk en is het echte ontmoetingspunt van de campus.

aanbevelingen

De audiovisuele media worden te weinig gebruikt omwille van een te omslachtige procedure of de onervarenheid van de lectoren. De hogeschool kan een eenvoudig systeem uitbouwen voor ontlening van leermiddelen, zowel voor lectoren als voor studenten.

De nodige ruimte en een aangepaste inrichting van de ergotherapeutische praktijklokalen zijn noodzakelijk.

2.5.1.5 onderwijsdoelstellingen

Door de kleinschaligheid van de opleiding Ergotherapie, door de vlotte contacten met de lectoren, die hun praktijkervaring volop laten meespelen en door de degelijke stageplaatsen, waar de opleiding nauwe contacten mee onderhoudt, slaagt ze erin de studenten goed voor te bereiden op de vier grote domeinen van het werkveld. Uiteraard kan ze op drie jaar tijd niet iedereen op alle situaties van het zeer brede actieterrain voorbereiden, maar de opgedane kennis en vaardigheden worden vlot getransfereerd naar de uitdaging van vaak onontgonnen terreinen. Na de opleiding zijn de afgestudeerden ook steeds welkom op school voor bijkomende informatie.

Het ontbreken van een masteropleiding in de ergotherapie wordt ook in deze hogeschool door alle actoren als een groot tekort gevoeld. Men is ervan overtuigd dat deze bovenbouw zowel de opleiding als het aanzien van het beroep ten goede zal komen.

sterke punten

Er is een zeer laagdrempelige begeleiding van de studenten.

Er is een structurele opvang van de TSO-studenten, waardoor het aantal afhakers beperkt blijft.

aanbevelingen

Er moet werk worden gemaakt van een meer coherente onderwijsvisie, met inbegrip van een eventuele masteropleiding. Te veel didactisch handelen gebeurt op impliciete wijze en is onvoldoende verankerd in een onderwijskundig denkkader.

Door de kleinschaligheid en de zorgende instelling wordt het 'cocoon-effect' sterk benadrukt, wat de verruiming van de onderwijsopvattingen bemoeilijkt.

2.5.1.6 opleidingsprogramma

Het opleidingsprogramma volgt de klassieke structuur van een ergotherapieopleiding. Na het verdwijnen van de opleiding Kinesithérapie heeft ergotherapie aan specificiteit gewonnen, maar de grote doorbraak wordt verwacht bij het invoeren van modules en het competentiegericht leren. De studenten vragen dat hierbij de nodige aandacht zou worden geschonken aan ergonomie. Volgens de studenten zijn er heel wat overlappings van de leerstof over de diverse vakken. Dit zou moeten leiden tot een beter inzicht in bepaalde problemen omdat ze door de verschillende lectoren vanuit andere invalshoeken belicht worden, maar vooral eerstejaarsstudenten vinden dat vrij verwarrend. Zwemmen en sport ontbreken op het programma en worden als tekorten ervaren omdat die activiteiten in de beroepspraktijk wel aan bod komen. Indien mogelijk zouden de studenten ook graag kennismaken met hippotherapie, creatieve therapie, ...

Ieder jaar wordt een creatieve stage georganiseerd buiten de campus, bijvoorbeeld in De Ceder in Deinze. De studenten zijn ervan overtuigd dat zij met het huidige programma een goed overzicht hebben gekregen: ze hebben van alles gezien, maar de toepassing begint pas bij de eerste stage door de beperkte aanwezigheid van didactisch materiaal in de opleiding. Het gebrek aan mogelijkheden om verder te studeren, zeker binnen het eigen vakgebied, wordt vooral door de laatstejaarsstudenten als een probleem aangevoeld.

sterke punten

Er is een goede voorbereiding op de intrede in het arbeidscircuit, door samenwerking met de opleiding Maatschappelijk Werk.

aanbevelingen

Door de strikte opdeling in opleidingsonderdelen ervaren de studenten sommige thema's die in meerdere cursussen worden toegelicht als overlappingsen. Dit valt te vermijden door de studenten te wijzen op de verschillende invalshoeken, of door een geïntegreerde benadering, bijvoorbeeld via projectwerking. Het opzetten van vakkengroepen kan eveneens een middel zijn om een grotere integratie te bewerkstelligen en een coherentie in vakdomeinen over de verschillende jaren heen te bekomen (cfr. anatomie en aanverwante domeinen).

Informeel gebeurt er veel in de opleiding - en dan vaak nog op intuïtieve manier. Er moet nagedacht worden over een coherent globaal onderwijsconcept.

Zwemmen en sport zijn activiteiten die aan bod kunnen komen als lichaamsbeweging voor de studenten en als therapeutische middelen in het kader van het ergotherapeutisch handelen.

2.5.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk

De opleiding werkt samen met meer dan zestig stageplaatsen voor tweedejaars- en derdejaarsstudenten. De stageverantwoordelijken komen jaarlijks naar de hogeschool voor bespreking van het werk van de studenten op de stages. Bij de invoering van het modulair systeem wordt ook in stage in het eerste jaar voorzien om kennis te maken met de realiteit van het werkveld.

Door de beperkte mensen en middelen is er geen stagebegeleiding vanuit de hogeschool meer mogelijk zoals vroeger. Er wordt veel meer dan vroeger gefocust op vaardigheden en attitudes. Per item op de vragenlijsten wordt een uitleg gegeven in plaats van een scoresysteem. De eindevaluatie gebeurt verbaal: onvoldoende, voldoende, etc.

Indien er problemen zijn op een groot onderdeel, bijvoorbeeld communicatie, wordt dat als leerpunt meegenomen naar de volgende stages. De beoordeling gebeurt in overleg met de stagementoren, stagebegeleiders en de studenten zelf. Stagementoren die stagiairs van vier of vijf verschillende opleidingen krijgen, hebben te maken met vier of vijf verschillende beoordelingssystemen, wat uiteraard soms tot problemen leidt. Ergotherapie steunt zowel op persoonlijkheidskenmerken als op vakbekwaamheid en, gezien de breedte van het werkveld en de beperkte opleidingsduur, is het eerste momenteel gemakkelijker te realiseren dan het tweede.

De studenten kiezen zelf het onderwerp en de externe promotor voor hun scriptie. Voorbeelden van goede eindwerken zijn beschikbaar voor de studenten die zich hierop moeten voorbereiden, en de studenten kunnen een beroep doen op hun lectoren voor hulp bij de keuze van een onderwerp. Eén stageplaats stuurt jaarlijks

een hele reeks suggesties voor eindwerken naar de hogeschool, niet alleen om studenten te inspireren maar vooral omdat ze onderwerpen zouden kiezen waar ook de stageplaats iets aan heeft en waarvoor dan ook gemakkelijk een promotor te vinden is. De hogeschool levert de interne begeleider na bespreking van de onderwerpen in het team. De student is zelf verantwoordelijk voor de contacten met de promotor.

Het praktijkgedeelte van het eindwerk steunt op de tien weken eindwerkstage in het derde jaar, die vanaf volgend academiejaar verlengd wordt tot twaalf weken. Sommige studenten hebben de gelegenheid nieuwe werkerreinen van de ergotherapie te exploreren, zoals het inclusief onderwijs. De leerkrachten die in de scholen met inclusief onderwijs bezig zijn, ervaren dit als zeer positief en raken er aldus van overtuigd dat ergotherapeuten een belangrijke schakel kunnen vormen bij het slagen van inclusief onderwijs.

sterke punten

De Hogeschool West-Vlaanderen beschikt over een groot netwerk van stageplaatsen die bereid zijn de studenten op voortreffelijke wijze te begeleiden.

Er is een grote openheid inzake de evaluatie van de stage. De studenten worden gestimuleerd in functie van zelfreflectie en het uitstippelen van een eigen leerpad.

De mentoren worden bijzonder goed geïnformeerd over de doelstellingen, de criteria van de beoordeling en de werkwijze tijdens de stage.

aanbevelingen

Tijdens de stageperiode valt het aan te bevelen om 'terugkomdagen' te organiseren, zodat de studenten ervaringen onderling kunnen uitwisselen en reflecteren. Het is een gelegenheid om het proces te begeleiden - weliswaar van op afstand. Het biedt tevens de mogelijkheid om vanuit de opleiding toch begeleidingsmomenten in te richten.

Wil de opleiding de integratie van de zogenaamde algemene vakken stimuleren, dan is het aangewezen dat ook deze collega's betrokken worden bij de begeleiding van de eindwerken.

2.5.1.8 internationalisering

Er gebeuren momenteel geen internationale uitwisselingen, hoewel hetzelfde departement een opleiding Toerisme heeft waarvan een zeer groot deel van de studenten stage loopt in het buitenland. Studenten ergotherapie krijgen wel informatie over stagemogelijkheden in het buitenland, maar zijn niet geneigd erop in te gaan. Dit wijten de studenten niet in de eerste plaats aan honkvastheid, maar aan het feit dat men in het buitenland vaak heel andere visies heeft op de ergotherapeutische praktijk wat het nut van dergelijke stage in functie van de latere tewerkstelling sterk relativeert. De verantwoordelijke voor de internationalisering in de opleiding Ergotherapie heeft hiervoor een veeleer symbolische opdracht van 1,5 %. Volgens haar blijven de studenten liever hier, onder andere omwille van taalproblemen.

Jaarlijks wordt een verplichte studiereis naar Amsterdam georganiseerd en zowel studenten als begeleidende lectoren vinden dat een verrijkende ervaring.

Enkele oud-studenten hebben in Edinburgh een intensieve cursus gevolgd voor 'evidence based practice', waardoor ze een andere werkwijze hebben leren kennen dan het kennis-theoretisch gefundeerd werken.

sterke punten

Er is een verplichte jaarlijkse studiereis.

aanbevelingen

Internationalisering en het uitwisselen van studenten in het bijzonder bleef tot op heden zeer beperkt. Om dit te stimuleren is een opdracht van 1,5 % niet voldoende. Gezien de beperkte middelen waarover de opleiding beschikt, moet hier worden uitgekeken naar een intense samenwerking binnen het departement, inzonderheid met de opleiding Toerisme.

Het probleem van de gebrekkige kennis van vreemde talen kan worden opgelost via modules vreemde talen, eventueel in samenwerking met andere opleidingen of via de cursussen voor volwassenen die in het CVO worden aangeboden, dat gehuisvest is naast de campus.

Om het wetenschappelijk niveau van de eindwerken te stimuleren kan samenwerking gezocht worden met de universitaire partner in de associatie, bijvoorbeeld via de betrokkenheid van doctoraatsstudenten.

2.5.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

Er zijn bij de aanvang van het academiejaar voordrachten om studenten uit het TSO te helpen de overgang naar het hoger onderwijs te maken. Het aanleren van studieattitudes staat hierbij centraal. Wie dat wenst, kan ook via consultaties hierbij verder worden geholpen. Om de studenten kennis te laten maken met het werkveld zoals het er vandaag uitziet, wordt in het eerste jaar een klinische week ingericht naar eigen keuze van de student. Ook georganiseerde bezoeken aan gespecialiseerde stageplaatsen staan op het programma en zijn een noodzaak om de studenten kennis te laten maken met de allernieuwste en meest gesofisticeerde technieken. Contacten tussen studenten en lectoren, buiten de klas om, lopen via e-mail. De docenten zijn ook vlot bereikbaar voor persoonlijke gesprekken, eventueel na afspraak.

Een betere spreiding van de lesuren over het academiejaar, zou, volgens de studenten, het voorbereiden op de evaluaties ten goede komen. Zo kan het gebeuren dat zij in het eerste semester veel namiddagen vrij zijn, terwijl dagen van acht uren les in het tweede semester geen uitzondering zijn.

Een originele maar efficiënte didactische aanpak is het inschakelen van psychiatrische patiënten als gastsprekers in de opleiding. Deze directe en ingrijpende presentatie van de problematiek uit de psychiatrie maakt dat de studenten de verkregen informatie nooit meer vergeten.

sterke punten

De klinische stage is een troef van deze opleiding, vooral in functie van de motivatie van de studenten.

Door het inschakelen van veel parttime lectoren is de verbondenheid met het werkveld evident. Dit leidt tot een zeer realistische en pragmatische benadering.

aanbevelingen

Een meer evenwichtige spreiding van de studielast is aan te bevelen.

leermiddelen

Het oefenlokaal en de studieruimte met computers zijn altijd toegankelijk voor de studenten. Er is ook in wekelijkse praktijksessies voorzien waarbij studenten aan andere studenten demonstraties geven, uiteraard onder leiding van de betrokken praktijklector. In het eerste jaar betreft het voornamelijk individuele opdrachten, vanaf het tweede jaar is er meer groepswork. Ook voor theoretische vakken wordt deze techniek aangewend: een voorbeeld is de pathologie in het tweede jaar. Het feit dat er cursussen voorhanden zijn die via de eigen cursusdienst verspreid worden, ervaren de studenten als een groot pluspunt, al zijn er inhoudelijk wel grote kwaliteitsverschillen tussen de onderlinge cursussen. De studenten formuleren wensen inzake de didactische uitrusting: zij vragen een didactische keuken voor ADL-training, meer rolstoelen voor verschillend gebruik en materiaal voor transfertechnieken.

De studenten zijn bij de aanvang van hun studies wel vertrouwd met internet, maar niet iedereen heeft de vaardigheid om er met een maximale efficiëntie gebruik van te maken. Geleidelijk aan wil de opleiding komen tot de uitbouw van een echte virtuele bibliotheek. De uitleenstatistieken wijzen uit dat de ergotherapiestudenten de grootste gebruikers zijn in dit departement van de boeken van de bibliotheek. Ook de lectoren van deze opleiding scoren hoog. De hogeschool blijkt op de vijfde plaats te staan bij de meer dan twintig hogescholen voor wat betreft het raadplegen van de databanken van de overheid. In de periode september – oktober worden nieuwe studenten vertrouwd gemaakt met de mogelijkheden van de mediatheek. Er zijn ook videocamera's en digitale foto toestellen beschikbaar die via de netwerkbeheerder kunnen worden ontleend.

sterke punten

Er is een goed functionerende cursusdienst, waarbij de vanzelfsprekende aanpassingen correct worden bijgehouden.

aanbevelingen

De basisuitrusting is te beperkt om de studenten de kans te geven het didactisch materiaal niet enkel te zien, maar om er ook iets mee te doen. Dit vergt geen gigantische uitgaven en kan worden opgebouwd via sponsoring of tweedehands materiaal.

Veel lectoren brengen demonstratiemateriaal en hulpmiddelen mee van hun werkterrein. Dit is misschien aangewezen als noodoplossing, maar mag niet als structurele oplossing worden beschouwd, vermits dit te veel gebonden is aan de goodwill van de betrokken partijen.

Er kan gebruik worden gemaakt van de multidisciplinariteit van de hogeschool door bijvoorbeeld het dagelijks leven van de gehandicapte te simuleren via een virtuele keuken voor gehandicapten. Dit kan worden gerealiseerd door de samenwerking met de opleiding Media en Informatietechnologie.

Heel wat cursussen verdienen een grondige didactische revisie, zeker in het licht van het op til zijnde modulair gestructureerd onderwijs. Vooral voor studenten uit het TSO is het belangrijk dat zij kunnen beschikken over goed gestructureerde cursussen. Via interne navorming, bijvoorbeeld uitgaande van de centrale diensten, kan hier een opvallende verbetering worden gerealiseerd.

2.5.1.10 toetsing en evaluatie

De opleiding is bekommerd om examentransparantie en besteed veel aandacht aan een degelijk uitgebouwd toetsenbeleid. De lectoren maken aan de hand van hun onderricht de vragen op voor de vragenbanken. Na de deliberatie is er altijd feedback met inzage in de examenkopij. Met de behandeling van klachten via de ombudspersoon is ook discussie over mondelinge examens mogelijk. In een modulair systeem zal er meer overleg zijn en een gezamenlijke en volledig competentiegerichte evaluatie.

Het laag slaagpercentage in de tweede zitting ligt aan het feit dat veel studenten liever niet aan die examens deelnemen, verlof nemen en daarna gebruik maken van het IAJ-systeem.

Voorbeelden van vroegere examens zijn beschikbaar in de vragenbank.

Anatomie blijft één van de grootste struikelblokken: de studenten, vooral diegenen die uit het TSO komen, hebben problemen met de omvang van de leerstof, de Latijnse benamingen, de vaak onlogische samenhang tussen de gegevens en de absolute vereiste van de ontwikkeling van parate kennis.

Er is in het vorig academiejaar veel ondersteuning geweest vanuit het centraal beleid van de hogeschool om de puntenadministratie en de diplomasupplementen via computer op punt te stellen.

sterke punten

De studentenadministratie staat momenteel op punt dankzij een bijzondere inspanning van het centraal beleid. Het administratief personeel is er zich van bewust dat de invoering van modulair onderwijs een totaal nieuwe software vereist.

De studenten kunnen gebruik maken van vragenbanken ter voorbereiding van de evaluaties en examens.

aanbevelingen

De examenvragen zijn bijna uitsluitend kennisvragen. Ook hier zou een meer aangepaste visie over de evaluatie moeten worden ontwikkeld, zeker in het licht van de op til zijnde modularisering.

2.5.1.11 studie- en studentenbegeleiding

Een goede opvang van de eerstejaarsstudenten en een directe begeleiding van de studenten doorheen alle aspecten van de opleiding zijn kenmerkend voor deze hogeschool, zowel volgens de huidige studenten als de afgestudeerden. De attitudevorming voor zelfstandig werken wordt sterk gewaardeerd, wat in de dagelijkse praktijk van de ergotherapie een must is, en het feit dat men een breed overzicht krijgt over alle werkterreinen, zonder specialistisch opgeleid te zijn. De goede slaagcijfers zijn hiervan slechts één uiting. Ieder jaar zijn er ook enkele studenten met een of andere vorm van dyslexie, waarvoor specifieke begeleiding vereist is. De voorbereiding op de intrede in de arbeidsmarkt gebeurt in samenwerking met de opleiding Maatschappelijk Werk en toont aan dat dergelijke projecten over de opleidingen heen een duidelijke meerwaarde kunnen bieden voor de opleiding.

sterke punten

Er is een zeer degelijke en intensieve begeleiding van de studenten.

aanbevelingen

Indrukwekkende handboeken van academisch niveau schrikken de studenten af in plaats van dat ze uitnodigen tot studeren.

2.5.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Door de vroegere koppeling tussen kinesitherapie en ergotherapie waren er in de afdeling 'fysische behandelingen' veel meer studenten, wat een grotere omkadering gaf en via een aantal gemeenschappelijke vakken ook de taak van de lectoren van de algemene vakken vereenvoudigde. Het vervangen van het ergotherapeutenteam door een jongere ploeg die deeltijds in het onderwijs staat en deeltijds in het werkveld, gecombineerd met een groep lectoren voor de algemene vakken waarvan niemand voltijds in ergo werkt, heeft evenwel niet tot chaos geleid. Er worden afspraken gemaakt en een visie gehanteerd om de vereiste competenties te bereiken, en de coherentie tussen theorie en praktijk wordt in de hand gewerkt door bij de teamvergaderingen systematisch het hele team te betrekken en niet de beide groepen - algemene vakken en praktijkvakken - afzonderlijk.

Toch hebben de docenten algemene vakken nog te weinig zicht op het werk van de ergotherapeuten. Lectoren algemene vakken zijn ook geen promotors van eindwerken ergo. Bepaalde aspecten zijn wel reeds aan bod gekomen: zo dient de lector voor recht en wetgeving voldoende aandacht te schenken aan het administratief aspect van het werk van de ergotherapeut.

aanbevelingen

Een meer doorgedreven integratie van de vakken is aangewezen. Een frequenter gebruik van casussen of projecten zal automatisch de samenwerking bevorderen.

2.5.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden vinden snel en gemakkelijk werk in de specifieke beroepsuitoefening. Ze voelen zich door hun opleiding goed voorbereid op hun taak.

De meeste afgestudeerden werken eerder geïsoleerd. Sommige afgestudeerden vonden dat zij enkele verouderde cursussen te studeren kregen, maar zijn ervan overtuigd dat de huidige ploeg van lectoren met hun ervaring en binding met de praktijk hieraan kan verhelpen door het uitwerken van nieuw materiaal met goede praktijkvoorbeelden.

De afgestudeerden die zelf reeds stagiairs toevertrouwd krijgen, hebben hierdoor opnieuw voeling met de nieuwe ontwikkelingen op theoretisch vlak. Ook voelen zij zich vanuit de hogeschool goed ondersteund in hun taak als stagementor, omdat ze niet alleen een brief krijgen met de vereisten van een goede stageplaats, maar ook een degelijk uitgewerkt handboek met de criteria van begeleiding en beoordeling van stagiairs.

Er is geen alumniwerking.

aanbevelingen

Er zou meer belangstelling moeten zijn voor de opzet van een alumniwerking.

2.5.1.14 maatschappelijke dienstverlening

De lectoren maken gebruik van navormingscursussen in het werkveld, waar zij trouwens ook nog actief zijn, maar de vraag zou ook in omgekeerde richting moeten worden bekeken. De opleiding werkt momenteel samen met de andere opleidingen Ergotherapie aan een project over de functieomschrijving van de ergotherapeut in de revalidatie.

aanbevelingen

De goede contacten met de afgestudeerden en de stagementoren vormen een basis voor een meer systematisch navormingsaanbod uitgaande van de hogeschool. Door dit initiatief kan een win-winsituatie ontstaan, die garant staat voor een systematische en langdurige samenwerking.

2.5.1.15 onderzoek

De opleiding is momenteel niet betrokken in toegepast wetenschappelijk onderzoek. De vroegere samenwerking inzake spraaktechnologie met Flanders Language Valley in Ieper, waarin de twee West-Vlaamse opleidingen en die van de Hogeschool Gent met nog andere deelnemers participeerden, is door het faillissement van het bedrijf verloren gegaan. De opleiding hoopt op nieuwe mogelijkheden binnen de associatie. Sommige lectoren plaatsen wel vraagtekens bij de haalbaarheid ervan met een studentenpopulatie zoals die vandaag aanwezig is. Taalkennis is bij veel studenten beperkt, zelfs voor het Nederlands. Enkele afgestudeerden bereiken het niveau waarop ze artikels kunnen schrijven voor een vaktijdschrift, maar alle studenten zouden ertoe moeten worden gebracht dat ze die kritisch kunnen lezen.

aanbevelingen

Door samenwerking met de partners in de associatie kan vrij vlug een traditie ontstaan van meer wetenschappelijke ingesteldheid.

2.5.2 conclusies

De opleiding in Kortrijk kan worden omschreven als 'tof, maar kwetsbaar'. De kleinschaligheid ervan is zowel een voor- als een nadeel. De kleine groep studenten en docenten, die in een aangename campus aan hun opleiding gestalte geven, voelen zich geborgen en worden via goede contacten met een goed uitgebalanceerd netwerk in het werkveld terdege voorbereid op de beroepsuitoefening, waar ergotherapeuten ook vaak alleen of met enkelen al het werk moeten verrichten. Ook wordt voor sommige aspecten van het hoger onderwijs nog te weinig een beroep gedaan op de mogelijkheden van de gefusioneerde hogescholen en het werken binnen

een associatie. Zoals men het stagenetwerk heeft uitgebouwd, zou men ook nog meer moeten samenwerken met de andere opleidingen en departementen van de eigen hogeschool en met de andere partners van de associatie om cruciale onderdelen van hedendaags hoger onderwijs, zoals internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en toegepast wetenschappelijk onderzoek te realiseren.

2.6 Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

Het zelfevaluatierapport dat moest dienen als basis voor de visitatie gaf een waarheidsgetrouw beeld van de opleiding, maar bevatte weinig feitelijke gegevens. Pas na de gesprekken met de diverse groepen van betrokkenen kon de commissie zich een duidelijk beeld vormen van de kwaliteiten van de opleiding.

2.6.1 beschrijving van de thema's

2.6.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De KHBO heeft gekozen voor een structuur van departementen, opleidingen en centrale ondersteunende diensten. De positie van de opleidingscoördinator ligt moeilijk: ze bevindt zich figuurlijk tussen hamer en aambeel. Ze draagt een grote verantwoordelijkheid en is belast met allerlei taken, maar beschikt niet over bevoegdheden bij de uitvoering van die taken. Om de leidinggevende positie van de opleidingscoördinator te verankeren, adviseert de commissie de hogeschool om voor haar een duidelijk functieprofiel met bevoegdheidsbeschrijving te ontwikkelen, gekoppeld aan een financiële vergoeding of materiële ondersteuning.

Leiderschap en beleid worden beschreven op het niveau van de hogeschool en van het departement. De beleidsteksten van de hogeschool (opdrachtsverklaring, engagementsverklaring en onderwijsontwikkelingsplan) bevatten informatie over het onderwijs, de kwaliteitszorg en de internationalisering en moeten door de opleiding als richtsnoer gebruikt worden. Wel adviseert de commissie de opleiding om de globale onderwijsvisie grondiger uit te werken zodat die kan fungeren als noodzakelijke oriëntatie voor de onderwijsvernieuwing.

Naast de decretaal opgelegde participatieorganen functioneren in de opleiding verschillende organen zoals de opleidingsgroep, de adviesraad en het overlegforum van stagebegeleiders die zowel input geven aan het opleidingsbeleid als meewerken aan de realisatie van het centrale beleid.

sterke punten

Binnen de opleiding bestaan niet-decretaal opgelegde participatieorganen die beleidsvoorbereidend en – uitvoerend werk leveren.

aanbevelingen

Er moet werk worden gemaakt van een statuut voor de opleidingscoördinator met daaraan gekoppeld financiële en materiële ondersteuning.

De onderwijsvisie moet grondiger worden uitgewerkt zodat die kan dienen als oriëntatie voor de onderwijsvernieuwing.

2.6.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg is geïntegreerd in het beleid van de hogeschool. De commissie stelt vast dat de centrale kwaliteitsdienst ondersteunend werkt voor de opleiding en tegelijk voldoende ruimte laat voor eigen klemtonen en prioriteiten van de opleiding zelf. De hogeschool beschikt over een duidelijke visie op kwaliteit en een aangepast organisatie-model.

Het kwaliteitszorgsysteem berust op de realisatie van de PDCA-cyclus. Er wordt gewerkt met beleidsvisies en actieplannen. Er zijn evenwel nog weinig procedures beschreven die kwaliteitsborging mogelijk maken. Ook metingen zijn nog weinig beschikbaar. De kwaliteitsdienst werkt wel aan de ontwikkeling van instrumenten en stelt de opbouw van een kwaliteitshandboek in het vooruitzicht.

De opleiding werkt aan opleidingsplannen en kwaliteitsverbeterplannen met gebruikmaking van de PDCA-cyclus. De commissie stelt vast dat medewerkers actief betrokken zijn bij dergelijke verbeterinitiatieven. Voor enkele opleidingsonderdelen leidde dat reeds tot zinvolle innovaties. De commissie vindt tegelijk in de individuele aanpak van meerdere opleidingsonderdelen momenteel nog te weinig terug van een PDCA-benadering.

Het is positief vast te stellen dat de tevredenheid van de studenten, de afgestudeerden en het werkveld reeds gemeten werd. Ook vindt de commissie de verkorte evaluatie van de opleiding zinvol omdat ze tot concrete initiatieven heeft geleid.

De commissie beveelt de opleiding aan om aandacht te besteden aan de ontwikkeling van voldoende meetinstrumenten om bijvoorbeeld ook de tevredenheid van de studenten over alle individuele opleidingsonderdelen en lectoren empirisch te kunnen onderzoeken. Belangrijk is om alle aspecten van de organisatie regelmatig te evalueren om van een echte integrale kwaliteitszorg te kunnen spreken. Van zodra daarvoor voldoende meetinstrumenten beschikbaar zijn, is het vervolgens nodig om de resultaten van die metingen in een vergelijkend kader te plaatsen (bijvoorbeeld trends en benchmarking) en ze telkens ook af te wegen tegen de doelstellingen uit het beleidsplan. Op die manier worden ze een integraal element in de PDCA-cyclus.

Ook moet de opleiding de individuele lectoren nog meer begeleiden in een PDCA-gerichte aanpak van de eigen opleidingsonderdelen.

Om kwaliteitsborging te garanderen moet de opleiding kunnen beschikken over een kwaliteitshandboek. De commissie adviseert de hogeschool om de geplande ontwikkeling daarvan voldoende te ondersteunen.

sterke punten

De opleiding beschikt over een kwaliteitsvisie en heeft de intentie om PDCA-gericht te werken. De medewerkers worden betrokken bij verbeterinitiatieven.

aanbevelingen

Er moeten voldoende meetinstrumenten worden ontwikkeld om de hele PDCA-cyclus te kunnen realiseren. De resultaten van metingen dienen in een vergelijkend kader te worden geplaatst. Er is nood aan een kwaliteitshandboek om kwaliteitsborging te kunnen realiseren. In de individuele aanpak van de opleidingsonderdelen door de medewerkers moet de PDCA-cyclus systematisch worden gerealiseerd. Hiertoe is begeleiding vanuit de opleiding belangrijk.

2.6.1.3 personeel

Bij de aanwerving van personeel gaat de voorkeur uit naar parttime medewerkers die ook nog in het werkveld actief zijn. Naast duidelijke voordelen heeft dat ook nadelen, vooral organisatorische. Een kleine parttime functie is ook niet bevorderlijk voor de betrokkenheid.

Er vinden om de twee jaar functionerings- en evaluatiegesprekken plaats met het departementshoofd. De functiekaart wordt daarbij ervaren als een zinvol hulpmiddel.

Er is een duidelijk beleid, zowel voor de beroepsspecifieke als voor de niet-beroepsspecifieke professionalisering.

Het administratief en technisch personeel dat voor de opleiding instaat, is verbonden aan de centrale diensten, aan de campus of aan het departement.

Ondanks de steeds zwaarder wordende taakbelasting geven de personeelsleden blijk van een grote beroepstevredenheid. Ze weten zich gewaardeerd, vooral door de studenten en de collega's. Ze vormen een hecht team en tonen een grote bereidheid tot vernieuwing en de bijbehorende onontbeerlijke professionalisering. De commissie kon ook vaststellen dat een open communicatie als voorwaarde voor samenwerking binnen de onderwijsinnovatie voldoende aanwezig is. De commissie adviseert de hogeschool om de opleiding voldoende te ondersteunen bij de eerste stappen in de vernieuwing.

Een fulltime betrekking voorstellen als het equivalent van 18 uren algemene vakken of van 24 uren technische vakken is misleidend. In de praktijk heeft ieder personeelslid een aantal taken bovenop zijn/haar lesopdracht. De commissie beveelt aan een fulltime betrekking in termen van een aantal uren beschikbaarheid uit te drukken.

sterke punten

De lectoren zijn enthousiast en dynamisch en staan open voor onderwijsvernieuwingen. Bovendien geven ze blijk van arbeidstevredenheid en weten ze zich gewaardeerd. De opleiding hanteert een beleid inzake professionalisering.

aanbevelingen

De docentenbelasting moet worden berekend in functie van uren die een lector krijgt om allerlei taken uit te voeren. Vanaf de aanvang van het academiejaar moet duidelijk zijn welke taken en opdrachten een personeelslid moet realiseren in de loop van het jaar.

De begeleidingsgesprekken moeten worden gevoerd met de opleidingscoördinator, de evaluatiegesprekken met het departementshoofd. Hoewel het statutair correct is dat het departementshoofd de functioneringsgesprekken voert, horen die groepsdynamisch thuis bij de opleidingscoördinator.

2.6.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Er wordt over een paar jaar een nieuwbouw opgetrokken waarin ook de opleiding Ergotherapie wordt ondergebracht. In afwachting zijn de materiële randvoorwaarden voor de opleiding ontoereikend. Niet alleen zijn de praktijklokalen te klein, er zijn ook te weinig auditoria en leslokalen die zijn uitgerust met pc en LCD-projector. Voor de personeelsleden zijn er geen voorzieningen zoals een eigen werkkamer. De commissie beveelt aan bij het concipiëren van de nieuwbouw ook voldoende aandacht te besteden aan voorzieningen voor personeelsleden en studenten. Ze adviseert ook te blijven investeren in ICT-voorzieningen, inzonderheid voor ergotherapeutische toepassingen. De commissie adviseert het beleid het opleidingsteam voldoende te betrekken bij de inrichting van praktijklokalen in de nieuwbouw. Het opleidingsteam zou nuttig advies kunnen geven vanuit zijn visie op de opleiding en in het bijzonder inzake het oefenen van specifiek ergotherapeutische vaardigheden.

De campusbibliotheek is behoorlijk uitgerust en functioneert goed in nauwe samenwerking met de opleidingen.

aanbevelingen

Het opleidingsteam moet worden betrokken bij de voorbereiding van de nieuwbouw opdat de specifieke behoeften van de opleiding voldoende in de infrastructuur verankerd kunnen worden.

2.6.1.5 onderwijsdoelstellingen

De opleiding wil de studenten vooral via een competentiebenadering beroepsbekwaam maken in overeenstemming met het beroepsprofiel.

Om de praktijkrelevantie van de opleiding te waarborgen en de onderwijsdoelstellingen voldoende af te stemmen op het werkveld, hanteert de opleiding een aantal beleidsprincipes. Zo moeten praktijklectoren nog in de ergotherapeutische praktijk actief blijven. Door een opdracht als stagebegeleider moeten ze in contact blijven met het werkveld en door het overlegforum met de stagebegeleiders.

De vernieuwing in de richting van competentiegericht onderwijs is nog maar gedeeltelijk in de onderwijspraktijk geïntegreerd. De commissie vindt hiervan bijvoorbeeld vooralsnog te weinig sporen terug in het cursusmateriaal. De globaal geformuleerde beroepsspecifieke competenties moeten worden vertaald in eigen concrete opleidingsdoelen. Het formuleren van doelstellingen voor alle opleidingsonderdelen stelt de opleiding nog voor een belangrijke opgave.

De commissie merkt op dat de gediplomeerde studenten erg tevreden zijn over de theoretische kennis die ze opgedaan hebben. Nochtans beweren ze in het eerste jaar te weinig inzicht te hebben gekregen in de link tussen de leerstof en het beroep. Ze wensen een snellere kennismaking met de beroepswereld.

Ten slotte staat de opleiding voor de uitdaging om alle stageplaatsen te motiveren om mee te werken aan de vernieuwde benadering van haar onderwijs vanuit de beroepsspecifieke competenties.

sterke punten

Er is een sterke band tussen opleiding en praktijk, onder meer door het principe dat lectoren in de ergotherapeutische praktijk actief blijven.

De afgestudeerden zijn tevreden over hun opleiding.

aanbevelingen

Uit de competenties moeten afgeleide leerdoelstellingen worden geformuleerd voor alle opleidingsonderdelen. Uiteraard moeten die leerdoelstellingen ook in het studiemateriaal terug te vinden zijn.

De studenten moeten vanaf het eerste jaar kennis kunnen maken met het werkveld.

2.6.1.6 opleidingsprogramma

De sequentiële opbouw van het programma berust op het principe 'van theorie naar de praktijk', 'van denken naar doen'. In enkele ondersteunende onderwijsonderdelen zoals bijvoorbeeld Celbiologie-Fysiologie wordt het ontwikkelen van vaardigheden reeds aan belang ten opzichte van de kennisontwikkeling.

De commissie adviseert om bij de kennisontwikkeling het vaardigheidsonderwijs in te bouwen. Ook op grond van de theoretische basiskennis moet de student vooral gericht worden op de functionele gevolgen van de pathologie, dan wel op de pathologie zelf.

Een stage in het eerste opleidingsjaar wordt voorbereid en er wordt in meer studiebezoeken voorzien. Hiermee komt de opleiding tegemoet aan de wens van de studenten om zo vlug mogelijk een beeld te krijgen van het toekomstige beroep.

De interventiedomeinen 'fysieke disfuncties' en 'ontwikkelingsdisfuncties' komen aan bod in het eerste jaar. In het tweede jaar worden 'psychiatrie/psychosociale disfuncties' en 'gerontologie' toegevoegd.

In het derde jaar worden alle beroepsgerichte competenties nagestreefd via seminarie, stage en eindwerk. Ook hier ligt de klemtoon op eindcompetenties op meso- en macroniveau.

In de levensbeschouwelijke vakken moet de reflectie op en de aandacht voor waarden en deontologie en het kritisch denken over de maatschappij voldoende plaats krijgen.

De opleiding geeft toe dat het curriculum nog niet voldoende op de taken en de competenties van een beginnende beroepsbeoefenaar wordt georiënteerd. Uit gesprekken blijkt evenwel dat de vereiste maatregelen worden genomen om hier verandering in te brengen.

De commissie stelt vast dat de opleiding het curriculum bijstuurt om het actualiteitsgehalte ervan te waarborgen en meer coherentie tussen de opleidingsonderdelen te realiseren.

De commissie verwacht dat er al van in het eerste opleidingsjaar meer nadruk wordt gelegd op het ontwikkelen van specifieke ergotherapeutische vaardigheden. Daarbij wordt gedacht aan:

- vaardigheidsonderwijs zoals het door studenten oefenen op en met elkaar, dan wel in een skillslabsituatie waar zij zicht krijgen op de middelen die kunnen worden ingezet bij behandeling, trajectbegeleiding en bij het geven van advies;
- het analyseren en combineren van activiteiten, situaties, interventievormen, leerstijlen en rolmodellen;
- het gebruiken en aanpassen van hulpbronnen. Het beschrijven van het gebruik en de beschikbaarheid van die hulpbronnen;
- niet-patiëntgebonden activiteiten, zoals communicatieve en interactievaardigheden, sociale vaardigheden, in het bijzonder mondelinge en schriftelijke rapporteren;

- het vertalen van voorwaardenscheppende contextgebonden factoren zoals onderzoek, plannen maken, beslissingen nemen, organiseren, coördineren, budgetteren en verantwoorden.

De commissie adviseert om al van bij de aanvang van de opleiding zelfreflectie en zelfevaluatie van de student in te bouwen via het oefenen van specifiek ergotherapeutische vaardigheden. Die lijn moet tijdens de stage verder doorgetrokken worden.

sterke punten

De opleiding besteedt de nodige aandacht aan de bijsturing van het curriculum en de samenhang van het geheel.

aanbevelingen

Het curriculum moet consequent worden georiënteerd op de taken en competenties van de beginnende beroepsbeoefenaar. Bovendien moeten alle opleidingsonderdelen aandacht besteden aan de ontwikkeling van specifieke ergotherapeutische vaardigheden. Ook moeten zelfreflectie en zelfevaluatie van bij de aanvang van de opleiding aan bod komen. Zeker in de levensbeschouwelijke vakken moeten deontologie en kritisch denken de nodige aandacht krijgen.

2.6.1.7 werkveldervaring en afstudeerwerk

Het eindwerk krijgt een belangrijke plaats in de opleiding. Enerzijds kunnen de studenten het onderwerp zelf kiezen, anderzijds doet het werkveld voorstellen zodat de begeleiding optimaal kan verlopen. De student krijgt heel wat ondersteuning zowel vanuit de opleiding als vanuit het werkveld. Zowel de laatstejaarsstudenten als de afgestudeerden hebben veel waardering voor de begeleiding van de stage door de lectoren.

De commissie acht het nodig dat de opleiding vanaf het eerste opleidingsjaar voldoende onderwijsvormen aanbiedt om de complexe competenties aan te leren die nodig zijn voor het maken van een eindwerk. De commissie denkt hierbij aan het integreren van literatuurstudie, wetenschappelijk denken en het schrijven van teksten. De cursussen die lectoren ter beschikking stellen, moeten als model kunnen dienen. Daarbij wil de commissie de opleiding en de studenten ertoe aanmoedigen de eindwerken meer wetenschappelijk te onderbouwen.

Stages maken een groot deel uit van de opleiding. De contacten met het werkveld inzake stageafspraken verlopen goed. Het werkveld ervaart het begeleiden van studenten als een win-winsituatie.

De commissie stelt vast dat op het vlak van het stagebeleid via projecten PDCA-gericht gewerkt wordt. Via verschillende metingen bij zowel studenten als stagebegeleiders werden verbeterinitiatieven genomen zoals bijsturing van de procedures.

De commissie waardeert dat de opleiding een nieuw beoordelingsformulier heeft gemaakt voor het afstudeerjaar op basis van de te verwerven eindcompetenties. Ook de stageplaatsen beschouwen dat als een belangrijke verbetering.

Er wordt vanaf volgend academiejaar tegemoetgekomen aan de vraag van de studenten om ook in het eerste jaar stage in te bouwen. De studenten ervaren de belasting van stage en eindwerk als zwaar. Het verdient aanbeveling de studielast van stage en eindwerk empirisch te onderzoeken.

Het werkveld spreekt zijn waardering uit voor de opleiding en het feit dat de lectoren zelf meermaals naar de stageplaatsen komen. Ook de aard van de contacten wordt ervaren als positief. De stagebegeleiders geven aan dat ze vooraf voldoende over de verwachtingen van de opleiding geïnformeerd worden, onder meer via de uiteenzettingen voor stagebegeleiders. De studenten/stagiaires beschikken over vlotte omgangsvormen, een degelijke theoretische basis en de vaardigheid om autonoom nieuwe informatie te kunnen opzoeken. Ze zijn dus gemakkelijk inzetbaar in de praktijk.

sterke punten

De begeleiding van de studenten tijdens de stage wordt zowel door studenten als afgestudeerden gewaardeerd.

Er zijn goede contacten tussen opleiding en werkveld.

De opleiding spant zich in om tot accurate beoordeling van de competenties te komen.

aanbevelingen

Van bij de aanvang van de opleiding moeten de studenten worden getraind in de vaardigheden die nodig zijn om een eindwerk te maken. Bovendien moet de wetenschappelijke onderbouw meer aandacht krijgen in de eindwerken.

De studiebelasting van stage en eindwerk dient empirisch in kaart te worden gebracht.

2.6.1.8 internationalisering

De internationalisering van de opleiding manifesteert zich vooral in:

- de buitenlandse stages;
- de docentenmobiliteit;
- de ontwikkeling van een curriculum samen met buitenlandse partnerinstellingen;
- de deelname van de studenten en docenten aan het jaarlijkse ENOTHE-congres.

De participatie van de studenten ergotherapie aan internationale programma's is vooralsnog vrij beperkt. De internationalisering moet meer worden gepromoot bij de studenten en beter gecommuniceerd bij de lectoren. Voor de studenten zou het streefdoel moeten zijn dat elke student deelneemt aan een internationale activiteit at home of in het buitenland. Uiteraard moeten lectoren ruimte krijgen in hun docentenbelasting om internationale ervaring op te doen en die te integreren in het onderwijs.

De commissie beveelt aan de internationale dimensie nog meer in het curriculum te implementeren en een intensief multiprofessioneel programma op te starten. Een beleidsplan voor internationalisering op opleidingsniveau met consequente aandacht voor de PDCA-cyclus kan daarbij oriënterend en stimulerend werken.

sterke punten

Naast een beperkte studenten- en docentenmobiliteit is er ook samenwerking met buitenlandse partnerinstellingen inzake curriculumontwikkeling.

aanbevelingen

De internationale dimensie moet nog meer in het curriculum worden geïntegreerd zodat alle studenten een internationale activiteit kunnen meemaken. Daartoe moet een beleidsplan worden opgesteld.

2.6.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

De studenten geven aan dat tijdens het eerste jaar veel theorie wordt gedoceerd. De opleiding is zich hiervan bewust en heeft een aanvang genomen om de theorie beter te integreren in het geheel van de opleiding. Ze wil ook het vakoverschrijdend werken nog meer aandacht geven.

Ondanks de zware taakbelasting en de druk van extern opgelegde veranderingen probeert de opleiding haar werkvormen af te stemmen op een competentiegerichte benadering.

De commissie moedigt de opleiding aan dit verbeterproces intensief verder te zetten. Ze adviseert om zeker in het eerste jaar evenwichtig gebruik te maken van hoorcolleges, practica, projectwerk, werkgroepen, demonstraties en simulaties. Dit alles moet de studenten meer aansporen tot zelfstudie en kritische reflectie. De wijzigende verhouding tussen contacturen en zelfstudie moet daarbij fungeren als een indicatie van een innovatieve ingesteldheid.

Procesmatig denken moet sterk ingebouwd worden vanaf het tweede opleidingsjaar via allerlei werkvormen zoals casuïstiek. Ook de organisatie van de opleiding moet daarvoor geschikt gemaakt worden. Een modulaire organisatie vanaf het eerste opleidingsjaar kan bijvoorbeeld al een aanzet betekenen voor het procesmatig denken en handelen (zie ook thema 4).

De studenten moeten in de gelegenheid gesteld worden om in het eerste opleidingsjaar ervaringsgericht te leren via technieken, situaties en interventievormen. Deze zelfervaring moet de studenten in staat stellen in de volgende jaren deze structurele elementen te gebruiken in het brede ergotherapeutisch werkveld. Het leren via casestudies kan daarbij helpen.

De commissie acht het belangrijk dat over de drie jaren duidelijke inspanningen geleverd worden om gevarieerde werkvormen te ontwikkelen. Bovendien wil ze alle lectoren stimuleren om voldoende gebruik te maken van de professionalisering op het vlak van innovatieve werkvormen die door het departement georganiseerd wordt.

In het zoeken naar en experimenteren met nieuwe werkvormen wil de commissie de opleiding ertoe aanmoedigen om de PDCA-cyclus consequent te gebruiken en via metingen de impact van de vernieuwingen op te volgen en zo nodig bij te sturen.

sterke punten

De opleiding staat open voor en zoekt naar nieuwe werkvormen.

aanbevelingen

In de drie studie jaren moeten gevarieerde werkvormen worden gehanteerd om competentiegericht leren mogelijk te maken. Begeleide zelfstudie en kritische reflectie zijn daarbij noodzakelijk.

De commissie beveelt aan de PDCA-cyclus consequent toe te passen zowel in de voorbereiding, de uitvoering als de evaluatie van onderwijsvernieuwingen.

leermiddelen

De commissie waardeert dat de opleiding zich inspannt om ICT te implementeren. In een aantal opleidingsonderdelen is Blackboard op een zinvolle manier geïntegreerd zodat de studenten dit leerplatform leren gebruiken. Nog meer mogelijkheden van ICT kunnen worden ontgonnen: bijvoorbeeld ICT als middel om de communicatie tussen opleiding, studenten en externen te vergroten.

Wel adviseert de commissie om bestaande traditionele leermiddelen als handboeken consequent te herwerken in functie van een competentiegerichte benadering en ze desgevallend geschikt te maken voor begeleide zelfstudie.

De commissie verwacht dat een cursus:

- goed gestructureerd is;
- een duidelijk onderscheid maakt tussen hoofd- en bijzaken;
- weergeeft wat specifiek ergotherapeutische en wat multidisciplinaire materie is.

Het verdient ook aanbeveling een geactualiseerde bibliografie toe te voegen die verdere zelfstudie mogelijk maakt.

De studiegids geeft voldoende informatie over de onderwijsleersituatie.

De commissie adviseert de lectoren te overleggen om op basis van de omschrijving van doelstellingen, methoden en leermiddelen de opleidingsonderdelen op elkaar af te stemmen. Op die manier wordt de studeerbaarheid van het curriculum vergroot en kan de studielast onder controle gehouden worden.

Via regelmatige evaluaties moet ook het gebruik en de effectiviteit van de leermiddelen opgevolgd en indien nodig bijgestuurd worden.

sterke punten

De commissie looft de inspanningen om ICT te implementeren in de opleiding.

aanbevelingen

De traditionele leermiddelen moeten consequent worden herwerkt in functie van een competentiegerichte benadering. De opleidingsonderdelen moeten nog meer op elkaar worden afgestemd. Het gebruik van leermiddelen moet geëvalueerd en bijgestuurd worden.

2.6.1.10 toetsing en evaluatie

Zoals vermeld in het ZER is informatie inzake toetsing en evaluatie terug te vinden in de studiegids. De drie academiejaren zijn ingedeeld in semesters. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende evaluatievormen, zowel voor de theoretische als voor de praktijkgerichte vakken. Bij het bekijken van de examenvragen stelt de

commissie vast dat de algemene vakken nog onvoldoende werk maken van inzichtelijke vraagstellingen, van casussen en te weinig de theorie aan de praktijk koppelen. Ook vindt de commissie geen sporen terug van geïntegreerde examens.

Het evalueren van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes moet gebeuren in functie van competenties. Alleen in de stagebeoordeling van het derde jaar vindt de commissie hiervan nu al een aanzet.

Het verdient aanbeveling dat alle lectoren voor hun opleidingsonderdeel duidelijke informatie geven over soorten examenvragen (bijvoorbeeld via modelvragen) en wijze van quoteren zodat de evaluatietransparantie gewaarborgd is. Uiteraard moet dat gebeuren voor het begin van de examenperiode en liefst nog tijdens de cursus. Zeker in de fase van het experimenteren met onderwijsvernieuwing is het bovendien nodig dat elke lector de eigen manier van evalueren opvolgt en bijstuurt.

Het systematisch organiseren van evaluatiemomenten en van terugkoppeling naar de studenten blijft een aandachtspunt.

De concrete planning van het examenrooster is volgens de studenten nog voor verbetering vatbaar.

sterke punten

Het nieuwe beoordelingsformulier van de beroepspecifieke eindcompetenties wordt door het werkveld als positief ervaren.

aanbevelingen

De evaluaties dienen te worden geheroriënteerd in functie van competentiegericht leren. Ook de evaluatietransparantie en de wijze van quoteren moeten worden gewaarborgd. De opleiding moet bijzondere aandacht besteden aan de planning van het examenrooster. Uit al deze factoren blijkt dat een beleid op het vlak van evaluatie dringend nodig is.

2.6.1.11 studie- en studentenbegeleiding

Er is in de opleiding Ergotherapie een duidelijke toename van het aantal TSO-studenten. Door intensieve begeleiding en gebruik van andere werkvormen in de opleiding kunnen de lectoren deze studenten goed sturen.

Nieuwe studenten kunnen zich voor de aanvang van het academiejaar via verschillende kanalen voldoende informeren. Het eerste contact met de school beschouwen de abiturienten/aspirant-studenten als positief. De drempels tussen lectoren en studenten zijn laag.

De opleiding besteedt expliciete aandacht aan de problemen inzake de aansluiting tussen secundair en hoger onderwijs, bijvoorbeeld via de instapcursus.

De studiebegeleiding wordt breed gedragen in de opleiding. Studie- en studentenbegeleiding wordt vooralsnog in eerste instantie verzorgd door de lectoren zelf. Ze zijn zowel het formele als informele aanspreekpunt. De studenten ervaren het contact met de lectoren als zeer positief. De commissie waardeert de betrokkenheid van de lectoren, maar adviseert de opleiding om duidelijke grenzen te hanteren in het individueel begeleiden van studenten bij andere dan studieproblemen.

Voor bepaalde problemen kunnen studenten doorverwezen worden naar SOVO. Deze dienst en de ombudsdienst zijn voldoende bekend bij de studenten. Via deze kanalen worden studenten correct verder geholpen.

Monitoraten kunnen een zinvolle aanvulling betekenen bij de cursus. Ze blijken een wisselend succes te hebben. Evaluatie, opvolging en bijsturing zijn bijgevolg aangewezen.

De studenten hebben inspraak en medezeggenschap via verschillende raden die democratisch verkozen werden.

sterke punten

De drempel tussen lectoren en studenten is laag.

De opleiding heeft aandacht voor de aansluiting tussen secundair en hoger onderwijs.

De studentenbegeleiding wordt breed gedragen in de opleiding en er is een sterke betrokkenheid van de docenten.

aanbevelingen

Er moeten duidelijke grenzen worden gehanteerd tussen de begeleiding van studenten bij studieproblemen en begeleiding bij andere problemen.

2.6.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Uit het onderzoek van het studierendement blijkt dat de slaagcijfers duidelijk samenhangen met de begeleiding door de lectoren. Studiebevorderende factoren zijn de studiebegeleiding en de vlotte contacten tussen studenten en docenten. Ook de mogelijkheid tot deeltijds studeren en IAJ kunnen daartoe bijdragen. De studeerbaarheid kan overigens ook geoptimaliseerd worden door bijzondere aandacht te hebben voor schriftelijk studiemateriaal dat de studie ondersteunt (zie ook 8.2).

De commissie beveelt de opleiding aan om het fenomeen van de afhakers empirisch te onderzoeken en de resultaten daarvan op te nemen in haar beleid.

De studenten ervaren dat de studielast toeneemt naarmate de opleiding vordert; in het tweede semester van het tweede opleidingsjaar vergroot de studielast door meer opdrachten en taken, en in het derde jaar door stage en eindwerk.

De commissie adviseert de opleiding om slaagcijfers systematisch in kaart te brengen en studietijdmetingen te organiseren. Dat is zeker noodzakelijk om de gevolgen van de vernieuwingen in het curriculum te kunnen opvolgen. Ook zijn vervolgmetingen nodig om evoluties te kunnen traceren en de inspanningen voor kwaliteitsverbetering te bewaken. Bovendien zijn die metingen noodzakelijk om de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen permanent te toetsen.

sterke punten

Studiebegeleiding en vlotte contacten tussen lectoren en studenten zijn belangrijke studiebevorderende factoren.

aanbevelingen

Een aantal aspecten van de studeerbaarheid en van het studierendement moeten systematisch worden gemeten en bijgestuurd. Het fenomeen van de afhakers dient empirisch te worden onderzocht. Vervolgens moeten de slaagcijfers systematisch in kaart worden gebracht en moeten systematische studietijdmetingen worden georganiseerd om de gevolgen van vernieuwingen op te volgen. Ook moet de haalbaarheid van de onderwijsvernieuwingen via empirisch onderzoek geanalyseerd worden.

2.6.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zeggen goed voorbereid te zijn op het werkveld, mede door de sterke theoretische vorming en de stages. De tevredenheid over de opleiding is groot. De geringe afstand tussen studenten en lectoren blijkt een belangrijke troef te zijn. Wel stellen de afgestudeerden dat het noodzakelijk is om reeds vanaf het eerste opleidingsjaar contact te hebben met de praktijk.

De dienst tewerkstelling staat in voor de uitstroombegeleiding. De tewerkstelling blijkt overigens vlot te verlopen.

De relaties tussen opleiding en afgestudeerden worden instandgehouden via stages en eindwerken.

Het werkveld waardeert de seminaries voor studenten en afgestudeerden. Er is vraag naar posthogeschoolvorming. De commissie verwacht dat de opleiding die zal stimuleren, eventueel met gebruikmaking van een goede bijscholingsgids.

De commissie waardeert dat de afgestudeerden betrokken worden bij de onderwijsvernieuwing. De resultaten van de enquête bij de afgestudeerden leidde immers tot belangrijke aanpassingen in het curriculum. Het is zinvol dergelijke enquêtes regelmatig te organiseren zodat evoluties zichtbaar worden.

Een eigen gestructureerde alumniwerking bestaat niet en de commissie adviseert om hier werk van te maken. Op die manier kan de opleiding de afgestudeerden integreren in haar kwaliteitswerking. Daarom is het aan te bevelen een beleid te ontwikkelen met zowel korte- als langetermijndoelen en met aandacht voor evaluatie en bijsturing.

sterke punten

De afgestudeerden zijn erg tevreden over hun opleiding, met name over de voorbereiding op de praktijk van de ergotherapie.

De afgestudeerden worden betrokken bij de onderwijsvernieuwing.

aanbevelingen

De posthogeschoolvorming moet worden gestimuleerd. Het zou ook zinvol zijn een beleid voor een gestructureerde alumniwerking te ontwikkelen.

2.6.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Bij gebrek aan financiële middelen en onder invloed van de zware werkbelasting van het personeel wordt binnen het departement en dus ook binnen de opleiding niet aan maatschappelijke dienstverlening gedaan. De maatschappelijke dienstverlening is niettemin opgenomen in de opdrachtsverklaring en in de engagementsverklaring van de hogeschool.

Individuele initiatieven op het vlak van sociaal vrijwillariaat dragen er niet toe bij dat de student of de docent beter functioneert in het werkveld en kunnen dus niet gelden als vormen van maatschappelijke dienstverlening.

Maatschappelijke dienstverlening is dienstverlening aan de maatschappij, niet aan de eigen instelling. Initiatieven die gericht zijn op bijvoorbeeld de professionalisering van de lectoren kunnen dus al evenmin gelden als vormen van maatschappelijke dienstverlening.

De commissie beveelt aan een beleid te ontwikkelen zodat maatschappelijke dienstverlening als een van de kerntaken van een hogeschool gerealiseerd wordt. Ook moet de kwaliteitsbewaking van dergelijke maatschappelijke dienstverlening bijzondere aandacht krijgen in zo'n beleidsplan. Belangrijk is verder dat de expertise die lectoren opdoen in de maatschappelijke dienstverlening ook in het onderwijs geïntegreerd wordt.

aanbevelingen

De opleiding moet een beleid ontwikkelen op het vlak van maatschappelijke dienstverlening om haar opdrachtsverklaring te kunnen realiseren. Daartoe dient binnen de taakbelasting in ruimte voorzien te worden. Tevens kunnen met het werkveld contracten afgesloten worden om dienstverleningsinitiatieven te ontwikkelen. In dat beleid moet ook aandacht zijn voor de kwaliteitsbewaking. De ervaringen die via de maatschappelijke dienstverlening opgedaan worden, moeten in het onderwijs geïntegreerd worden.

2.6.1.15 onderzoek

Tot nu toe heeft de opleiding nog nooit actief geparticipeerd aan een wetenschappelijk onderzoeksproject. Wel wordt de studenten via de vakken 'inleiding tot de wetenschappelijke literatuur' en 'statistiek' een meer wetenschappelijke ingesteldheid bijgebracht. Ook via het 'evidence based'-handelen verwerven de studenten de juiste attitude en vaardigheid in verband met het raadplegen van vakliteratuur. De goed functionerende bibliotheek is daarbij een uitstekend hulpmiddel.

De ontwikkeling van projectmatig wetenschappelijk onderzoek is niettemin opgenomen in de opdrachtsverklaring en de engagementsverklaring van de hogeschool.

De commissie adviseert de opleiding een beleid te ontwikkelen op het vlak van wetenschappelijk onderzoek en daarvoor ook een passend kader te creëren. Daartoe is het nodig om pro-actief partners op te sporen, netwerken op te zetten en korte- en langetermijnplannen te ontwikkelen.

aanbevelingen

De opleiding moet een beleid ontwikkelen op het vlak van projectmatig wetenschappelijk onderzoek om haar opdrachtsverklaring te kunnen realiseren. Daartoe moet binnen de taakbelasting in ruimte voorzien te worden. Tevens kunnen met het werkveld contracten afgesloten worden om onderzoeksprojecten te ontwikkelen. In dat beleid moet ook aandacht zijn voor de kwaliteitsbewaking. De kennis die via het projectmatig wetenschappelijk onderzoek ontwikkeld wordt, moet in het onderwijs geïntegreerd worden.

2.6.2 conclusies

De opleiding Ergotherapie van de KHBO is totnogtoe vooral sterk gericht op het onderwijs. De opleiding profileert zich met een sterke theoretische onderbouwing.

Ze heeft een begin gemaakt met het ontwikkelen van een competentiegerichte benadering van het leren. Hier moet ze evenwel nog de visies en intenties omzetten in een systematische dagelijkse praktijk. Zowel leermiddelen als werkvormen en evaluaties moeten gebeuren in functie van die competentiegerichte benadering. Zowel de student als de afgestudeerden zijn tevreden over de begeleiding en de vlotte contacten tussen studenten en lectoren. Maatschappelijke dienstverlening en projectmatig wetenschappelijk onderzoek kregen totnogtoe weinig aandacht, mede door de krappe personeelsmiddelen.

Door haar geografische situering heeft deze opleiding vooralsnog weinig last van concurrentie vanwege andere opleidingsinstituten. Bovendien heeft ze daardoor ook geprivilegieerde relaties met het werkveld in deze regio. De contacten met het werkveld verlopen in een goede sfeer.

Op het vlak van kwaliteitsontwikkeling hanteert deze opleiding een juiste PDCA-gerichte visie, maar ze moet die nog systematisch leren toepassen in de praktijk. Zowel op het niveau van de individuele opleidingsonderdelen als op het niveau van teams en van de opleiding zelf is een consequente aandacht voor metingen en bijsturing noodzakelijk.

2.7 Katholieke Hogeschool Kempen

Het zelfevaluatie-rapport is een heel theoretisch document, waarbij de lezer in de eerste plaats veel tekst inzake procedures moet doornemen vooraleer tot de essentie van de opleiding Ergotherapie te komen. De meest relevante informatie over deze opleiding is dan ook in de talrijke bijlagen terug te vinden.

2.7.1 beschrijving van de thema's

2.7.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De Katholieke Hogeschool Kempen (KHK) is ontstaan uit de fusie van de hogescholen van de campus te Geel met hogescholen in Turnhout, Lier en Vorselaar. Bij de fusie is gekozen voor een model van geleidelijke integratie van de nieuwe 'satellieten' met de centrale campus in Geel. Daardoor werd vermeden te moeten overgaan tot het sluiten van moeilijke compromissen of het opdringen van het 'Geelse model' aan de andere partners.

Geleidelijk aan blijken de verder afgelegen departementen de werkwijze van de centrale campus over te nemen en aldus groeit een eenheidscultuur. In Geel waren reeds verschillende hogescholen verenigd in het Hoger Instituut der Kempen. De meeste waren ontstaan als afsplitsingen van voortdurend groeiende instellingen. De functies van onder andere administratief en financieel directeur voor de gehele campus bestonden 'de facto', maar niet op papier. De functie van departementshoofd in de gefuseerde hogeschool is dan ook te situeren in een matrix, waarbij ieder departementshoofd, naast de leiding over het eigen departement, een functie heeft in het directiecomité voor de hele hogeschool en een koepelverantwoordelijkheid op niveaus zoals de Vlaamse Hogescholenraad en de associatie met de Katholieke Universiteit Leuven. De departementshoofden zijn aldus adjuncten van de algemeen directeur. Dit feit en de vele werkgroepen die binnen de hogeschool actief zijn, maken dat de departementshoofden vaak niet aanwezig zijn in hun departement. Daarom zullen adjunct-departementshoofden worden aangesteld om de dagelijkse leiding gedeeltelijk over te nemen.

Een tweede kenmerk van deze hogeschool is dat zij vanaf de start ervoor gekozen heeft om eerst en vooral de 'core business', met andere woorden het verstrekken van degelijk onderwijs, te ontwikkelen vanuit een duidelijke visie. Pas nu komen maatschappelijke dienstverlening en onderzoek stilaan aan bod. Van jaarlijkse doelen is men reeds geëvolueerd naar een beleidsplan met strategische doelen tot het academiejaar 2008-2009. Die worden vertaald in acties, gesitueerd op een tijdsas en geplaatst binnen de associatie met de KUL. Als uitgangspunt wordt gesteld niet te forceren van bovenaf, maar wel mee te evolueren van onderuit.

Het onderwijs is gestoeld op de klassieke onderverdeling in opleidingsonderdelen met verantwoordelijke docenten, uitgeschreven cursussen en traditionele evaluatiesystemen. De behoefte aan nieuwe werkvormen groeit vanuit de basis en zal zeker verder uitgewerkt worden bij het toepassen van flexibilisering en modularisering. Het is derhalve noodzakelijk om nu reeds in de noodzakelijke navorming te voorzien. Het gebruik van de allernieuwste informatie- en communicatietechnologie (ICT) maakt deel uit van de werkwijze, en de instelling is op dat vlak zeer goed uitgerust met computerlokalen die optimaal benut worden en voortdurend up-to-date gehouden worden. De aanwezigheid van hoger onderwijs van twee cycli werkt zeker bevruuchtend.

Er wordt heel wat aandacht besteed aan kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking, zowel op centraal niveau als op het niveau van departementen en afdelingen. De hogeschool heeft ook deelgenomen aan het stressonderzoek van de SERV. De opleiding Ergotherapie kwam daar, ondanks de hoge werkdruk in deze jonge afdeling, uitstekend uit. Het enthousiasme van het team compenseert blijkbaar de belasting op de werkvloer en de betrokkenheid van het personeel is een goed wapen tegen het ontstaan van stress. Men is er op korte tijd in geslaagd een degelijke opleiding uit de grond te stampen, die goed gericht is op de hedendaagse uitoefening van het beroep, en geen kopie is van bestaande opleidingen of te dicht aanleunt bij andere opleidingen in dezelfde hogeschool. De eigenheid van de ergotherapie is met andere woorden absoluut gewaarborgd.

sterke punten

Het democratisch beleid komt vooral tot uiting in het delen van verantwoordelijkheden (directiecomité van algemeen directeur en departementshoofden).

Er was een zeer geleidelijke integratie van de satellietscholen van Turnhout, Lier en Vorselaar.

De commissie looft de integratie van de voormalige hogescholen van de Campus Geel, nog voor de fusie, als voorafbeelding van de KHK. Ze waardeert tevens de betrokkenheid van de departementshoofden, ook bij het algemeen beleid.

aanbevelingen

Er moet worden voorkomen dat men door de voorzichtige en geleidelijke handelwijze niet vervalt in een te conservatieve didactische aanpak, er moet voldoende ruimte worden gemaakt voor onderwijsvernieuwing.

2.7.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De klemtoon ligt nogal sterk op procedures in een poging om vooral gelijklopend te kunnen werken in de verschillende departementen en opleidingen. Het zelfevaluatie-rapport (ZER) geeft dan ook de indruk van een grote bureaucratie met veel werkgroepen, verslagen en een uitgebreid kwaliteitshandboek. Het gebruikte systeem heeft als voordeel dat heel wat elementen overdraagbaar zijn van het ene ZER naar het andere, maar daardoor wordt het ook een sterk verwijsrapport, dat niet gemakkelijk leest en pas in laatste instantie tot het eigenlijke onderwerp, in dit geval de opleiding Ergotherapie, komt. De essentiële gegevens zijn opgenomen in de bijlagen, maar kunnen, op zichzelf beschouwd, tot verkeerde conclusies leiden. Daarbij komt de commissie vooral bij de gesprekken met de actoren snel tot de bevinding dat de opleiding heel wat meer kwaliteiten in huis heeft dan uit de teksten blijkt. Vermits in het ZER vooral de nadruk ligt op de meta-evaluatie, komen de realisaties van degenen die vorm geven aan de opleiding te weinig in beeld.

Het is niet altijd even duidelijk wat de opleiding doet met de meetresultaten. Het omzetten ervan in concrete acties is de moeilijkste stap. Die acties worden niet in de kwaliteitsraad maar in de groep van de vakdocenten besproken. Het bevragen van de afgestudeerden is zeer open gebeurd (bijvoorbeeld: 'noem een aantal sterke punten uit de opleiding') zodat een hele lange lijst met antwoorden totstandkwam. De onderwijsraad op hogeschoolniveau moet ingaan op de nieuwe uitdagingen van flexibilisering en dergelijke.

sterke punten

Er is een zeer grote betrokkenheid van alle personeelsleden en studenten door middel van talrijke werkgroepen en commissies.

De opleiding beschikt over een systematisch uitgebouwde kwaliteitszorg.

aanbevelingen

Door de grote belangstelling voor het kwaliteitszorgsysteem, zoals uitgewerkt voor de hele hogeschool, komen de specifieke inspanningen van de opleiding Ergotherapie zelf minder aan bod. Het TRIS-instrument moet een middel blijven en geen doel op zich.

De veelheid van de kwaliteitsgegevens maakt het de lectoren moeilijk om prioriteiten te stellen en de conclusies te integreren.

Het bestaan van zeer veel inspraakorganen is op zich waardevol, maar kan mee aanleiding zijn voor de grote taakbelasting van het personeel indien de opleiding vervalt in een overdreven bureaucrativering. De talrijke verslagen getuigen van veel vergaderingen, maar vormen op zich nog geen bewijs van de integratie van de veranderingen in de alledaagse onderwijspraktijk.

2.7.1.3 personeel

De opleiding is geconcentreerd rond een jonge ploeg docenten ergotherapie die grotendeels moet werken met docenten algemene vakken uit andere opleidingen. De opleidingscoördinator is de centrale spilfiguur die ook het taakbelastingssysteem voor zijn collega's ergotherapeuten heeft uitgewerkt vanuit zijn specifieke kennis van het domein. Voor zijn taak als coördinator beschikt hij slechts over 20 % van een voltijdse opdracht (ongeveer 300 uur). Stageregelingen en uurroosters zijn gedelegeerd.

Bij de praktijklectoren laat zich na een tijd een tekort aan praktijkervaring voelen. Een systeem van bedrijfsstages zou hier een uitweg kunnen bieden. Begeleidingsactiviteiten voor jonge collega's bestaan nog: de hogeschool organiseert specifieke avondactiviteiten over studentenbegeleiding en permanente evaluatie. Jongere collega's werken meestal parallel met oudere.

De opleiding is van start gegaan met drie ergotherapeuten. Bij nieuwe aanwervingen heeft het bestaande team zeer ruime inspraak gehad zodat de latere samenwerking binnen de groep optimaal kon verlopen. Ook valt te noteren dat de vakdocenten uit bijna alle andere Vlaamse opleidingen komen zodat er van meet af aan een brede visie kon worden ontwikkeld in plaats van voort te werken vanuit één enkel bestaand model.

sterke punten

De specifiek medische opleidingsonderdelen werden toegewezen aan één docent (dokter in de geneeskunde), die vanuit een competentiegericht denken en ergogericht invulling geeft aan deze onderdelen. Deze opleiding wordt gestalte gegeven door een jonge en gemotiveerde ploeg leerkrachten.

Communicatie is als opleidingsonderdeel bijzonder praktisch uitgewerkt en wordt door de studenten erg naar waarde geschat.

Er is een zeer nauwe samenwerking tussen alle docenten, zowel van de algemene vakken als van de ergovakken, wat ten goede komt aan het inhoudelijk op punt stellen van de cursussen.

Ergodocenten gaan in hun vrije tijd, tijdens schoolvakanties, praktijkervaring opdoen in het werkveld. Alle docenten worden betrokken bij de aanwerving van nieuwe collega's. Zo kan men zeer gericht docenten aanspreken om de mogelijke hiaten in de opleiding in te vullen, via het aantrekken van docenten met zeer specifieke opleidingen.

aanbevelingen

De functie van opleidingscoördinator zou best meer geformaliseerd, uitgebreid en gewaardeerd worden, bijvoorbeeld via een promotie of een mandaatvergoeding. Het statuut moet eveneens opnieuw worden bekeken, zo is het aangewezen dat functioneringsgesprekken met het oog op didactische begeleiding onder de verantwoordelijkheid vallen van de opleidingscoördinator. Het departementshoofd kan dan specifieke evaluatiegesprekken op zich nemen.

Begeleiding van praktijkstages is aanbevolen voor alle lectoren, ook voor hen die belast zijn met zogenaamde algemene vakken.

2.7.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De campus in Geel oefent sedert haar ontstaan een grote aantrekkingskracht uit op studenten, waarvan de helft met het openbaar vervoer komt. Voor degenen die met de wagen komen is in een ruime parking voorzien. Voor de huisvesting van de verschillende departementen wordt de beschikbare ruimte optimaal benut, wat betekent dat, met uitzondering van specifieke praktijklokalen en de ruimte voor docenten, geen enkele opleiding aanspraak kan maken op eigen auditoria of leslokalen. De betrokkenen vinden dat geen probleem om de eigenheid van hun opleiding te vrijwaren. De praktijkruimtes zijn degelijk uitgerust, ruim genoeg om alle werkvormen toe te laten, en met uitzicht op de groene omgeving. Het didactisch materiaal is up-to-date en er zijn voldoende computers beschikbaar in aangepaste ICT-lokalen waar deskundig personeel voor instaat. De studenten hebben een vlotte toegang tot de programma's die zij nodig hebben en de computers worden zeer regelmatig vernieuwd.

sterke punten

Er is een zeer rationeel gebruik van de beschikbare ruimten, door onder andere een wekelijks aangepaste planning.

Het complex is ingeplant in een groene omgeving.

Er zijn ruime parkeermogelijkheden.

De ruime agora is een ideale ontmoetingsplaats voor de studenten uit de verschillende multicategoriale opleidingen.

2.7.1.5 onderwijsdoelstellingen

De opleiding is erin geslaagd het accent te leggen op een goede verdeling van de opleidingsonderdelen over de vier grote domeinen van de ergotherapie. In het licht van de voorgeschiedenis van de hogeschool en de aanwezigheid van de opleiding Orthopedie bestond het gevaar te veel aandacht te besteden aan de fysieke revalidatie. Er zijn nog steeds gezamenlijke vakken met voornoemde opleiding: statistiek, medische wetenschap en pathologie. In het tweede jaar volgen de studenten de eigenaardige cluster 'orthesen en ontwikkelingspsychologie'. Toch legt de opleiding vooral de klemtoon op de psychosociale dimensie van de opleiding en van het beroep.

De afwezigheid van een masterniveau voor de ergotherapie wordt ook hier duidelijk als een tekort ervaren. Verschillende personeelsleden zijn bereid dergelijke opleiding te volgen, en de noodzaak aan deze bovenbouw wordt tevens gekoppeld aan de uitdagingen van toegepast wetenschappelijk onderzoek in de eigen discipline. De realisatie van het onderwijsontwikkelingsplan gebeurt vanuit de associatie. Volgens de documenten is het competentiegericht denken nog niet voldoende doorgedrongen tot op het vakniveau. De ergotherapieopleidingen zijn ook pas recent tot het uitschrijven van de kerncompetenties, zoals de communicatieve vaardigheden, gekomen.

Gestructureerd overleg met het werkveld gebeurt op een jaarlijkse contactdag rond concrete onderwerpen. Er zetelt ook een ergotherapeut in de departementsraad.

sterke punten

De commissie looft de intense contacten met het werkveld, dat overigens zeer tevreden is met de permanente communicatie met de hogeschool.

aanbevelingen

De onderwijsdoelstellingen zijn nog erg eenzijdig geformuleerd, vaak uitsluitend in kennisdoelstellingen en nog te weinig vanuit een competentiegericht denken.

Onlogische clusters van opleidingsdoelstellingen moeten worden vermeden.

2.7.1.6 opleidingsprogramma

Eén ergovak is nooit aan één enkele leerkracht toegewezen, wat leidt tot intense samenwerking, die ook bestaat met de docenten algemene vakken. Fysiek zitten alle docenten ergotherapie in één lokaal, waarvan de deur voor de studenten altijd open staat en waar altijd ten minste één docent aanwezig is. Het programma van de drie jaar is evenwichtig opgebouwd rond de vier grote werkvelden van de ergotherapie. Stages komen pas aan bod in de tweede helft van het tweede jaar wanneer de studenten voldoende basiskennis en vaardigheden hebben om meer te kunnen doen dan alleen toekijken. Dan maken ze kennis met drie van de vier werkerreinen. Tegen het einde van het tweede jaar wordt ook het onderwerp van het afstudeerwerk afgebakend. Het derde jaar wordt voor het grootste deel in beslag genomen door stages en het afwerken van het eindwerk waarvan de eerste versie tegen de paasvakantie af moet zijn.

Voortgezette opleidingen bevinden zich nog in de opstartfase, terwijl de reeds bestaande navormingen vooral gericht zijn naar de stagebegeleiders. Er wordt ook aandacht besteed aan de nieuwe werkerreinen van de ergotherapie, zoals het werk in gevangenissen.

sterke punten

Er is een opvallende integratie van alle typische ergo-opleidingsdoelstellingen, door de intense samenwerking van lectoren van de opleiding Ergotherapie.

Er is een aanzet tot evidence based medicine en hiervoor werden specifieke docenten aangeworven.

De eindwerkartikelen, die ter beschikking gesteld worden van alle stageplaatsen, worden gepubliceerd.

aanbevelingen

Het samenvoegen van opleidingsonderdelen in clusters is niet altijd even logisch.

Omwille van de motivatie van de studenten kunnen meer gezamenlijke bezoeken aan ergodiensten worden overwogen, ook in het eerste jaar.

Het systeem waarbij de studenten zelf een stageplaats moeten zoeken in het buitenland gaat hun mogelijkheden te boven. Meer initiatief van een coördinator internationalisering moet dit mogelijk maken, gesteund door meer mogelijkheden voor het voeren van een volwaardig internationaliseringsbeleid. Hierbij moeten de studenten gesensibiliseerd worden inzake de noodzaak van internationale contacten.

Voortgezette opleidingen dragen bij tot de uitstraling van de opleiding Ergotherapie.

2.7.1.7 *werkveldervaring en afstudeerwerk*

Er wordt een systeem gehanteerd van grote vrijheid bij de keuze van de eindwerken. Ook dat is een bewuste keuze geweest omdat een student daar een heel jaar zeer intensief mee bezig is. De student stelt zelf een praktijkgebonden onderwerp voor dat helemaal uitgewerkt wordt omdat de realiteit van de professionele praktijk er ook vaak een is van selectie en opstarten van een nieuw project. Sommige studenten zouden liever hun keuze maken uit een lijst van onderwerpen die door de opleiding worden voorgesteld. Jammer genoeg is er een tekort aan wetenschappelijke onderbouw van de afstudeerwerken, wat onmiddellijk opvalt bij het bekijken van de bibliografie.

De vermelde literatuur is bijna uitsluitend Nederlandstalig, hoewel de meest interessante artikels in dit vakgebied in het Engels worden gepubliceerd. Een grotere inbreng van de lectoren en vooral van de gastprofessoren uit academische kringen kan het wetenschappelijk peil stimuleren. De school levert nochtans heel wat inspanningen, de mediatheek is zeer goed voorzien van Engelstalige boeken, tijdschriften, cd-rom's, internettoegang, ... De docenten communicatie zetten studenten op weg door gerichte zoekstrategieën aan te leren en uiteenzettingen in het Engels te laten voorbereiden, maar de studenten verrichten die taken alleen om voor het betrokken vak te slagen: ze integreren de opgedane kennis en vaardigheden niet om hen te helpen bij het schrijven van het eindwerk.

De eindwerken moeten in een conceptversie af tegen de paasvakantie. Bij gegronde redenen kan het eindwerk verdaagd worden naar de tweede examenperiode. Alle stageplaatsen krijgen het boekje met de samenvattingen van de eindwerken.

De stage-ervaring begint met driemaal drie weken in het tweede jaar om met drie van de vier grote vakgebieden in contact te komen. Vooraleer aan een stage te beginnen, neemt de student telefonisch contact op met de stageplaats. Na de eerste week heeft de stageplaats telefonisch contact met de school. Problemen zijn vrijwel steeds opgelost of toch minstens bekend tegen de evaluatieperiode. Intervisie met vier à vijf studenten en een docent is vaak een losse babbel, maar is goed als ontlasting. De beoordeling van de stage gebeurt aan de hand van een zelfevaluatie en een bespreking met de docent achteraf op school. De stageleider van de stageplaats vult aan waar nodig. Soms moet een student iets op stage toepassen wat op school nog niet aangeleerd werd, en er zijn te weinig stageplaatsen voor fysieke revalidatie.

sterke punten

De commissie looft de grote betrokkenheid van de stageplaatsen bij de keuze en de uitwerking van de eindwerken.

De opleiding zorgt voor een intense begeleiding van de stage.

Er is zelfevaluatie van de stagearbeid door de studenten.

aanbevelingen

Om het wetenschappelijk niveau van de eindwerken te stimuleren, kan het nuttig zijn om nog meer contact te zoeken met de academische wereld, bijvoorbeeld door een uitbreiding van het systeem van aantrekken van doctorandi als gastprofessoren, wat reeds begonnen is. Dit kan best gerealiseerd worden binnen de associatie.

Naast het bestaande systeem, waarbij de studenten zelf een onderwerp voor hun eindwerk voorstellen, kan de opleiding een reeks themata aanbieden waar de studenten eventueel een keuze uit kunnen maken. Bij het opstellen van deze lijst kan men zich best informeren in academische kringen, bijvoorbeeld bij de faculteiten geneeskunde, sport en lichamelijke opvoeding, ... Het is de taak van de docenten om deze voorstellen te vertalen naar de studenten en deze laatste bij hun keuze te begeleiden.

De zelfevaluatie van de stage kan worden aangevuld met een systeem van portfolio.

2.7.1.8 internationalisering

Bij het voorstellen van de mogelijkheden van een buitenlandse stage zijn er een twaalfstal tweedejaarsstudenten die dat in het derde jaar willen doen, maar uiteindelijk zetten er heel weinig studenten de stap. De meesten haken af omwille van de duur (dertien weken onafgebroken) van het verblijf in het buitenland, wat ertoe leidt dat er gemiddeld één student ergotherapie per jaar een buitenlandse stage loopt. Er wordt verwacht dat de studenten zoveel mogelijk zelf doen om die stage te organiseren, en ook dat is een drempel. Ook de taal is vaak een probleem. Momenteel is er evenmin docentenuitwisseling met het buitenland. Als die doorgang vindt, moet die ook de studenten ten goede komen.

De opleiding Ergotherapie hinkt wel achterop ten opzichte van andere studierichtingen van dezelfde hogeschool: 50 % van de studenten van sommige opleidingen lopen een buitenlandse stage. Het opbouwen van contacten met buitenlandse onderwijsinstellingen is een geplande taak en staat volgens de betrokkenen los van het bestaan van een masteropleiding.

aanbevelingen

Het valt aan te bevelen een verantwoordelijke voor internationalisering aan te stellen binnen de opleiding, die bijzondere aandacht moet besteden aan de prospectie.

Een gezamenlijk buitenlands studiebezoek valt te overwegen.

Een meer uitgewerkte ondersteuning en sensibilisering van de kandidaten voor buitenlandse stages is noodzakelijk, want momenteel is alles te vrijblijvend uitgewerkt.

2.7.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

Slechts in beperkte mate evolueert de opleiding naar andere werkvormen dan de klassieke hoorcolleges, practica en stages. De opleiding heeft één casus rond een thema, in de geriatrie, waarbij een week lang multidisciplinair gewerkt wordt om een ergodienstverlening uit te werken en te motiveren. Het overgrote deel van de opleiding staat nog ver van onderwijsvernieuwing en andere vormen van onderwijs. De keuze voor zoveel mogelijk contactonderwijs is bewust gebeurd en de ergodocenten hebben goede en veelvuldige contacten met hun studenten. Het gekozen model is er een van een laagdrempelig groepsverband dat competentiegericht is en dat primeert op het komen shoppen in een hogeschool zoals men bij modulaire en flexibele trajecten aantreft. In het eerste jaar is in een werkveldbezoek voorzien in plaats van een kijkstage, en de studenten worden betrokken bij de begeleiding van een sportdag in het buitengewoon onderwijs. Door dit initiatief is er in het eerste jaar nog echter geen echte attitudevorming ten opzichte van patiënten. Nochtans zijn er geen afhakers in het tweede jaar bij de eerste echte stage-ervaringen.

De grote geborgenheid in een groep tijdens de opleiding zou tot frustraties kunnen leiden bij de overgang naar het werkveld omdat de ergotherapeuten er daar meestal alleen voor staan. Het proces van loslaten en emanciperend werken gebeurt geleidelijk via de stages. Stap voor stap worden ook andere werkvormen uitgewerkt in de algemene vakken. In anatomie wordt klassiek onderricht verstrekt tot november, daarna werken de studenten zelf onderwerpen uit die ze naar voren brengen. Onder andere voor biomechanica worden oefeningen gemaakt: bijvoorbeeld aan de hand van foto's van rolstoelpatiënten en op grond van de wetten van de statica (het zwaartepunt berekenen). De inhoud van de cursussen wordt voortdurend bijgestuurd, de vorm van meerdere cursussen daarentegen is aan herziening toe.

sterke punten

Er zijn zeer vlotte contacten tussen personeel en studenten.
Groepspsychologische hefbomen worden functioneel ingebouwd.

aanbevelingen

De opleiding moet nadenken over meer geïntegreerde didactische werkvormen.
Het gevaar bestaat dat men de groepsgerichte opleiding van de studenten te eenzijdig zou accentueren, waardoor de individuele begeleiding van de patiënt wel eens uit het oog kan worden verloren.
Het competentiegericht werken moet meer zichtbaar gemaakt worden.
Ofschoon werd geopteerd voor traditioneel onderwijs, moet de opleiding toch nadenken over een voorbereiding op een beperkte modularisering, al was het maar om voorbereid te zijn op het duaal leren.
Het zelfactiverend onderwijs, projectwerking en andere nieuwe onderwijsvormen worden intuïtief toegepast. Deze onderwijsontwikkelingen moeten meer worden geëxpliciteerd, in een totaal onderwijskundig concept en ondersteund door onderwijskundige navorming terzake.

leermiddelen

De leeromgeving is reeds zeer goed voor wat betreft leslokalen, praktijkruimtes, ICT en de mediatheek. Een verbouwing moet zorgen voor een studielandschap tussen de centrale agora en de mediatheek, waarbij de toegang meer prominent moet opvallen. De toegang tot audiovisuele hulpmiddelen heeft een zeer lage

drempel, zodat de studenten hiervan ruim gebruik kunnen maken, mede tot grote tevredenheid van de stageplaatsen.

sterke punten

Er is een uitstekende uitleendienst van audiovisuele middelen, die ter beschikking staat van de studenten.

aanbevelingen

De uitleendienst van audiovisuele middelen zou eveneens ter beschikking kunnen worden gesteld van het werkveld, in het bijzonder van de stageplaatsen.

2.7.1.10 toetsing en evaluatie

Het examensysteem is volledig op klassieke leest geschoeid. Studenten studeren ook nog te vaak in functie van het slagen voor een examen, met de neiging daarna het geleerde snel weer te vergeten, in plaats van het te integreren en bij latere vakken te gebruiken. Op enquêtes schrijven studenten soms dat de docent beter zou geven wat er gevraagd wordt op het examen. Docenten vinden het mooiste compliment dat studenten aangeven dat ze voor hun vak niet hoeven te studeren. Docenten met vakken waar de studenten lage slaagpercentages voor halen, zijn zich heel goed bewust van het probleem en zoeken doelgericht naar methodes om dat te verhelpen.

De ombudsdienst voor de examens ergo wordt verzorgd door een leerkracht uit de afdeling voedings- en dieetleer en chemie. Zij meldt heel weinig problemen met studenten ergo. Ook blijkt dat de basiskennis van informatica zeer uiteenlopend is bij de eerstejaarsstudenten, waardoor sommigen bijna individueel moeten worden begeleid. De studenten moeten dan ook alleen naar de lessen informatica in het eerste jaar komen als ze denken die nodig te hebben. Iedereen legt wel over dit vak examen af.

De stagebegeleiders uit het werkveld zijn zeer tevreden over de studenten uit deze hogeschool. Zelf hebben zij hun opleiding elders genoten zodat ze kunnen vergelijken. Deze studenten zijn mondig, beschikken over een goede basisvorming, werden goed omringd en toch niet betutteld. De groep van stagebegeleiders heeft, als groep van afgestudeerden met lange werkervaring, een eigen visie op een masteropleiding: zij vinden die niet noodzakelijk voor het doorgroeien naar leidinggevende functies, maar wel voor de uitdieping van het eigen vakgebied en voor een taak in het hoger onderwijs. Sommigen zouden wel graag meer stage in de opleiding zien, maar beseffen dat zoiets praktisch niet haalbaar is. Regelmatig worden ervaren ergotherapeuten uit de verschillende deelgebieden van de beroepsuitoefening door de hogeschool als gastdocent in de opleiding ingeschakeld. Zij hebben ook een grote betrokkenheid bij de realisatie van de eindwerken, waarbij zij vooral geconfronteerd worden met heel gerichte vragen van studenten over de praktijk, maar zelden over wetenschappelijke onderbouw.

sterke punten

Er is reële inspraak van de studenten bij het opmaken van het examenrooster.
De examentransparantie wordt sterk gewaardeerd door de studenten.

aanbevelingen

Het evaluatiesysteem wordt voor meerdere opleidingsonderdelen best herdacht in functie van de validiteit van de examenopdrachten en -vragen. Externe begeleiding en navorming van de lectoren zijn hier aangewezen. Het gezamenlijk afnemen van examens door meerdere lectoren bevordert de integratie van de vakken, vooral als het leerkrachten algemene vakken en leerkrachten ergotherapie betreft.

Ook het studiecontract moet kritisch worden bekeken, in het bijzonder voor wat betreft de evaluatie.

2.7.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De studentenpopulatie bestaat voor een groot deel uit meisjes. Volgens de betrokkenen ligt dit aan de creatieve aspecten van de opleiding en het imago in de buitenwereld. Het beroep blijkt trouwens weinig bekend bij de grote massa. De ervaring die de studenten hebben, blijkt, van zodra zij in de opleiding gestapt zijn, meestal de verwachtingen die er waren bij open dagen te overtreffen. Zij geven ook aan dat zij vlottere contacten hebben met hun docenten dan de studenten uit andere opleidingen op dezelfde campus. Er is wel een grote uitval tijdens het eerste jaar. De mogelijkheid van stage in het eerste jaar zien de studenten zelf niet zitten omwille van een gebrek aan basiskennis en essentiële vaardigheden in dat stadium van hun studies.

De groepsactiviteiten en het leren opkomen voor de eigen mening worden sterk op prijs gesteld. De 'Malledag' is een jaarlijkse studiedag in Malle voor de studenten die participeren in raden. Het is niet zo eenvoudig om kandidaten voor die raden te vinden, alhoewel een docent beschikbaar is om de raden te begeleiden. In ieder jaar zijn er studenten die de functie van groepsverantwoordelijke hebben, ze zijn ingeschakeld in preventie en veiligheid (ontruimen van de lokalen bij brandalarm bijvoorbeeld) en fungeren als tussenpersoon bij het opmaken van de examenroosters.

De sociale voorzieningen zijn goed uitgebouwd en er wordt, naast de klassieke items zoals voeding, sociale dienst, raamovereenkomsten, sport en huisvesting, ruime aandacht geschonken aan cultuur. Voor iedere euro die door de studenten wordt geïnvesteerd in de cultuurweek, legt de stad Geel een euro bij. Sedert een jaar beschikken de studenten over een studentenkaart met betaalfunctie. Er is een coach voor de studentenraden van alle departementen en de overkoepelende raden, zoals de kotstudentenraad voor de 800 kotstudenten. De opleiding werkt niet met studieleningen, maar wel met effectieve financiële tegemoetkomingen.

De studenten ergotherapie zijn wel mondiger dan hun collega's uit andere studierichtingen, maar toch blijft het moeilijk kandidaten voor raden te rekruteren. Gezien de talrijke en vlotte contacten van de studenten ergo met hun docenten is er geen behoefte aan centrale studiebegeleiding.

sterke punten

De 'Malledag' en de coach voor de studentenraden zijn positieve initiatieven om de studenten te betrekken bij de inspraakorganen.

Het remediëren van eventuele tekorten van studenten gebeurt op de meest directe wijze, door de gemakkelijke en frequente contacten met de lectoren.

De begeleiding van de stage via reflecterende intervisie onder de leiding van een lector is bijzonder positief.

De opleiding beschikt over een sterk cultuurbeleid, in samenwerking met het stadsbestuur van Geel.

aanbevelingen

De resultaten van de motivatiestudie die bij de aanvang van het eerste jaar wordt verricht, worden nadien niet gebruikt. Misschien kan de analyse ervan een inzicht geven in de perceptie van het imago van het beroep en waarom het blijkbaar niet aantrekkelijk is voor jongens.

2.7.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De overgang van secundair naar hoger onderwijs blijkt vlotter te verlopen voor ASO- dan voor TSO-studenten, omdat laatstgenoemden naar eigen zeggen het studeren enigszins afgeleerd hebben op het einde van het secundair onderwijs. De keuze voor Geel is heel bewust: als argumenten worden onder andere de campus in een groene ruimte, het studentenleven in Geel en het klassieke onderwijssysteem aangehaald.

sterke punten

De goede sfeer en de intense begeleiding geven de studenten een sterk gevoel van welbevinden in hun studies.

aanbevelingen

Een uitval van 49 % in het eerste jaar is bijzonder veel. Via exitgesprekken moeten de redenen te achterhalen zijn.

Men dient in het curriculum van het eerste jaar in initiatieven te voorzien inzake studiegedrag en leerstijlen. De studeerbaarheid van de cursussen moet nader worden bekeken. De verplichte opname van proefvragen en peilproeven na elk onderdeel kan een stap in de goede richting betekenen. Het valt aan te raden in externe begeleiding te voorzien voor het opstellen van cursussen, die voldoen aan meer moderne didactische opvattingen.

2.7.1.13 afgestudeerden

Alle afgestudeerden stammen uit een recent verleden, vermits de eerste promotie dateert van 1999. Zij hadden geen moeite om een gepaste betrekking te vinden en één van hen is reeds deeltijds diensthoofd. Ze melden dat ze in het werkveld nog vaak moeten opboksen tegen de collega's uit andere disciplines die dikwijls geen klare kijk hebben op de mogelijkheden van de ergotherapie. Artsen en verpleegkundigen weten nog steeds niet goed wat ze van een ergotherapeut kunnen en mogen verwachten. Ze kijken allemaal met tevredenheid terug op hun opleiding. De openheid die er vandaag heerst, was er vanaf de start en ook de stagebegeleiding op de diensten was heel positief. Allen vinden dat zij een voldoende stevige basis verworven hebben om hun huidige taak naar behoren aan te kunnen. Zij signaleren ook een behoefte aan bijscholing en palliatieve zorgen in de geriatrie wordt als voorbeeld gegeven. Men denkt ook aan terugkeerdagen voor de afgestudeerden om persoonlijke ervaringen uit te wisselen.

Voor een job als diensthoofd zien de afgestudeerden wel het nut in van een opleiding tot master in de eigen discipline, maar met ruime aandacht voor management. Afgestudeerden met specifieke vragen om informatie worden vlot geholpen door de medewerkers van de mediatheek.

sterke punten

De opleiding onderhoudt bijzonder warme contacten met de afgestudeerden. Zij raadplegen vaak de actuele cursussen ergotherapie.

aanbevelingen

De opleiding moet terugkeerdagen voor afgestudeerden organiseren. Er is een absolute behoefte aan posthogeschoolvorming.

2.7.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Bij de oprichting van de studierichting ergotherapie heeft de hogeschool bewust gekozen voor het uitbouwen van een degelijke basisopleiding als prioriteit, liever dan de aandacht te versnipperen over onderwijs, dienstverlening en onderzoek. Het gevolg is dat dit aspect van de werking nog in de kinderschoenen staat. Er zijn projecten opgestart en gezien de voorgeschiedenis van de orthopedie zijn die veeleer technisch gericht. De verdere inbedding van maatschappelijke dienstverlening is één van huidige prioriteiten nu de eerste fase, die van de uitbouw van een degelijke basisopleiding, zo goed als afgerond is.

sterke punten

Het werkveld is bereid om te betalen voor de navorming van de afgestudeerden.

aanbevelingen

Thema's inzake de maatschappelijke dienstverlening kunnen voortvloeien uit de contacten met de stageplaatsen en de afgestudeerden. Contractonderwijs is een reële mogelijkheid. (Zie ook rubrieken 8 en 12).

2.7.1.15 onderzoek

De opleiding is er zich terdege van bewust dat dit een zwak punt is in de huidige situatie. Eén van de problemen die men zal moeten aanpakken, is de aversie van de studenten ten opzichte van anderstalige (voornamelijk Engelse) literatuur. Daarbij is er ook de factor dat deze studenten ervoor gekozen hebben om met mensen te werken en heel open staan voor creatieve en communicatieve vaardigheden en veel minder voor wetenschappelijke diepgang.

De hogeschool in het algemeen en het departement Gezondheidszorg en Chemie in het bijzonder willen investeren in een onderzoekslaboratorium binnen de associatie, waar onderzoek kan gebeuren naargelang van de behoefte in het werkveld. De opleiding wil samenwerken met een universitaire kliniek, vooral op het

vlak van de fysieke revalidatie. Samenwerking met een hogeschool en een universitaire kliniek in Nederland past ook in dit plaatje en moet de buitenlandse contacten, maar dan binnen het Nederlandse taalgebied, in de verf zetten.

sterke punten

De tactische vooruitzichten inzake de introductie van wetenschappelijk onderzoek zijn goed onderbouwd.

aanbevelingen

Het aantrekken van meer gastprofessoren en voordrachtgevers uit de universitaire omgeving kan een bijkomend hulpmiddel zijn om betrokken te worden bij universitair wetenschappelijk onderzoek.

2.7.2 conclusies

Als jongste ergotherapieopleiding in Vlaanderen is Geel erin geslaagd op enkele jaren tijd een kwalitatief hoogstaande opleiding uit te bouwen en kan ze met vertrouwen de toekomst tegemoet zien. Uitgaande van een traditioneel onderwijs, maar gedragen door een uitstekend geleid en functionerend team, biedt ze de studenten een degelijke vorming die door het werkveld sterk wordt geapprecieerd.

Het is uiteraard onmogelijk alles ineens te verwezenlijken, want dan dreigt het gevaar niets echt goed te doen. De opleiding heeft er dan ook bewust en terecht voor gekozen om de kern van de zaak, de eigenlijke opleiding, terdege vorm te geven alvorens zich te bekommeren om de andere taken van een modern hoger onderwijs, met name internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en participatie aan toegepast wetenschappelijk onderzoek. Nu de eerste fase van de constructie achter de rug is, is de tijd rijp voor het uitwerken van deze aspecten om een opleiding op Europees niveau te worden.

2.8 Provinciale Hogeschool Limburg

Het zelfevaluatie-rapport vertoont een discrepantie met de realiteit van het probleemgestuurd onderwijs dat er te weinig in geëxpliciteerd wordt, alhoewel deze onderwijsvernieuwing gebruikt wordt als visitekaartje van de hogeschool in het algemeen en van de opleiding Ergotherapie in het bijzonder. De opleiding is in werkelijkheid veel beter gestructureerd dan uit het ZER blijkt.

2.8.1 beschrijving van de thema's

2.8.1.1 *beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding*

De Provinciale Hogeschool Limburg (PHL) is sedert kort een autonoom provinciaal bedrijf. Dit betekent dat de hogeschool een eigen beheer gekregen heeft over de middelen die door de Vlaamse overheid ter beschikking worden gesteld, zonder dat de provinciale overheid daar nog geld bijpast, zoals in het verleden het geval was. Via de aanduiding van de helft van de leden in de raad van bestuur van de hogeschool behoudt de provincie de belangrijkste beslissingsmacht. De instelling kent dan ook een sterk centraal bestuur met een beperkte autonomie voor de departementen en de afdelingen.

Een tweede kenmerk van deze hogeschool is dat zij vanaf de start sterk gericht is op onderwijsvernieuwing. De nabijheid van het Limburgs Universitair Centrum (LUC) en de Nederlandse instellingen in Maastricht en Heerlen is daar zeker niet vreemd aan. Het veralgemeend gebruik van de allernieuwste informatie- en communicatietechnologie (ICT) ligt voor de hand en de goed voorbereide overschakeling, enkele jaren geleden, van het klassieke onderwijssysteem met zijn onderverdeling in vakken naar probleemgestuurd onderwijs (PGO) kan als voorbeeldfunctie voor andere instellingen van hoger onderwijs en andere studierichtingen gelden. Dit wil niet zeggen dat er niet meer zal moeten worden geschaafd aan deze didactische werkvorm, die overigens minstens evenveel omkadering vereist als het traditioneel onderwijs. Zo heeft de opleiding spontaan het aantal uren praktijk gevoelig opgedreven. De studenten pleiten op hun beurt voor het samengaan van PGO en de meer klassieke werkvormen.

Om de hervormingen optimaal te laten renderen wordt heel wat aandacht besteed aan kwaliteitszorg en kwaliteitsbewaking, zowel op centraal niveau als op het niveau van departementen en afdelingen. Het opvallende frequent en opeenvolgend verloop van sommige personeelsleden van de centrale administratie en de opeenvolgende verschillende onderrichtingen inzake kwaliteitseisen leiden tot onzekerheid bij sommige personeelsleden. De hogeschool heeft ook deelgenomen aan het stressonderzoek van de SERV, waarvan de resultaten niet werden voorgelegd. Concrete kwaliteitsplannen worden gehanteerd en de betrokkenheid van personeel en studenten bij het eigen project is groot. Er is een dynamische ploeg aan het werk in de opleiding Ergotherapie, die een beeld geeft van een goed functionerend team. De studententevredenheid ligt hoog, mede dankzij de goede begeleiding en het continue gebruik van de beschikbare leermiddelen.

De afdeling geniet een ruime autonomie waarvan degelijk gebruik is gemaakt bij het uitwerken en implementeren van het specifieke curriculum dat voor PGO vereist was. Aangezien de opleiding relatief jong is – gestart in 1989 – en de vernieuwde werkwijze nog maar voor één volledige cyclus van drie jaar is aangewend – van 2000 tot 2003 –, kan men hier niet van een traditie spreken, maar anderzijds brengt dit met zich dat de opleiding Ergotherapie geen fantomen uit een ver verleden met zich meesleept. Dergelijke ambitieuze verandering moet permanent opgevolgd en bijgestuurd worden tijdens de eerste jaren.

sterke punten

De Provinciale Hogeschool Limburg heeft een bijzondere interesse voor onderwijsontwikkeling, wat onder andere blijkt uit het veelvuldig gebruik van ICT en het probleemgestuurd onderwijs.

Er is een zeer intense en functionele begeleiding van de studenten door een gemotiveerd team van medewerkers.

aandachtspunten

De autonomie van de departementen is op organisatorisch vlak relatief beperkt en er is een sterk topdown-beleid. Gezien de frequente afwisseling van sommige personeelsleden van de centrale administratie en als gevolg daarvan de vaak wijzigende onderrichtingen, is dit hinderlijk voor een coherent beleid van de departementen.

Elke onderwijsvernieuwing moet intens begeleid en opgevolgd worden, bij voorkeur ook door externe begeleiders.

2.8.1.2 concretisering kwaliteitszorg

De opleiding moet ieder jaar een kwaliteitsplan indienen dat binnen een sjabloon moet worden opgemaakt om het administratieve aspect tot een minimum te beperken. Het standpunt is immers dat kwaliteitszorg op de werkvloer niet het gevoel mag geven een bijkomende belasting te zijn, maar veeleer een attitude. De belangrijkste informatie komt vanuit het team, maar er wordt aanvullende informatie gehaald uit het werkveld, bij de alumni en uit de internationale contacten. Er is een verantwoordelijke voor de kwaliteitszorg binnen het departement die nauw samenwerkt met de centrale kwaliteitsmanager, die trouwens uit deze afdeling voortkomt. De behoefte aan een kwaliteitsverantwoordelijke per opleiding laat zich wel voelen.

In het zelfevaluatie rapport (ZER) wordt de omschakeling van klassiek onderricht naar PGO eigenlijk onderschat. De lange voorbereidingsfase en de extra uren taakbelasting voor alle personeelsleden staan er niet zo duidelijk in als uit de gesprekken thans blijkt. Kiezen voor PGO is trouwens een zaak van alles of niets: de opleiding doet het helemaal of doet het niet. Deze optie werd van bovenaf gestimuleerd en gedragen door de basis. Het centrale beleid van de Provinciale Hogeschool Limburg pakt graag uit met het onderwijsvernieuwend imago. Accreditering en onderwijsontwikkelingsplan sluiten perfect aan bij PGO.

Alle betrokkenen geven ook aan dat PGO een glazen huis is: iedereen ziet wat de ander doet zodat er een sterke sociale controle is, maar dit heeft ook tot gevolg dat verbetervoorstellen van alle kanten komen.

sterke punten

De invoering van het probleemgestuurd onderwijs heeft de samenwerking van de lectoren nog meer gestimuleerd dan het opstellen van het ZER.

De uitwisseling van didactische competenties wordt sterk beïnvloed door de invoering van onderwijsvernieuwingen.

aandachtspunten

Het zelfevaluatie rapport legt ten eerste de nadruk op de wijze waarop de kwaliteitszorg is georganiseerd. De specifieke conclusies en ondernomen acties inzake de ergotherapie komen te weinig aan bod.

Vermits werd geopteerd voor een radicale en algemene invoering van PGO, bestaat het gevaar dat een gezonde kritische instelling verloren gaat en dat functionele bijstellingen achterwege blijven.

2.8.1.3 personeel

Het lerarenkorps van de opleiding Ergotherapie bestaat uit 25 personen, voornamelijk ergotherapeuten met praktijkervaring. Er is geen frustratie bij de ergo aanwezig omdat de opleiding Kinesitherapie naar twee cycli evolueerde. Beide opleidingen hadden het op dat ogenblik trouwens zeer druk met de overschakeling naar PGO. De personeelsleden met een universitair diploma zijn de gebruikelijke artsen, psychologen, licentiaten lichamelijke opvoeding, kinesitherapie, enzovoort. Elders verworven competenties worden niet altijd ten volle gevaloriseerd, ook door een gebrek aan richtlijnen vanwege de Vlaamse overheid.

De omkadering wordt centraal bepaald op grond van de beschikbare middelen. Gezien het sterk arbeidsintensief karakter van dit soort opleiding zouden extra personeelsleden welkom zijn, maar het personeel blijft enthousiast over de nieuwe werkwijze ondanks de zware belasting. Functieomschrijvingen bestaan voor alle taken binnen PGO. Functioneringsgesprekken zijn van de departementshoofden doorgeschoven naar de verkozen opleidingshoofden, die hun functie op halftijdse basis uitvoeren en voor de rest belast zijn met minder roostergebonden taken zoals stagebegeleiding en eindwerkbegeleiding.

Het gebruik van de portfolio en het persoonlijk dossier voor de personeelsleden wordt nog niet volledig ingezet omwille van de reeds zware belasting. In de planningsgroepen voor elk van de blokken uit het PGO-systeem zitten ook vertegenwoordigers uit het werkveld, maar in de onderwijsraad zitten ze niet omdat daar geen compensatie tegenover staat.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden van de opleiding en blijkbaar ook binnen het eigen departement. Gezien de ruimtelijke spreiding zijn er weinig of geen contacten van het onderwijzend personeel met de andere departementen van de hogeschool en ze ervaren een grote afstand tot de centrale administratie. Bij deze laatste treden nogal vaak wisselingen op zodat het moeilijk is langdurige contacten op te bouwen. Met uitzondering van de invoering van PGO wordt de communicatie aangevoeld als hoofdzakelijk topdown.

De middelen voor bijscholing van het personeel zijn vrij beperkt en verlopen via de centrale diensten. Verschillende navormingsplannen werden reeds eerder uitgeschreven, maar konden niet worden uitgevoerd omwille van de drastische financiële beperkingen. Er is weinig ruimte voor eigen initiatief. De samenwerking binnen het PGO-systeem leidt wel tot grote kennisdeling onder de personeelsleden. Doorgroei mogelijkheden zijn uiterst beperkt, tenzij de personeelsleden bereid zijn een totaal andere functie op te nemen.

De studententevredenheid over de manier van lesgeven is groot, en sommige studenten verbazen er zich over dat niet meer studenten uit andere regio's naar deze hogeschool komen omwille van het unieke onderwijssysteem. Het administratief en technisch personeel (ATP) is zeer verscheiden. De studentensecretaris is reeds lang in die functie werkzaam, en daardoor heel vertrouwd met studentenproblemen. Bij het uitschrijven van studenten is in een exitgesprek met het opleidingshoofd voorzien, dat uiteraard minder uitgebreid is naarmate er meer overstapmogelijkheden bestaan. De departementssecretaris komt uit de privé-sector en heeft vooral het grote verschil in bedrijfscultuur ervaren. De campusbeheerder is nog maar zeer recent in functie getreden en is al doende bezig zich in de taak in te werken. Zowel voor de technische aspecten van onderhoud en dergelijke als voor de aankopen voor de

bibliotheek is in lange administratieve procedures via centrale diensten voorzien, wat het nemen van nieuwe initiatieven zeker niet heeft bevorderd.

sterke punten

De opleiding beschikt over zeer gemotiveerd personeel, aangestuurd door een dynamische opleidingscoördinator, dat zich ten zeerste betrokken voelt bij de prestaties van de studenten. Drie van de docenten ergotherapie hebben op eigen initiatief en in hun vrije tijd een masteropleiding gevolgd.

aandachtspunten

Van de opleidingscoördinator wordt verwacht dat hij functioneringsgesprekken voert met zijn collega's. Dit impliceert een aanpassing van het statuut, bijvoorbeeld door bevordering tot hoofdpraktijklector, of het toekennen van een mandaat. Momenteel voelt de opleidingscoördinator zich te veel gekneld tussen de eisen van de centrale administratie en de behoeften van de studenten en lectoren ergotherapie.

Het betrekken van ergotherapeuten uit het werkveld kan ontsporingen voorkomen, die dreigen bij het veralgemeend invoeren van ingrijpende onderwijsvernieuwingen. Momenteel is de inbreng van externe ergotherapeuten uitsluitend informeel en te weinig systematisch.

Navorming van de personeelsleden is een zaak van de centrale diensten.

2.8.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Financiële middelen zijn vanzelfsprekend altijd beperkt en geen enkele hogeschool is in staat alle plannen tegelijk te realiseren. Prioriteiten zijn een noodzaak en diegene die niet aan de beurt is, voelt zich gemakkelijk over het hoofd gezien. Het departement Gezondheidszorg is gehuisvest in een oud gebouw dat wel een goede ligging heeft, maar waar herstellingswerken zich opdringen. De hogeschool is echter op dit moment bezig met grote infrastructuurwerken voor andere departementen. Voor sommige personeelsleden is dat een probleem. De praktijklokalen van de ergotherapie zijn nog steeds in de kelder ondergebracht, maar dat lijkt geen steen des aanstoots te zijn. Deze lokalen zijn in de meeste gevallen nog goed te gebruiken, maar zorgen toch voor problemen bij grote groepen en er ligt nog materiaal opgestapeld dat al jaren in onbruik is geraakt. Toch vinden studenten hier de mogelijkheid om de praktische uitwerking van hun afstudeerproject te realiseren.

Het didactisch materiaal in de anatomieklas en in het praktijklokaal ADL, die met de kinesitherapieopleiding moeten worden gedeeld, is volledig up-to-date. De computeruitrusting is toonaangevend aangezien alle docenten en studenten over een laptop met draadloze internetaansluiting beschikken. De integratie van ICT in de dagelijkse onderwijspraktijk is niet altijd in overeenstemming met het beeld dat de opleiding graag hieromtrent ophangt. De mediatheek met studielandschap is een perfect uitgeruste ruimte waar de studenten ergo, ondanks de afstand van twee kilometer, ruim gebruik van maken. PGO noodzaakt uiteraard het gebruik van alle mogelijke informatiebronnen om tot goede resultaten te leiden. De studenten worden hierin uitstekend begeleid door het personeel, zowel lesgevers als bibliotheekpersoneel.

Aangezien de meeste studenten van deze opleiding uit de onmiddellijke regio komen of dagelijks de verplaatsing naar huis doen, is er geen grote behoefte aan een eigen studentenhome.

sterke punten

De opleiding Ergotherapie is de grootste gebruiker van mediatheek en studielandschap, dat centraal ter beschikking wordt gesteld.

Er is een zeer goed uitgerust lokaal voor ADL (activiteiten van het dagelijks leven).

De nodige inspanningen werden gedaan opdat alle studenten en lectoren zouden kunnen beschikken over een draagbare computer.

aandachtspunten

In weerwil van de centrale mediatheek en andere studiefaciliteiten moet de opleiding, omwille van het PGO-systeem, overwegen om enkele naslagwerken en veel gebruikte (dure) handboeken in meerdere exemplaren ter beschikking te stellen op de campus waar de opleiding Ergotherapie is gevestigd.

De omkadering op basis van 80 % personeelskosten is blijkbaar te vlug en te drastisch doorgevoerd, waardoor het personeel niet de tijd wordt gegund een andere arbeidscultuur te ontwikkelen.

Alhoewel elke student in principe kan beschikken over een laptop, moet in voldoende begeleiding worden voorzien om deze computers functioneel te gebruiken.

Het gebouw kan best een opfrisbeurt gebruiken. De middelen en de personeelsmogelijkheden voor het klein onderhoud, die de campusbeheerder zijn toegewezen, zijn onvoldoende.

2.8.1.5 onderwijsdoelstellingen

De principes, visie en doelstellingen, alsmede de beoordelingscriteria werden grondig herdacht in functie van de moderne eisen van het beroep toen werd overgestapt naar PGO. De opleiding is klaar voor de uitdagingen van de eenentwintigste eeuw en de nieuwe structuur van bachelor en master. De behoefte aan deze laatste trap laat zich duidelijk voelen op alle niveaus: als afstudeerniveau voor toekomstige docenten, als basis voor het doorgroeien in het arbeidsveld naar leidinggevende functies en naar zelfstandige beroepsuitoefening.

Er is een beperkte betrokkenheid van het werkveld bij het formuleren van de onderwijsdoelstellingen (zie hoger), maar een gestructureerde inbreng zou zeker een meerwaarde betekenen en de bereidheid vanuit de arbeidswereld om bij te dragen tot de opleiding is zeker aanwezig.

sterke punten

Het werkveld is bereid spontaan een bijdrage te leveren tot verbetering van de opleiding.

aandachtspunten

Het herformuleren van alle doelstellingen in functie van de invoering van het PGO en de (her)profilering van het imago van de ergotherapeut impliceren een grotere formele betrokkenheid van het werkveld.

De visie inzake het uitbouwen van een masteropleiding, als vervolgopleiding van de beroepsgerichte bacheloropleiding, is nog te idealistisch en te abstract en moet bij voorkeur gebeuren door de 8 Vlaamse opleidingen Ergotherapie samen.

2.8.1.6 opleidingsprogramma

De opbouw van het programma is ingrijpend gewijzigd bij de overschakeling naar PGO, maar er is over gewaakt dat al wat noodzakelijk is aan basiskennis en vaardigheden en al wat relevant is voor de beroepsuitoefening duidelijk aanwezig is in de nieuwe opleiding, rekening houdend met de bijsturing inzake de praktijk. Vermits er geen onderscheid meer is tussen algemene en technische vakken en leerkrachten van alle disciplines betrokken zijn bij alle blokken van de opleiding, is de integratie van theorie en praktijk volkomen en is de opleiding zeer coherent. Het systeem op zich legt sterk de nadruk op het feit dat begrijpen belangrijker is dan memoriseren, en de studenten die in deze structuur afstudeerden, worden gewaardeerd omwille van de snelheid en de efficiëntie waarmee zij relevante informatie voor telkens wisselende situaties kunnen vinden. De overgang van het onderwijs naar de effectieve beroepsuitoefening lijkt erg vlot te verlopen.

De overgang van het secundair onderwijs naar het eerste jaar ergo in deze instelling verloopt echter niet zoals men zou verwachten: de slaagcijfers op het einde van het eerste jaar zijn zeker niet hoger dan in andere hogescholen of andere studierichtingen.

Het programma is zeer goed onderbouwd en goed gesitueerd in zijn maatschappelijke context. De deontologie van het beroep komt doorheen de gehele opleiding goed aan bod. Het systeem van werken in kleine studiegroepen stimuleert de communicatie en de sociale vaardigheden en attitudes. Ook de stages en het afstudeerwerk passen in een systeem van projectwerking met ruime aandacht voor de wetenschappelijke achtergrond. Statistiek komt in het curriculum slechts zeer beperkt aan bod, want ze is beperkt tot één hoorcollege en één taak. De kennis en ervaring uit andere blokken zou echter volstaan om bij patiënten beperkte testen op te zetten.

Vroeger werden het eerste en het derde jaar ervaren als bijzonder zwaar - het eerste omwille van de uitgebreide theoretische basis en het laatste omwille van de stages en het eindwerk – en het tweede jaar werd eerder als saai ervaren. Nu vinden de studenten de huidige structuur evenwichtig qua opbouw. De studielast lijkt goed verdeeld, al vinden sommigen dat een vierde jaar met eventuele specialisaties nuttig zou kunnen zijn. Ze zijn zich wel bewust van de andere complicaties die daarbij kunnen opduiken.

sterke punten

Er is een grondige herwerking van de doelstellingen vanuit een competentiegericht denken en de didactische werkwijze. De docenten krijgen vakoverschrijdende taken, wat de afstemming tussen algemene vakken en ergovakken ten goede komt.

aandachtspunten

De radicale omschakeling naar PGO is een zeer gedurfde stap, vermits de studenten in het secundair onderwijs geenszins werden voorbereid op dit zelfstandig leren. Het is aangewezen om bij de aanvang van het eerste jaar bijzondere aandacht te besteden aan het leren structureren.

Veel participanten pleiten voor voortgezette opleidingen in de vier toepassingsgebieden: psychiatrie, geriatrie, ontwikkeling en fysieke revalidatie.

2.8.1.7 *werkveldervaring en afstudeerwerk*

De werkveldervaring die de studenten opdoen in de stages wordt sterk gewaardeerd. Er blijft echter een spanningsveld tussen een beperkt aantal, maar langdurige stages enerzijds en een groot aantal in tijd beperkte stages anderzijds. In het eerste geval hebben studenten de indruk dat ze maar een heel klein facet van het zeer ruime beroepsveld hebben gezien, in het tweede geval vinden ze dat de mogelijkheid tot diepgang ontbreekt en er slechts de mogelijkheid is van een oppervlakkige kennismaking. De stagementoren van hun kant vinden dat de studenten uit PGO vlot kunnen omgaan met ICT en heel snel relevante informatie terugvinden, maar dat die een zekere terughoudendheid vertonen bij de eerste contacten met cliënten. De stagebegeleiding vanuit de onderwijsinstelling is in de loop der jaren kwantitatief achteruitgegaan omwille van de werkdruk binnen de hogeschool, maar ook door de moderne communicatiemiddelen. E-mail heeft heel wat stagebezoeken overbodig gemaakt, maar veroorzaakt een tekort aan persoonlijke contacten tussen stagebegeleiders en mentoren. De betrokkenheid van het personeel van de stageplaatsen is opvallend.

De eindwerken zijn hoofdzakelijk praktijkgericht, maar eigenlijk zou de opleiding willen evolueren naar een systeem waarbij het niet langer de studenten zijn die onderwerpen aandragen, maar dat bijvoorbeeld een docent met doctoraat grote projecten zou genereren waar de laatstejaarsstudenten dan aan kunnen deelnemen zonder echt zelfstandig wetenschappelijk werk te doen. Daartoe is het noodzakelijk dat meer intense contacten worden gelegd met universitaire instellingen. De attitudes voor wetenschappelijk onderzoek worden in ieder geval reeds aangebracht in verschillende blokken van PGO.

De beoordeling van de eindwerken gebeurt met een jurysysteem met presentatie en verdediging van het gemaakte werk en biedt aldus de kans op een evenwichtige evaluatie van de verschillende aspecten van deze opdracht. Hier wordt het personeel van de stageplaatsen zeer intens bij betrokken.

De kansen op tewerkstelling liggen nog steeds gunstig, al kunnen hier twee bedenkingen bij gemaakt worden. Sommige pas afgestudeerden worden voor de grote uitdaging geplaatst een nieuwe ergotherapie dienst op te starten en gestalte te geven. Het is een prachtige kans, maar een zware dobber voor iemand die een driejarige opleiding heeft afgerond, vooral omdat de betrokkene er plots heel alleen voor staat en vaak op niet veel begrip kan rekenen van collega's met andere kwalificaties, die in dezelfde instelling werken.

sterke punten

De stagementoren zijn telkens weer blij verrast hoe snel en zelfstandig de studenten relevante informatie kunnen achterhalen.

aandachtspunten

De opleiding zou meer ruimte voor stagebegeleiding moeten creëren. De stagementoren verwachten meer en betere informatie vanwege de school.

Er zijn te weinig stageplaatsen buiten Limburg.

De stagementoren stellen een zekere hulpeloosheid vast bij de eerste contacten met patiënten.

Zij stellen voor om meer practica in te richten in het eerste jaar. Bij dit eerste contact dient de nadruk te liggen op de belevingsaspecten in plaats van op de technieken. Op die wijze zullen de studenten meer inzicht verwerven in de functie van de ergotherapeuten.

Het wetenschappelijk niveau van de eindwerken is nog maar beperkt aanwezig.

2.8.1.8 internationalisering

De hogeschool stimuleert internationale samenwerking door het leggen van contacten met buitenlandse partners en het feit dat er zowel op centraal als departementaal niveau personen zich met de internationale uitwisselingen bezighouden. De reacties van de studenten van de opleiding Ergotherapie zijn echter onder het gemiddelde. De meesten zijn te honkvast om naar het buitenland te trekken en vinden een periode van dertien weken, zoals vereist voor Erasmus, zeer lang. In de omgekeerde richting steken wel studenten uit Nederland en Duitsland regelmatig de grens over, al was het maar omwille van het grote aanbod en de diversiteit van de stageplaatsen. Limburgse studenten gaan wel gemakkelijk naar Nederland, het is nabij en er is geen taalprobleem. Door de veelvuldige veranderingen en bijkomende belasting zijn de contacten van de leerkrachten met buitenlandse instellingen ook zeer beperkt. Samenwerkingsprojecten met buitenlandse hogescholen worden vooral gezocht in de Euregio, dus met Heerlen, Maastricht en Aken.

aandachtspunten

Er moet een duidelijke visie en een duidelijk beleid worden geformuleerd inzake internationale uitwisseling. De klassieke termijn van 13 weken bij deelname van een student aan het Erasmusprogramma wordt als te lang beschouwd. Internationalisering op het niveau van de lectoren of van de volledige opleiding wordt als realistischer ervaren. Een stage in het buitenland moet realiseerbaar zijn.

2.8.1.9 leersituatie

onderwijsvormen

Zoals reeds hoger vermeld is de opleiding ergo sedert 2000 volledig overgeschakeld op PGO. Contacturen in het algemeen en hoorcolleges in het bijzonder zijn daardoor sterk in aantal afgenomen ten voordele van begeleide zelfstudie. Er wordt ruim gebruik gemaakt van uitwisselingen van informatie via Blackboard en idealiter worden de Powerpoint-demonstraties van de hoorcolleges bij voorbaat via dit systeem ter beschikking van de studenten gesteld. De uitwisselingen verlopen niet altijd en bij iedereen even vlot, wat soms tot enige ergernis leidt. Het klassiek of traditioneel onderwijs is volledig verlaten en ook gastcolleges worden in de blokken van PGO ingecalculiseerd.

Het systeem wordt zowel door de huidige studenten als door de recent afgestudeerden hoog gewaardeerd. Het is natuurlijk wel zo dat zij ervan op de hoogte waren van bij de eerste kennismaking op de studie-infobeurs of de open dag van de hogeschool. Velen vinden het jammer dat er met dergelijke opleiding geen aanvang gemaakt wordt in het secundair onderwijs. Diegenen die niet de nodige zelfdiscipline aan de dag leggen en zich blindstaren op de geringe uren contactonderwijs, krijgen problemen met deze onderwijsvorm.

leermiddelen

Alle blokboeken inzake PGO zijn degelijk uitgewerkt en zijn beschikbaar voor alle studenten. In de bibliotheek zijn van de meest geraadpleegde werken meerdere exemplaren voorhanden waarvan er enkele niet uitgeleend worden, zodat de studenten steeds over het nodige studiemateriaal kunnen beschikken. Aangepaste ruimtes maken het mogelijk video's te bekijken en het studielandschap biedt een aangename en

aangepaste werkruimte om de opdrachten uit te voeren. De studenten ergotherapie maken ruim gebruik van deze hulpmiddelen voor zelfstudie.

aandachtspunten

PGO draagt in zich het gevaar van verstopmogelijkheden vanwege de studenten.

De informatie via Blackboard verloopt niet altijd even vlot doordat niet iedereen zich strikt aan de gemaakte afspraken houdt.

Door de drastische ommezwaai van docentgecentreerd naar studentgecentreerd onderwijs en de beperkte voorbereiding hieromtrent voelen veel studenten zich gedesoriënteerd, vooral in het eerste jaar.

De oud-studenten pleiten voor een combinatie van PGO en meer klassiek georiënteerd onderwijs.

ICT-ondersteuning door één informaticus voor de hele hogeschool is te weinig en leidt voortdurend tot onderbrekingen en ICT-ontmoediging.

2.8.1.10 toetsing en evaluatie

Na ieder blok is in een beoordeling van de studenten voorzien. Naargelang de inhoud van het blok verschillen de gebruikte methodes en de puntenverdeling. Er is steeds een beoordeling van de tutor over de medewerking in de groep. Terugkerende items zijn multiple choice vragen naast open vragen. Mondelinge examens zijn beperkt. Er wordt gestreefd naar een evenwicht in de verschillende beoordelingsvormen, en het evaluatiesysteem op zich wordt continu onderzocht en waar nodig bijgestuurd. Het beoordelingsstelsel is voldoende transparant en bij conflicten kunnen de studenten steeds bij de ombudspersonen terecht.

Sommige studenten vinden het maken van toetsen na ieder blok belastend en zouden liever meer vrijheid hebben tijdens het academiejaar, maar de meesten appreciëren de spreiding van de evaluaties. Iedereen is het erover eens dat PGO vooral goed werkt bij studenten voor wie de studie op de eerste plaats komt en regelmatig en planmatig aan de opdrachten werken en studeren.

sterke punten

Er is intense opvolging van de evaluatie door een externe begeleider.

aandachtspunten

Er wordt te weinig gevolg gegeven aan de blokevaluaties die overkomen als proefexamens met te weinig feedback.

2.8.1.11 studie- en studentenbegeleiding

Het imago van het beroep en de voorstelling vanuit de diensten voor studieadvies leiden nog steeds naar een grote instroom van vrouwelijke studenten, waarbij er wel een redelijke verhouding is tussen ASO en TSO. Voor de vormen van studiebegeleiding binnen de opleiding en de opvolging hiervan verwijst de commissie naar wat hoger reeds werd vermeld.

De studentenparticipatie en inspraak is aan de lage kant. Er zetelen alleen studenten in bestuurs- en overlegorganen waar dat wettelijk of reglementair verplicht is. Er is zeker geen enthousiasme voor inspraak. De hogeschool ontwikkelt geen initiatieven om de deelname van de studenten te stimuleren. De studententevredenheid lijkt wel hoog te zijn, en de kritiek betreft veeleer kleine details of kinderziekten van het systeem.

sterke punten

Er is intense begeleiding van de studenten op alle vlakken.

aandachtspunten

De studenteninspraak is beperkt bij gebrek aan coaching terzake. Het kan nuttig zijn om regelmatig een dag te organiseren voor alle studentenafgvaardigden van de hele hogeschool.

De responsiecolleges, ofschoon goed bedoeld, missen hun doel omdat de drempels toch nog te hoog zijn.

2.8.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Uit de gegevens van het ZER blijkt dat heel wat studenten mislukken in het eerste jaar wat met zich brengt dat velen vier jaar nodig hebben om de driejarige cyclus af te werken, meer dan in de andere opleidingen van hetzelfde departement. Het ZER somt een hele reeks mogelijke oorzaken op die in de voorgeschiedenis van de studenten te situeren zijn: onvoldoende voorkennis, ontoereikende studievaardigheden, tekort aan denkvaardigheden, ontoereikende praktische competenties in het dagelijks leven, beperkt vermogen tot introspectie, tekort aan relationele vaardigheden. Het invoeren van PGO kan dit niet allemaal in één jaar verhelpen ondanks het vermeerderen van het aantal examenmomenten, de gespreide studielast, de kleinere groepen en het motiverend karakter van PGO ten opzichte van klassiek onderwijs. Door de korte ervaring met het nieuwe systeem – er werd nog maar één volledige cyclus afgewerkt – is het onmogelijk precieze gegevens over werklast en studielast te hebben. Het vermoeden is echter zeer groot dat een meer intense en aangehouden inspanning van de studenten wordt geëist.

De opleiding Ergotherapie is geen uitzondering op de algemene regel die stelt dat studenten met betere, vooral wetenschappelijke, voorbereiding – met andere woorden de meeste ASO-studenten - de beste slaagkansen hebben. Een nadeel van PGO is dat er bij een eventuele verandering van studierichting, overdraagbare vrijstellingen moeilijk zijn vast te stellen.

aandachtspunten

Een groot aantal studenten slagen niet in het eerste jaar, in weerwil van de intense begeleiding en de sterke motivatie van de studenten.

2.8.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden, zowel die uit het recent verleden als diegenen uit de pionierstijd van de opleiding, kijken met voldoening terug op hun opleiding en vinden dat ze een goede theoretische, praktische en technische bagage hebben meegekregen. Op de vraag of ze helemaal voorbereid waren op alle situaties op de arbeidsmarkt, onder andere door de stages, kunnen ze onmogelijk antwoorden omdat het werkveld zo ruim is dat de opleiding de studenten niet op alles kan voorbereiden en omdat de mate van zelfstandigheid die van de beginnende beroepsbeoefenaars verwacht wordt, onmogelijk in de opleiding kan worden aangeleerd.

Contacten met de opleiding zijn veeleer sporadisch. Ze zijn niet geformaliseerd en afgestudeerden komen weinig aan bod in de structuren van de hogeschool. Pas recent is een ergotherapeut deel gaan uitmaken van de departementsraad. De afgestudeerden blijken nochtans bereid om actief mee te werken aan posthogeschoolopleidingen en hun ervaringen aldus aan hun toekomstige collega's door te geven. De afgestudeerden melden wel een behoefte aan een alumniwerking en zijn van oordeel dat dit zowel voor hen zelf als voor de opleiding een pluspunt zou zijn. Samenwerkingsverbanden tussen de verschillende ergo-opleidingen bestaan, alsook de contacten met de beroepsvereniging. Een en ander zou ook moeten bijdragen tot de verbetering van het imago van het beroep in de brede samenleving.

aandachtspunten

De oud-studenten zijn weinig geïnformeerd over navormingsmogelijkheden, ook niet via het PHL-net. Er moet een alumni-beleid worden opgezet.

2.8.1.14 maatschappelijke dienstverlening

De opleiding geeft eerlijk toe dat dit thema nog een lacune is in het gamma van haar activiteiten. Uiteraard is de werkdruk van het personeel vooral de jongste jaren al zeer hoog geweest, en bestond de eerste bezorgdheid erin de overschakeling naar PGO optimaal te laten verlopen. Pas nu komt maatschappelijke dienstverlening geleidelijk op gang. Studiedagen voor stagebegeleiders en postopleidingen voor ergotherapeuten zijn ofwel recent opgericht of zijn gepland voor de nabije toekomst. De enige voortgezette opleiding in de 'Creatieve Therapie' (60 studiepunten) is in oktober 2003 van start gegaan.

Door middel van bepaalde afstudeerprojecten wordt ook aan maatschappelijke dienstverlening gedaan. Zo zijn er realisaties inzake educatieve software rondom een kinderboerderij voor ernstig en diep mentaal gehandicapten. Via keuzestages en samenwerking met andere opleidingen en het secundair onderwijs groeit geleidelijk een netwerk dat past in het concept van maatschappelijke dienstverlening door de hogescholen.

aandachtspunten

Maatschappelijke dienstverlening was tot op heden geen aandachtspunt, mede door het beperkt aantal personeelsleden.

2.8.1.15 onderzoek

De hogeschool in het algemeen en de opleiding Ergotherapie in het bijzonder willen geen rookgordijn optrekken en er projecten bij sleuren die dan zouden moeten aantonen dat de opleiding op dat vlak reeds heel

wat doet of zal doen. Echt deelnemen aan wetenschappelijk onderzoek is pas mogelijk als er ook werk wordt gemaakt van een masteropleiding in de ergotherapie. Dit zou niet alleen een doorstroommogelijkheid creëren voor de afgestudeerden, maar het zou tevens een middel zijn om de basisopleiding mee naar een hoger niveau op te trekken. Overleg op diverse echelons is reeds aan de gang en buitenlandse voorbeelden tonen aan dat dit een noodzaak en geen prestigekwestie is.

aandachtspunten

De opleiding moet beslist werk maken van een aanzet tot wetenschappelijk onderzoek. Dit kan best gebeuren via de invalshoek van de eindwerken, die tot op heden te uitsluitend praktisch gericht zijn. De mogelijkheden die de associatie biedt, moeten hiertoe worden benut.

2.8.2 conclusies

De opleiding Ergotherapie van de PHL wordt geestdriftig gedragen door zeer gemotiveerde personeelsleden, met ruime aandacht voor onderwijsvernieuwing. Zij zijn in staat om zelfstandig bijstellingen van het onderwijsleerproces te realiseren.

Door het centralistisch beleid van deze provinciale hogeschool wordt het menselijk kapitaal niet altijd optimaal ingezet en gewaardeerd voor zijn inspanningen, wat dreigt te leiden tot ontmoediging en desinteresse.

De begeleiding van de studenten is exemplarisch, waarbij toch een onderscheid moet worden gemaakt tussen begeleide zelfstudie en betutteling.

bijlage 1

curriculum vitae van de visitatieleden

Ann Aertsen is ergotherapeut van opleiding. Zij is hoofd ergotherapie PC Bethanië.

Guido Cuyvers is doctor in de criminologie en tewerkgesteld bij de Katholieke Hogeschool Kempen en de Katholieke Universiteit Leuven. Naast docent psychologie is hij coördinator onderwijsontwikkeling aan de Katholieke Hogeschool Kempen en kwaliteitscoördinator van het departement Sociaal Agogisch Werk binnen deze hogeschool.

Ivo De Raeymaeker is va opleiding ergotherapeut. Als ergotherapeut heeft hij ervaring bij het OCMW van Mechelen en bij het Vlaams Fonds. Hij heeft voornamelijk ervaring in het ergotherapeutisch behandelen van geriatrische patiënten. Hij is coördinator van de Acute Geriatrische Afdeling.

Rita Duchène is licentiaat in de lichamelijke opvoeding en licentiaat in de motorische revalidatie en kinesithérapie. Zij was directeur onderwijs bij het VVKHO en sterk betrokken bij de opleidingen in de gezondheidszorg. Zij is vertrouwd met de visitatieprocedure van VLHORA. Zij participeerde als secretaris van de visitatiecommissie bij de opleiding landbouw- en biotechnologie.

Guy Maes is licentiaat pedagogiek en psychologie. Naast leraar pedagogie en psychologie aan de lerarenopleiding is hij betrokken geweest bij de opstart van het VSO. Hij was directeur van het Hoger Rijksinstituut voor Land- en Tuinbouw (momenteel onderdeel van de Hogeschool Gent) en sectorhoofd Onderwijs in de Hogeschool Gent. Hij is vertrouwd met de visitatieprocedure van VLHORA. Hij participeerde als secretaris van twee visitatiecommissies, nl. industriële wetenschappen – kernenergie en industriële wetenschappen – industrieel ontwerpen.

Philippe Meeus is naast ergotherapeut ook doctor in de gezondheidswetenschappen. Hij is lector en opleidingscoördinator Ergotherapie aan de Autonome Hogeschool Paul-Henri Spaak. Hij was voorzitter van de Belgische Federatie van Ergotherapeuten en is ondervoorzitter van de Belgische Federatie van opleidingen in de ergotherapie.

Fernand Vanderheeren is naast licentiaat criminologie en licentiaat lichamelijke opvoeding ook geneeskeer specialist. Hij heeft ervaring als leraar in het hoger onderwijs. Hij heeft meerdere leidinggevende functies waargenomen in het hoger onderwijs. Hij was o.a. directeur van het Stedelijk Hoger Instituut van Paramedische Beroepen te Gent en departementshoofd Sociaal-Agogisch Werk aan de Hogeschool Gent. Als secretaris van de Raad Hoger Onderwijs werkte hij mee aan het opstellen van de beroeps- en opleidingsprofielen voor het hoger onderwijs.

Erika Van der Steen is ergotherapeut van opleiding. Zij is kwaliteitscoördinator bij Nieuw Medister. Deze organisatie stelt regelmatig stageplaatsen ter beschikking aan studenten ergotherapie.

Paul Van Hauwermeiren is doctor in de wijsbegeerte en letteren. Hij heeft een lange onderwijs carrière achter de rug. Hij startte als docent en hoogleraar Nederlands, werd achtereenvolgens directeur Lange Type van Provinciale Hogeschool voor Vertalers en Tolken in Gent en algemeen directeur van de Mercatorhogeschool in Gent. Hij is vertrouwd met de visitatieprocedure van VLHORA. Hij participeerde als voorzitter van de visitatiecommissie IWT Electromechanica.

Jano Vanthiegem is ergotherapeut van opleiding. Naast gewerkt te hebben binnen verschillende domeinen van de ergotherapie, heeft zij gewerkt als docente aan de Arteveldehogeschool, is zij lid van de onderwijsadviesraad van de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende en begeleidt zij stagiaires ergotherapie.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht,);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoeksdeskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);
- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers,);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkingsmiddelen;
- studenten- en docentenfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven,)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie,)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- verhouding tussen contacturen, zelfstudie en andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: verhouding tussen contacturen, zelfstudie en andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair-hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studie jaren/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

dag 1

09.00 – 09.45 uur	algemeen directeur, directeur onderwijs (indien van toepassing), departementshoofd
09.45 – 11.15 uur	kwaliteitscoördinator en opleidingscoördinator
11.15 – 11.30 uur	intern overleg
11.30 – 13.00 uur	rondleiding
13.00 – 14.00 uur	lichte werklunch voor de commissie in besloten kring
14.00 – 14.45 uur	studenten: 3 tot 5 uit het eerste jaar en 3 tot 5 uit het tweede jaar (verschillende instroom, M/V, studentenvertegenwoordigers of jaarverantwoordelijken, generatie en niet-generatiestudenten)
14.45 – 15.30 uur	studenten: 5 tot 7 uit het derde jaar
15.45 – 16.30 uur	verantwoordelijke studiebegeleiding/SOVO, ombudsdienst en verantwoordelijke internationalisering
16.30 – 17.30 uur	inzage werkdocumenten
17.30 – 18.15 uur	5 tot 7 afgestudeerden van de voorbije 5 afstudeerjaren (verschillende functies, sectoren en werkterreinen)
18.15 – 19.00 uur	5 tot 7 vertegenwoordigers van het beroepenveld (die afgestudeerden in dienst hebben of stagiaires aannemen)
19.00 – 20.00 uur	hapje en drankje met aanwezigen
20.00 uur	avondmaal voor de commissie, intern overleg en overnachting

dag 2

09.00 – 10.15 uur	5 tot 10 docenten algemene vakken (verschillende anciënniteit, representatief voor de verschillende vakgroepen, inclusief verantwoordelijke maatschappelijke dienstverlening/onderzoek)
10.30 – 11.45 uur	5 tot 10 docenten specialisatievakken (verschillende anciënniteit, representatief voor de verschillende vakgroepen, inclusief stageverantwoordelijke en verantwoordelijke maatschappelijke dienstverlening/onderzoek)
12.00 – 12.45 uur	ATP-medewerkers (secretariaat, verantwoordelijke infrastructuur, bibliothecaris)
12.45 – 13.45 uur	lichte werklunch voor de commissie
13.45 – 14.15 uur	departementshoofd en opleidingscoördinator
14.15 – 15.00 uur	vrij spreekuur
15.00 – 17.00 uur	intern overleg
17.00 – 17.30 uur	mondelinge rapportering

Arteveldehogeschool	28 en 29 januari 2004
Hogeschool Gent	11 en 12 februari 2004
Provinciale Hogeschool Limburg	18 en 19 februari 2004
Europese Hogeschool Brussel	19 en 20 februari 2004
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	08 en 09 maart 2004
Katholieke Hogeschool Kempen	10 en 11 maart 2004
Hogeschool Antwerpen	24 en 25 maart 2004
Hogeschool West-Vlaanderen	21 en 22 april 2004